શ્રી બનાસકાંઠા કડવા પાટીદાર સંસ્કાર મંડળ, પાલનપુર

હેમચંદ્રાચાર્ય ઉત્તર ગુજરાત યુનિવર્સિટી, પાટણ, ગુજરાત

સંલગ્ન

શ્રીમતી રેવાબેન કરશનભાઈ દેવાભાઈ ખણુંસિયા એમ.એડ્. કોલેજ, પાલનપુર

NCTE Code 325049 College Code-280 NAAC Accredited- B Grade

PROSPECTUS

અભ્યાસક્રમ

M.Ed. Course (SEM-I, II, III & IV)

Batch 2025-27

SHREE BANASKANTHA KADVA PATIDAR SANSKAR MANDAL, PALANPUR

Karnavat School campus, Gobari Road, Palanpur, Pin - 385001

Phone No: - 02742 258322, Contact: -9408057410

Website:-www.bkkpsm.org

E-Mail:- bkkadvapatidar@gmail.com, bkpsrkdmed@gmail.com

राष्ट्रीय मूल्यांकन एवं प्रत्यायन परिषद

विश्वविद्यालय अनुदान आयोग का स्वायत्त संस्थान

NATIONAL ASSESSMENT AND ACCREDITATION COUNCIL

An Autonomous Institution of the University Grants Commission

Certificate of Accreditation

The Executive Committee of the
National Assessment and Accreditation Council
on the recommendation of the duly appointed
Peer Team is pleased to declare the
Matrushree S. S. Govinda and Shrimati
R. K. D. Khanushiya College of Education
Palanpur, Dist. Banaskantha,
affiliated to Hemchandracharya North Gujarat University, Gujarat as

Accredited

with CGPA of 2.16 on four point scale
at B grade
valid up to April 30, 2020

Date : May 01, 2015

Director

આચાર્યશ્રીનો હૃદયપૂર્વકનો આવકાર

પ્રિય ભાવિ શિક્ષક મિત્રો,

શ્રી બનાસકાંઠા કડવા પાટીદાર સંસ્કાર મંડળ સંચાલિત શ્રીમતી આર. કે. ડી. ખણુંસિયા એમ.એડ્. કોલેજ માં હું, આચાર્ય ડૉ. પિનાક્ષીબેન પટેલ, આપ સૌનું હૃદયપૂર્વક સ્વાગત કરું છું!

તમે એક એવા મહાન વ્યવસાયમાં પ્રવેશ કરી રહ્યા છો, જે રાષ્ટ્રના ભવિષ્યનું ઘડતર કરે છે. ભારતના વર્ગખંડો એ માત્ર ઈંટો અને સિમેન્ટના માળખા નથી, પરંતુ તે આવતીકાલના નાગરિકો, વૈજ્ઞાનિકો, કલાકારો અને નેતાઓને ઘડવાની પાવન ભૂમિ છે. આ પાવન કાર્યમાં, શિક્ષક એ શિલ્પકાર સમાન છે, અને શિક્ષકોના શિક્ષક તરીકે, અમારી સંસ્થા છેલ્લા ૧૭ વર્ષોથી આ ગુરુતર દાયિત્વ નિષ્ઠાપૂર્વક નિભાવી રહી છે.

અમે અહીં તમને માત્ર પુસ્તકિયું જ્ઞાન આપવા નથી આવ્યા, પરંતુ તમને શિક્ષણના દરેક પાસામાં, પછી તે શિક્ષણ કૌશલ્યો હોય, અધ્યયન-અધ્યાપન પદ્ધતિઓ હોય કે નવીનતમ શૈક્ષણિક ટેકનોલોજી હોય, તેમાં પારંગત બનાવવા પ્રતિબદ્ધ છીએ. અમારો મુખ્ય ઉદ્દેશ્ય તમારામાં એક સંશોધનલક્ષી દૃષ્ટિકોણ કેળવવાનો છે, જેથી તમે માત્ર ભણાવો જ નહીં, પરંતુ શિક્ષણ ક્ષેત્રે નવીનતા લાવો અને સમાજને વધુ સારું શિક્ષણ આપી શકો.

નવી શિક્ષણ નીતિ-૨૦૨૦ (NEP-2020) એ શિક્ષણ જગતમાં એક ક્રાંતિકારી પરિવર્તન લાવવાની ક્ષમતા ધરાવે છે. વર્તમાન વૈશ્વિક પ્રવાહો, ઝડપથી વિકસતા સંશોધનો અને ભવિષ્યની અણધારી જરૂરિયાતોને પહોંચી વળવાના ઉમદા આશયથી આ નીતિ અમલમાં મૂકવામાં આવી છે. આ પડકારજનક સમયમાં, અમારું લક્ષ્ય એવા કુશળ, સંવેદનશીલ અને જવાબદાર શિક્ષકો તૈયાર કરવાનું છે, જેઓ આ નવી નીતિના ઉદ્દેશ્યોને સાકાર કરી શકે. આ પુસ્તક તમને NEP-2020 ની ઊંડાણપૂર્વક સમજણ આપશે, અભ્યાસક્રમની ઝીણવટભરી ઝાંખી કરાવશે અને તમારી દરેક શૈક્ષણિક મૂંઝવણને દૂર કરવામાં મદદરૂપ થશે.

અમને વિશ્વાસ છે કે શ્રીમતી આર. કે. ડી. ખણુંસિયા એમ.એડ્. કોલેજમાં તમારો આ શૈક્ષણિક પ્રવાસ એક યાદગાર અને પરિવર્તનકારી અનુભવ બની રહેશે. અમે તમને ઉચ્ચતમ ગુણવત્તાયુક્ત શિક્ષણ, પ્રાયોગિક તાલીમ અને સતત માર્ગદર્શન પૂરું પાડવા માટે કટિબદ્ધ છીએ. અહીં, તમે માત્ર એક ડિગ્રી જ નહીં મેળવો, પરંતુ એક એવા વ્યક્તિત્વ તરીકે વિકસિત થશો જે સમાજમાં સકારાત્મક પરિવર્તન લાવવા સક્ષમ હશે.

તમારા ઉજ્જવળ શૈક્ષણિક ભવિષ્ય માટે મારી અને સમગ્ર કોલેજ પરિવાર વતી ખૂબ ખૂબ શુભેચ્છાઓ!

જય હિન્દ,

ડૉ. પિનાક્ષીબેન પટેલ
પ્રોફેસર અને હેડ

શ્રીમતી આર.કે.ડી.ખણુંસિયા એમ.એડ્, કોલેજ, પાલનપુર

<u>લઘુશોધ નિબંધ ઓળખ યાદી</u>

વિધાર્થીનું નામ : ....

રોલ નંબર .... સેમેસ્ટર .... વર્ષ ....

લઘુશોધ નિબંધ શીર્ષક - ગુજરાતી : ....

....

અંગ્રેજી...

....

માર્ગદર્શકનું નામ :..

ક્રમ	વિગત	મંજૂર/નામંજૂર	માર્ગદર્શકની સહી	રીમાર્ક
1	સમસ્યા શીર્ષક પસંદગી			
2	ઓનલાઈન રીવ્યુ (10 થી 15)			
3	સંશોધન દરખાસ્ત			
4	પ્રકરણ-1			
5	પ્રકરણ-2			
6	પ્રકરણ-3			
7	પ્રકરણ-4			
8	પ્રકરણ-5			
9	ઉપકરણ નિર્માણ			
10	સ્પાઇરલ કોપી (બધાજ પ્રકરણ સાથે)			
11	5 નકલ (હાર્ડ) બાઈન્ડીંગ સાથે			
12	2 CD- 1 Each in WORD, PDF			
13	સંશોધન સારાંશ 5 નકલ			
14	વાઈવા પ્રશ્નોના જવાબ			

નોધ – ટાઈપિંગ યુનિકોડ ગુજરાતી ફોન્ટ શ્રુતિ જ રાખવું અન્ય ફોન્ટ ચાલશે નહિ.

સંસ્થાનો દ્રષ્ટિકોણ

અમારી દ્રષ્ટિ એવા યુવાન લોકોના સમૂહની આવશ્યકતાની પૂર્તિ કરવાની છે, જે શિક્ષકના રૂપમાં સકારાત્મક વલણ, સંશોધન પ્રત્યે આદર અને નવીન પ્રયુક્તિઓ અપનાવવાની તૈયારીથી માંડીને વર્ગખંડ શિક્ષણને પ્રભાવશાળી અને આનંદદાયી બનાવે તથા શિક્ષણના ક્ષેત્રમાં આવનારી મુશ્કેલીઓનો હિંમતપૂર્વક સામનો કરે અને તેના પ્રત્યે સંપુર્ણ પ્રતિબધ્ધ રહે.

સંસ્થાનું મિશન

* જીવનપર્યંત શીખવાની ભાવનાથી પ્રેરિત એવા સમર્પિત શિક્ષકો તૈયાર કરવા.
* વ્યાવસાયિક પ્રતિબધ્ધતા માટે ઊંચા પ્રતિમાન સ્થાપિત કરવા.
* અધ્યયન – અધ્યાપન પ્રક્રિયાને વ્યાવસાયિક દ્રષ્ટિબિંદુથી સુધારવી.
* શિક્ષણક્ષેત્રે સંશોધન માટે કાર્ય કરવું.
* શાળા, સમાજ અને રાષ્ટ્ર માટે સાચા અર્થમાં નેતા અને પ્રશાસક બનવા માટેની પ્રેરણા આપવી.

શ્રી બનાસકાંઠા કડવા પાટીદાર સંસ્કાર મંડળ, પાલનપુરનો પરિચય

શિક્ષણની આવતીકાલ જીવનપર્યંત જીવન જીવવા માટેના શિક્ષણની છે. પ્રસ્તુત વિચારધારાને સાર્થક કરવાના ઉમદા હેતુથી શ્રી બનાસકાંઠા કડવા પાટીદાર સંસ્કાર મંડળ, પાલનપુર જેણે ૧૯૭૧ માં કેળવણીની જયોત પ્રગટાવી અને આજે આ મંડળ ૩૧ ગામડાઓના કડવા પાટીદાર સમાજનું પ્રતિનિધિત્વ કરી રહ્યું છે. આશરે ૫૦૦૦ થી વધારે કાર્યરત સભ્યો ધરાવતું આ સાર્વજનિક મંડળ સતત સક્રિય રહી શિક્ષણ આપવા માટેની વિવિધ અનેક શાખાઓ શરૂ કરી છે. આ મંડળ વર્તમાન સમયમાં બાલમંદિરથી માંડીને ઉચ્ચ શિક્ષણની અનુસ્નાતક સંસ્થાઓ સાથે ભાવિ શિક્ષકો તૈયાર કરવા સુધીનું શિક્ષણ આપવાનું કાર્ય કરી રહ્યું છે. આ મંડળ દ્વારા હાલ નીચે પ્રમાણેની શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ અસરકારક રીતે કાર્ય કરી રહી છે.

ક્રમ	શૈક્ષણિક સંસ્થાનું નામ	સ્થાપના વર્ષ
1	શ્રી એન. આર. કરણાવત છાત્રાલય (કડવા પાટીદાર છાત્રાલય)	1972
2	શ્રી એમ.બી. કરણાવત હાઈસ્કૂલ, પાલનપુર	1975
3	શ્રી કે.બી. કરણાવત પ્રાથમિક શાળા, પાલનપુર	1995
4	શ્રી કે.એમ. ઈલાસરીયા બાલમંદિર, પાલનપુર	1997
5	માતૃશ્રી એસ.એસ.ગોવિંદા બી.એડ્. કોલેજ, પાલનપુર	2004
6	માતૃશ્રી એ.જી. મેડાત પી.ટી.સી. કોલેજ, પાલનપુર	2006
7	માતૃશ્રી એમ.જે. જગાણીયા અંગ્રેજી બાલમંદિર, પાલનપુર	2007
8	શ્રી કે.વી.જગાણીયા અંગ્રેજી પ્રાથમિક શાળા, પાલનપુર	2008
9	શ્રી બ.કાં. કડવા પાટીદાર સંસ્કાર મંડળ લેડીઝ હોસ્ટેલ, પાલનપુર	2008
10	શ્રીમતી આર.કે.ડી. ખણુંસિયા એમ.એડ્. કોલેજ, પાલનપુર	2008
11	શ્રી બ.કાં. કડવા પાટીદાર સંસ્કાર મંડળ અંગ્રેજી મા. અને ઉ. મા. શાળા, પાલનપુર	2009
12	શ્રી બ.કાં. કડવા પાટીદાર સંસ્કાર મંડળ બી.સી.એ. કોલેજ, પાલનપુર	2010
13	શ્રી પી. એન. કરપટીયા બી.એસસી. કોલેજ, પાલનપુર	2014
14	શ્રી બ.કાં. કડવા પાટીદાર સંસ્કાર મંડળ બી.એ. & બી.કોમ. કોલેજ, પાલનપુર	2016
15	શ્રી બ.કાં. કડવા પાટીદાર સંસ્કાર મંડળ પી.જી.(એમ.એસસી.). કોલેજ, પાલનપુર	2020

માત્ર શિક્ષણ સુધી જ મર્યાદિત ન રહેતા આ સંસ્થાના કેન્દ્રમાં સમાજ પણ છે. જેમાં ૨૦૦૬ - ૨૦૦૭ થી શરૂ થયેલ મહિલા મંડળની પ્રવૃત્તિ મહિલા જાગૃતિ માટે ખૂબ જ આવકાર્ય બની છે અને સમગ્ર પરિવારની ઉત્સવપ્રિયતાની પ્રતીતિ કરાવતો ઉમંગોત્સવ પણ પરિવારનું આગવું આકર્ષણ છે. નિષ્ઠા અને નિ:સ્વાર્થ સેવાથી જેમણે આ મંડળરૂપી ઈમારતનો પાયો નાખ્યો છે અને તેનો ઉત્કર્ષ જેના કેન્દ્રમાં છે. તેવા મંડળના સભ્યશ્રીઓ

પોતાના પ્રયત્નોને સાર્થક ગણાવતા એટલું જ અનુબોધે છે કે કાર્ય સિદ્ધિને પણ સરસ લાગે છે અને તેને છીપાવવી એ જ છે અમારું લક્ષ્ય.

આ મંડળની કારોબારીમાં કુલ ૩૧ સભ્યો તથા સલાહકાર સમિતિમાં કુલ ૧૦ સભ્યો નિષ્ઠાપૂર્વક કાર્ય કરી રહ્યા છે. હાલ આ મંડળના નીચે મુજબના મુખ્ય હોદ્દેદારો કુનેહપૂર્વક તેમની સંનિષ્ઠ સેવાઓ આપી રહ્યા છે.

ક્રમ	નામ	હોદ્દો	મોબાઈલ નંબર
1	શ્રી ઈશ્વરભાઈ અંબારામભાઈ કરણાવત	પ્રમુખ	**9426066323**
2	શ્રી રણછોડભાઈ નરસિંહભાઈ ગોરાદરા	ઉપપ્રમુખ	**9825581052**
3	શ્રી નવીનભાઈ મગનભાઈ રોડ	મંત્રી	**7600030518**
4	શ્રી યશવંતભાઈ પરસોત્તમભાઈ કરણાવત	ખજાનચી	**9426018843**
5	શ્રી શામળભાઈ જેઠાભાઇ જગાણિયા	સહમંત્રી	**9426012753**
6	શ્રી નાગરભાઈ વીરાભાઈ ગોવિંદા	વહીવટી અધિકારી	**9925097087**

શ્રીમતી આર. કે. ડી. ખણુંસિયા એમ.એડ્. કોલેજ, પાલનપુરમાં એક વર્ષનો એમ.એડ્.નો ફુલટાઈમ અભ્યાસક્રમ જૂન-૨૦૦૮ થી શરૂ થયેલ છે અને વર્ષ ૨૦૧૦-૧૧ થી સેમેસ્ટર પદ્ધતિ દાખલ કરવામાં આવેલ છે. આ કોલેજ હેમચંદ્રાચાર્ય ઉત્તર ગુજરાત યુનિવર્સિટી, પાટણ સાથે સંલગ્ન છે. જૂન ૨૦૧૫ થી બે વર્ષના એમ.એડ્.ના ફુલટાઈમ અભ્યાસક્રમની શરૂઆત થઈ તેમજ પ્રવર્તમાન જૂન ૨૦૧૯ થી અમલમાં બે વર્ષના નવિન અભ્યાસક્રમ સાથે આ પુસ્તિકા તૈયાર કરવામાં આવેલ છે.

વર્ષ 2023-24 દરમિયાન નીચે મુજબનો શૈક્ષણિક તથા બિનશૈક્ષણિક સ્ટાફ કાર્યરત છે

શૈક્ષણિક સ્ટાફ

ક્રમ	અધ્યાપકનુ નામ	હોદ્દો	લાયકાત	સંસ્થા જોડાણ તારીખ
1	ડૉ.પી.બી.પટેલ	પ્રોફેસર & હેડ	M.A., M.ED. , M.PHIL., PH.D.	02/09/2021 (9408057410)
2	શ્રી પી.કે.પંચોલી	આસિ. પ્રોફેસર	M.A., M.ED.	02/09/2013 (6351060564)
3	ડૉ. જે.એલ.બારડ	આસિ. પ્રોફેસર	M.A. , M.ED , M.PHIL, PH.D.	15/07/2019 (9924087910)
4	શ્રી સી.જે.રાવલ	આસિ. પ્રોફેસર	M.A., M. ED.,M.PHIL. PH.D.	10/06/2024 (9687402383)
5	શ્રી આર.જે.પટેલ	આસિ. પ્રોફેસર	M.COM., M.ED.	10/06/2024 (8401867994)
6	ડૉ. સી.એમ.ત્રિવેદી	ગેસ્ટ ફેકલ્ટી	M.A., M. ED., M.PHIL, PH.D.	Since last 5 years (9428679177)

બિનશૈક્ષણિક સ્ટાફ

ક્રમ	નામ	હોદ્દો	લાયકાત	મોબાઈલ નંબર
1	શ્રી કાન્તીભાઈ જી. પટેલ	ગ્રંથપાલ	M.A.M.LIB	9909058537
2	શ્રી સૌરભભાઈ એસ.પંચાલ	જુનિ.ક્લાર્ક	B. COM	9664825584
3	શ્રી દિલીપભાઈ એલ. પટેલ	જુનિ.ક્લાર્ક	M. COM	9998501360
4	શ્રી દિનેશભાઈ બી. જગાણીયા	સેવક	STD.7 PASS	9428370095
5	શ્રી રમેશભાઈ આર.ગાંભવા	સેવક	STD.9 PASS	9426237401

એમ.એડ્.ના અભ્યાસ વર્ગો

સોમવારથી શુક્રવારના દિવસોમાં **સવારે <u>૮:૦૦ થી ૨:૦૦</u>** અને શનિવારના દિવસે બપોરે **<u>૧૧:૦૦ થી ૫:૦૦</u>** ના સમય દરમિયાન અભ્યાસ, અધ્યયન-અધ્યાપન કાર્ય થાય છે. પ્રત્યેક લેકચરમાં હાજરી પૂરાય છે.

એમ.એડ્.કોલેજની વિશેષતા

ગ્રંથાલય સુવિધા

સંસ્થા પાસે ભૌતિક તેમજ શૈક્ષણિક સુવિધાઓથી સુસજ્જ ગ્રંથાલય છે. જેમાં જરૂરી પુસ્તકો તેમજ સંશોધન અહેવાલો છે. આ ઉપરાંત શિક્ષણના અંગ્રેજી, હિન્દી તેમજ ગુજરાતીમાં વિવિધ જર્નલ્સ પણ નિયમિત રૂપે આવે છે. વિદ્યાર્થીઓને ત્યાં બેસીને અભ્યાસ કરવાની પણ પૂરેપૂરી સગવડ છે.

કમ્પ્યૂટર લેબોરેટરી સુવિધા

જનરલ પ્રાયોગિક કાર્ય માટે ૩૦ કમ્પ્યૂટરની લેબોરેટરી તેમજ E-LIBRARY તરીકેની ઉપયોગિતા માટે ૧૦ કમ્પ્યૂટરની લેબ છે, જે ઈન્ટરનેટ અને LAN જોડાણથી સજ્જ છે. આ ઉપરાંત કોન્ફરન્સ હોલ કે જે LAN અને ઈન્ટરનેટ જોડાણ તેમજ L.C.D. પ્રોજેકટરથી સજ્જ છે.

મનોવૈજ્ઞાનિક લેબોરેટરી સુવિધા

કોલેજમાં અલગ મનોવૈજ્ઞાનિક લેબોરેટરી છે. જે વિવિધ પ્રમાણિત મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીઓ અને પ્રયોગ માટેના સાધનોથી સુસજ્જ છે.

શૈક્ષણિક પ્રવાસ

શૈક્ષણિક વર્ષ દરમિયાન એક પ્રવાસ કરવાનો હોય છે. આ સંદર્ભમાં પ્રવાસ-આયોજન કરવામાં આવે છે જેમાં પ્રત્યેક વિદ્યાર્થીએ જોડાવવાનું હોય છે. આ પ્રવાસનું સમગ્ર આયોજન વિદ્યાર્થીઓ સાથે મળીને કરે છે. પ્રવાસ દરમિયાન શૈક્ષણિક સંસ્થા દર્શન તથા ધાર્મિક સ્થળોથી વાકેફ થાય છે.

એમ.એડ્. કોલેજની સિદ્ધિ

1. 2008-09 વર્ષ દરમિયાન કોલેજનું પરિણામ 100% તથા યુનિવર્સિટી કક્ષાએ દ્વિતીય સ્થાન પ્રાપ્ત કરેલ. (વિદ્યાર્થીનું નામ : પંચાલ હેમાંગિની બી.)
2. 2008-09 વર્ષમાં સંશોધન ક્ષેત્રે મોડાસામાં યોજાયેલ લઘુશોધ નિબંધ સ્પર્ધામાં દ્વિતીય સ્થાન પ્રાપ્ત કરેલ. (વિદ્યાર્થીનું નામ : પટેલ કલ્પના એ.)
3. 2009-10 વર્ષ દરમિયાન કોલેજનું પરિણામ 100% તથા યુનિવર્સિટી કક્ષાએ પ્રથમ (સુવર્ણ ચંદ્રક) સ્થાન પ્રાપ્ત કરેલ(વિદ્યાર્થીનું નામ : નાઈ મનીષાબેન આર.)
4. 2010-2011 વર્ષ દરમિયાન કોલેજનું પરિણામ 100% તથા યુનિવર્સિટી કક્ષાએ આઠમું સ્થાન પ્રાપ્ત કરેલ.(વિદ્યાર્થીનું નામ : વણકર તુષાર કે.)
5. 2011-2012 વર્ષ દરમિયાન કોલેજનું પરિણામ 100% તથા યુનિવર્સિટી કક્ષાએ ત્રીજું સ્થાન પ્રાપ્ત કરેલ. (વિદ્યાર્થીનું નામ : પટેલ ઉન્નતિબેન કે.)
6. 2012-2013 વર્ષ દરમિયાન કોલેજનું પરિણામ 100% તથા યુનિવર્સિટી કક્ષાએ આઠમું સ્થાન પ્રાપ્ત કરેલ. (વિદ્યાર્થીનું નામ : રાઠોડ હિનાબેન એ.)
7. 2013-2014 વર્ષદરમિયાન કોલેજનું પરિણામ 100% તથા યુનિવર્સિટી કક્ષાએ 1 થી 10 માં સ્થાન પ્રાપ્ત કરેલ. (વિદ્યાર્થીનું નામ : સિંધી અંજુમન જે.)

8. 2014-2015 વર્ષ દરમિયાન કોલેજનું પરિણામ 100% તથા યુનિવર્સિટી કક્ષાએ 1 થી 10 માં સ્થાન પ્રાપ્ત કરેલ. (વિદ્યાર્થીનું નામ : ગાંભવા રજનીકાંત એસ.)
9. 2015-2017 વર્ષ દરમિયાન કોલેજનું પરિણામ 85% તથા કૉલેજ કક્ષાએ પ્રથમ સ્થાન પ્રાપ્ત કરેલ (વિદ્યાર્થીનું નામ - સિંગલ મનુભાઈ એમ.)
10. 2016-2018 વર્ષ દરમિયાન કોલેજનું પરિણામ 95.8% તથા કૉલેજ કક્ષાએ પ્રથમ સ્થાન પ્રાપ્ત કરેલ (વિદ્યાર્થીનું નામ –પરિહાર રેખા.એફ.)
11. 2017-2019 વર્ષ દરમિયાન કોલેજનું પરિણામ 100% તથા કૉલેજ કક્ષાએ પ્રથમ સ્થાન પ્રાપ્ત કરેલ (વિદ્યાર્થીનું નામ - મોદી હિરલબેન એન.)
12. 2018-2020 વર્ષ દરમિયાન કોલેજનું પરિણામ 100% તથા કૉલેજ કક્ષાએ પ્રથમ સ્થાન પ્રાપ્ત કરેલ (વિદ્યાર્થીનું નામ - પટેલ ટીનાબેન કે.)
13. 2019-2021 વર્ષ દરમિયાન કોલેજનું પરિણામ 98% તથા કૉલેજ કક્ષાએ પ્રથમ સ્થાન પ્રાપ્ત કરેલ (વિદ્યાર્થીનું નામ - ઠક્કર કુંજન એ.)
14. 2020-2022 વર્ષ દરમિયાન કોલેજનું પરિણામ 100% તથા કૉલેજ કક્ષાએ પ્રથમ સ્થાન પ્રાપ્ત કરેલ (વિદ્યાર્થીનું નામ – દેસાઇ પલકબેન એન.)
15. 2021-2023 વર્ષ દરમિયાન કોલેજનું પરિણામ 100% તથા કૉલેજ કક્ષાએ પ્રથમ સ્થાન પ્રાપ્ત કરેલ (વિદ્યાર્થીનું નામ – મહુડીયા મોતીભાઈ જે.)
16. 2022-2024 વર્ષ દરમિયાન કોલેજનું પરિણામ 98.11% તથા કૉલેજ કક્ષાએ પ્રથમ સ્થાન પ્રાપ્ત કરેલ (વિદ્યાર્થીનું નામ –પટેલ જીનલબેન બી.)

Previous Years Result (One Year Course)

Year	**2008 -09**	**2009-10**	**2010-11**	**2011-12**	**2012-13**	**2013-14**	**2014-15**
Distinction	15	19	23	27	16	17	16
First Class	08	06	09	01	00	16	18
Second Class	01	00	00	00	00	00	00
Fail	00	00	00	00	00	00	00
assed	24	25	32	28	16	33	34
Appeared	24	25	32	28	16	33	34
Absent	00	00	03	00	00	00	00
Strength	24	25	35	28	16	33	34
College Result	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**

Previous Years Result (Two Year Course)

Year	**2015-17**	**2016-18**	**2017-19**	**2018-20**	**2019-21**	**2020-22**	**2021-23**	**2022-24**
Distinction	07	07	28	-	-	-	-	52
First Class	10	10	00	-	-	-	55	52
Second Class	00	06	00	-	-	-	-	-
Fail	03	01	00	00	01	00	00	00

assed	20	24	28	32	48	55	55	53
Appeared	20	24	28	32	50	55	55	52
Absent	00	02	00	00	01	00	00	1
Strength	20	24	28	32	50	55	55	53
College Result	**85%**	**95.8%**	**100%**	**100%**	**98%**	**100%**	**100%**	**98.11%**

Previous Years Result (Two Year Course)

Year	**2023-25**	**2024-26**	**2025-27**	**2026-28**	**2027-29**	**2028-30**	**2029-31**	**2030-32**
Distinction								
First Class								
Second Class								
Fail								
assed								
Appeared								
Absent								
Strength								
College Result								

એમ.એડ્. કાર્યક્રમના મુખ્ય ઉદ્દેશ

1. પ્રશિક્ષણાર્થીઓને નાવિન્યતાપૂર્ણ શિક્ષકો બનવા માટે સક્ષમ કરવા.
2. પ્રશિક્ષણાર્થીઓને શિક્ષણમાં સંશોધન કાર્ય હાથ ધરવા માટે તેમજ તેમાં રસ લેવા સક્ષમ બનાવવા.
3. પ્રશિક્ષણાર્થીઓને જવાબદાર હોદ્દા માટે તૈયાર કરવા.

(અ) માધ્યમિક / ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળા (બ) D. El. Ed. કૉલેજ અને ડાયટ (DIET) (ક) શિક્ષણ વિભાગ

(ડ) શૈક્ષણિક સંશોધન, શિક્ષણ આયોજન, શૈક્ષણિક પ્રૌદ્યોગિકી અને શિક્ષણ વહીવટ સાથે સંકળાયેલ શિક્ષણની સંસ્થાઓ.

4.સંશોધન અભ્યાસ દ્વારા એક વિદ્યાશાખા તરીકે શિક્ષણના વિકાસમાં યોગદાન આપી શકે તેવા નેતાઓને (Leaders) તૈયાર કરવા.

5. સક્ષમ અને પ્રબુદ્ધ વહીવટકર્તાઓ અને સુપરવાઈઝરોને તાલીમ આપવી, જેઓ શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ, સરકારી કચેરીઓ અને સુપરવાઈઝર સેવાઓમાં જવાબદારીના હોદ્દા પર બિરાજમાન હશે.
6. પ્રશિક્ષણાર્થીઓને વિવિધ મનોવૈજ્ઞાનિક સેવાઓ જેવી કે વ્યક્તિગત, શૈક્ષણિક અને વ્યાવસાયિક માર્ગદર્શન, વગેરે શૈક્ષણિક અભિગમો સાથે પૂરી પાડવી.
7. અભ્યાસક્રમના વિકાસ અને અનુંદેશન સામગ્રી તૈયાર કરવા માટે પ્રશિક્ષણાર્થીઓને તાલીમ આપવી.
8. પરીક્ષા સુધારણાના કાર્યક્રમમાં ભાગ લેવા માટે પ્રશિક્ષણાર્થીઓને તાલીમ આપવી.
9. રાજ્યની શિક્ષણ પ્રણાલી સમક્ષ ઉપસ્થિત સમસ્યાઓના સ્વરૂપને સમજવા અને તેના ઉકેલ માટે કેટલાક નવિન ઉપાયો માટે પ્રયાસ કરવો.

10.દેશમાં ગુણવત્તાયુક્ત પ્રાથમિક અને માધ્યમિક શિક્ષણના ફેલાવા માટેની યોજનામાં કરવામાં આવેલી રાષ્ટ્રીય શિક્ષણની નીતિઓ અને જોગવાઈઓની સરાહના કરવી અને તેના માટે પ્રાથમિક અને માધ્યમિક શિક્ષકોને સજ્જ કરવાની રીતો અને માધ્યમોથી વાકેફ કરવા.

11.તાજેતરના વૈશ્વિક વિકાસના સંદર્ભમાં, શિક્ષણમાં નવો જોશ અને પ્રાથમિક અને માધ્યમિક વિદ્યાર્થીઓમાં બૌદ્ધિક, ભાવનાત્મક અને પ્રદર્શિત કૌશલ્યો કેળવવાના માર્ગ અને માધ્યમો સમજવા માટે આવતીકાલના વૈશ્વિક નાગરિકો તૈયાર કરવા.

12.આજ અને આવતીકાલના માહિતી અને પ્રત્યાયન પ્રૌદ્યોગિકી (ICT) થી પ્રભાવિત દુનિયા પર જીવનપર્યંત શીખતા રહે તેવા શીખનારાઓ માટે જરૂરી વલણ, કૌશલ્યો તેમનામાં આત્મસાત કરવા.

એમ. એડ. કાર્યક્રમ અધ્યયન નિષ્પત્તિઓ

1. સંશોધન કુશળતા

વિવિધ સંશોધન પદ્ધતિઓ સમજશે, સંબંધિત સંશોધન સાધનો, ઉપકરણો અને તકનીકોથી વિદ્યાર્થીઓ સજ્જ થશે, આંકડાકીય માહિતીનો ઉપયોગ કરીને માહિતી સંગ્રહ અને વિશ્લેષણ કરી શકશે, વ્યવહારુ સંશોધન કાર્યમાં વિભાવનાત્મક સમજણનો ઉપયોગ કરી શકશે અને સંશોધન અહેવાલ લખી શકશે. શિક્ષણના ઐતિહાસિક, રાજકીય, સામાજિક અને આર્થિક પાસાઓને સમજશે, શૈક્ષણિક સંશોધન માટે વિવિધ સંશોધન પદ્ધતિઓ અને શૈક્ષણિક લેખનનો વિશિષ્ટ ઉપયોગ કરતા શીખશે.

2. વિશ્લેષણ અને અર્થઘટનની કુશળતા

માહિતીની વિશ્લેષણાત્મક અને અર્થઘટન કુશળતામાં વધારો કરી શકશે, પ્રશિક્ષણાર્થીઓ આંકડાકીય વિશ્લેષણ માટે, સોફ્ટવેર (SPSS, MS Excel) વગેરેનો ઉપયોગ કરવામાં સારી રીતે તાલીમબદ્ધ બનશે.

3. નિર્ણયાત્મકતા માટેની કુશળતા

પ્રશિક્ષણાર્થીઓ શાળા સંચાલન અને વર્ગખંડના સંચાલનની વિવિધ સમસ્યાઓ હલ કરવામાં સક્ષમ બનશે.

4. ટેક્નોલોજીનો ઉપયોગ

ICT ની નવીન ટેક્નોલોજી અને સાધનોનો શિક્ષણ પ્રશિક્ષણના વાતાવરણમાં ઉપયોગ સમજશે. ICT નો ઉપયોગ શિક્ષણના ઉદ્દેશો, શિક્ષણની વ્યૂહરચનાઓ, શિસ્ત, સંકલિત શિક્ષણ, સંસાધન વિકાસ, સંશોધન માહિતીના વિશ્લેષણ અને અર્થઘટન માટે કરશે.

5. સામાજિક ઉત્થાન

સામાજિક સંસ્થાઓ વિશે સમજશે અને જીવનની પ્રતિકૂળ પરિસ્થિતિઓનો સામનો કરવા તથા સામાજિક શોષણ સામે પ્રતિકાર માટે સક્ષમ બનશે.

6. અસરકારક નાગરિક નૈતિકતા

વિવિધ મૂલ્યો, નૈતિકતા અને સમાજ સેવા વિષે સમજશે અને સમાજ માટે જવાબદારી સ્વીકારવા તૈયાર થશે. શિક્ષણ અને સંશોધનમાં કઠોરતા અને સુસંગતતા સાથે વિદ્વતાની અસરકારક મૌખિક અને લેખિત કુશળતા વિકસાવશે અને શિક્ષણ ક્ષેત્રે સંબંધિત નીતિઓ અને યોજનાઓને સમજવા માટે સક્ષમ બનશે.

7. મૂલ્યાંકન કૌશલ્ય

પ્રાથમિક અને માધ્યમિક શિક્ષણના મૂલ્યાંકનના ક્ષેત્રોને અસરકારક મૂલ્યાંકન માટે ઓળખી શકશે.

8. અભ્યાસક્રમ રચના

પ્રાથમિક અને માધ્યમિક સ્તરે અભ્યાસક્રમ વિકાસના આધાર, સિદ્ધાંતો અને પ્રક્રિયાને સમજશે.

<u>હેમચંદ્રાચાર્ય ઉત્તર ગુજરાત યુનિવર્સિટી નિર્ધારિત શિક્ષણ અનુસ્નાતક (એમ.એડ્) નિયમ</u>

- **એમ.એડ્. નિયમ -1 પ્રવેશ માટેની લાયકાત**

  નીચેના કાર્યક્રમોમાં ઓછામાં ઓછા 50% ગુણ અથવા સમકક્ષ ગ્રેડ મેળવનાર ઉમેદવારો એમ.એડ્.માં પ્રવેશ મેળવી શકે છે. (NCTE અધિનિયમ -2014 મુજબ). **અ)** બી.એડ્. **બ)** બી.એ. બી.એડ્./ બી.એસ.સી. બી.એડ્ **ક)** બી.એલ.એડ્/પી.ટી.સી (સ્નાતક ડીગ્રી સાથે પ્રત્યેકમાં 50% ગુણ સાથે. તેમજ સમયાનુસર સરકાર/UGC/NCTE/ યુનિવર્સિટીના ધોરણો મુજબ એમ.એડ્.ની પ્રવેશ લાયકાત રહેશે.

- **એમ.એડ્ નિયમ -2 અભ્યાસક્રમની સમયાવધિ અને સ્વરૂપ**

એમ.એડ્.ની પરીક્ષામાં ઉપસ્થિત થનાર વિધાર્થી પૂર્ણ સમયનો વિધાર્થી હોવો જોઈએ, જેણે શિક્ષણ વિભાગ અને માન્ય કૉલેજના નિયમિત અભ્યાસક્રમમાં ૪ સેમેસ્ટર (બે વર્ષ) ના હેતુ માટે પ્રવેશ લીધેલ હોય.આએમ.એડ્. કાર્યક્રમ બે શૈક્ષણિક વર્ષનો રહેશે, જે પ્રવેશ તારીખથી વધુમાં વધુ ચાર વર્ષમાં પૂર્ણ કરી શકશે.

- **એમ.એડ્ નિયમ – 3 અભ્યાસક્રમની યોજના**

એમ.એડ્. કાર્યક્રમ એ પૂર્ણ સમયનો અભ્યાસક્રમ છે જે કોષ્ટકમાં દર્શાવ્યાં મૂજબ ચાર સેમેસ્ટર માટે 16 અઠવાડીયો સુધીનો છે.

1. પ્રત્યેક સેમેસ્ટરમાં લઘુશોધ નિબંધ માટે માર્ગદર્શન આપવામાં આવશે. વિધાર્થીઓ ચોથા સેમેસ્ટરના અંતે લઘુશોધ નિબંધ કોલેજને સુપરત કરશે. એમ.એડ્. પરીક્ષા પાસ થવા માટે, વિધાર્થીએ અલગથી પ્રત્યેક મુખ્ય, વૈકલ્પિક, વિશેષ વૈકલ્પિક અભ્યાસક્રમ, લઘુશોધ નિબંધ, પ્રાયોગિક કાર્ય, પ્રોજેક્ટ અને એસાઈનમેન્ટ કાર્યોમાં પાસ થવાનું રહેશે.
2. જે વિધાર્થીઓ પ્રથમ/ દ્વિતીય /તૃતીય સેમેસ્ટરના અંતે પરીક્ષા આપી હોય અને એક અથવા વધુ વિષયોમાં નાપાસ થયા હોય તેઓને ટર્મ ગ્રાન્ટ કરવામાં આવશે અને આવા વિદ્યાર્થીઓ અનુગામી સેમેસ્ટરમાં દ્વિતીય /તૃતીય/ચતુર્થ સેમેસ્ટરના અભ્યાસક્રમો અને લઘુશોધ નિબંધની પરીક્ષા માટે હાજર રહી શકશે
3. સેમેસ્ટર -2 માં પસંદ કરેલ વૈકલ્પિક અભ્યાસક્રમ જૂથ, સેમેસ્ટર -4 સુધી ચાલુ રાખવાનું રહેશે
4. .વિદ્યાર્થીઓએ પ્રાથમિક શિક્ષણ વિશેષ મુખ્ય અભ્યાસક્રમ અથવા માધ્યમિક શિક્ષણ વિશેષ મુખ્ય અભ્યાસક્રમ બંનેમાંથી કોઈ એક અભ્યાસક્રમ પસંદ કરવાનો રહેશે.

- **એમ.એડ્ નિયમ -4 સંશોધન દરખાસ્ત મંજૂરી**

સેમેસ્ટર -2 ના અંત પહેલા યુનિવર્સીટી દ્વારા મંજૂર કરાયેલ શૈક્ષણિક વિષય પરના મુદ્દા પર લઘુશોધ નિબંધ પર કાર્ય કરવાનું રહેશે. આ માટે વિદ્યાર્થીએ સંશોધન દરખાસ્ત જે-તે કોલેજની સંશોધન દરખાસ્ત સમિતિ સમક્ષ રજૂ કરવાની રહેશે. સમિતિ આ દરખાસ્ત પર ચર્ચા કરશે અને પછી મંજૂરી આપશે. સબંધિત સંસ્થા આ હેતુ માટે એક સેમીનારનું આયોજન કરશે અને વિદ્યાર્થીઓના માન્ય સંશોધન વિષય યુનિવર્સિટી ખાતે સુપરત કરશે.

- **એમ.એડ્ નિયમ -5 લઘુશોધ નિબંધ માર્ગદર્શન**

યુનિવર્સિટીના શિક્ષક, માન્ય અનુસ્નાતક શિક્ષક અથવા H.N.G.U, પાટણ સંલગ્ન શિક્ષકશિક્ષણ કૉલેજ / વિભાગમાં કામ કરતા મદદનિશ અનુસ્નાતક શિક્ષક, એમ.એડ્. માટે વિદ્યાર્થીઓને માર્ગદર્શન આપી શકશે. સંશોધન માર્ગદર્શન સમયગાળો અધ્યયનના સમયગાળા સમકક્ષ ગણાશે.

- **એમ.એડ્ નિયમ -6 લઘુશોધ નિબંધ સુપરતકાર્ય**

એમ.એડ્ પરીક્ષામાં ઉપસ્થિત થનાર વિદ્યાર્થીએ સેમેસ્ટર 4 માં 10 માર્ચ અથવા તે પહેલા તેમનો લઘુશોધ નિબંધ સુપરત કરવાનો રહેશે.

- **એમ.એડ્ નિયમ -7 લઘુશોધ નિબંધ સુપરત માટે જરૂરીયાતો**

લઘુશોધ નિબંધની બાઈન્ડીંગ સાથે લખેલ મુદ્રિત સ્વરૂપમાં નિબંધની 2 નકલો વપરાયેલ ફ્રોન્ટના પ્રકાર સાથે (CD) સીડી (PDF & WORD સંક્રમણ સાથેની સોફ્ટ કોપી) માં સુપરત કરવાના રહેશે.

એમ.એડ્. નિયમ-8 એમ.એડ્ ના 4 સેમેસ્ટરનો વિગતવાર અભ્યાસક્રમ નીચે મુજબ રહેશે.

SEMESTER-I

Sr. No.	Paper Title	Core/SpI Core/Sec Core;Ele Specl/Sec Spcl	Credit (s)/ Total	Class Teaching (Credit & Hours)	Weightage for External Examination (Marks)	Practicum/ Hands on/Students Activity/ Seminar/ Workshop/ etc	Weightage for Internal Examination (Marks)	Total
1	Cc 101 Psychology of Learning and Development	Core	4	3(48 Hrs)	70	1 (32 Hrs)	30	100
2	CC 102 Historical, Political & Economic	Core	4	3(48 Hrs)	70	1 (32 Hrs)	30	100

Sr. No.	Paper Title	Core/SpI Core/Sec Core;Ele Specl/Sec Spcl	Credit (s)/ Total	Class Teaching (Credit & Hours)	Weightage for External Examination (Marks)	Practicum/ Hands on/Students Activity/ Seminar/ Workshop/ etc	Weightage for Internal Examination (Marks)	Total
	Prospective of Education							
3	CC 103 Education studies	Core	4	3(48 Hrs)	70	1 (32 Hrs)	30	100
4	CC 104 Introduction to Research Methods	Core	4	3(48 Hrs)	70	1 (32 Hrs)	30	100
5	Communication and Expository Writing	ISB 1	1	0	0	1 (32 Hrs)	30	30
6	Dissertation	ISB 1	1	1	0	1 (32 Hrs)	35	35
7	Internship (12-15 Days)	ISB 1	2	0	0	2 (64 Hrs)	60	60
	Total		20	12	280	8	245	525

SEMESTER-II

Sr. No.	Paper Title	Core/SpI Core/Sec Core;Ele Specl/Sec Spcl	Credit (s)/ Total	Class Teaching (Credit & Hours)	Weightage for External Examination (Marks)	Practicum/ Hands on/Students Activity/ Seminar/ Workshop/ etc	Weightage for Internal Examination (Marks)	Total
1	CC 201 Philosophy Perspective of Education	Core	4	3(48 Hrs)	70	1 (32 Hrs)	30	100
2	CC 202 Sociology of Education	Core	4	3(48 Hrs)	70	1 (32 Hrs)	30	100
3	CC 203 Curriculum Studies	Core	4	3(48 Hrs)	70	1 (32 Hrs)	30	100
4	CC 204 Teacher Education-I	Core	4	3(48 Hrs)	70	1 (32 Hrs)	30	100
5	Dissertation Related Work	ISB II	2	0	0	2 (32 Hrs) Progress Report	70	70
6	Internship in TEIs(12-15 Days)	ISB 1+I	2	0	0	2 (64 Hrs) 2 Weeks	30+25	55
	Total		20	12	280	8	245	525

SEMESTER-III

Sr. No.	Paper Title	Core/Sp I Core/Sec Core;Ele Specl/Sec Spcl	Credit (s)/ Total	Class Teaching (Credit & Hours)	Weightage for External Examination (Marks)	Practicum / Hands on/Students Activity/ Seminar/ Workshop / etc	Weightage for Internal Examination (Marks)	Total
1	CC 301 Research Methods Advanced	Core	4	3(48 Hrs)	70	1 (32 Hrs)	30	100
2	CC 302 Teacher Education-II	Core	4	3(48 Hrs)	70	1 (32 Hrs)	30	100
3	CS 303 Spl. in Elementary / Secondary & Higher Sec. Education-I	Spl.Core (A)	4	3(48 Hrs)	70	1 (32 Hrs)	30	100
4	CS 304 Spl. in Elementary/Secondary & Higher Sec. Education-II	Spl.Core (B)	4	3(48 Hrs)	70	1 (32 Hrs)	30	100
5	Dissertation Work+ Progress Report	ISB III	1	0	0	1 (32 Hrs) Progress Report	35	35
6	Internship in TEIs (21 Days)	ISB III	3	0	0	3 (96 Hrs) 2 +1 (3Weeks)	90	90
	Total		20	09	280	8	245	525

EMESTER-IV

Sr. No.	Paper Title	Core/SpI Core/Sec Core;Ele Specl/Sec Spcl	Credit (s)/ Total	Class Teaching (Credit & Hours)	Weightage for External Examination (Marks)	Practicum/ Hands on/Students Activity/ Seminar/ Workshop/ etc	Weightage for Internal Examination (Marks)	Total
1	ES 401 Curriculum and Assessment in Secondary Education	Specialisation	4	3(48 Hrs)	70	1 (32 Hrs)	30	100
2	ES 402 Guidance & Counselling	Specialisation	4	3(48 Hrs)	70	1 (32 Hrs)	30	100
3	ES 403 Statistical Methods for Analysis of Data/ES 403 Environmental Education	Specialisation	4	3(48 Hrs)	70	1 (32 Hrs) Research	30	100
4	Dissertation	Specialisation	3	3	-	3 (96 Hrs)	90	90
5	Dissertation Viva	Specialisation	1	-	-	1 (32 Hrs)	30	30

6	Academic Writing	Specialisation	1	-	-	1 (32 Hrs)	25	25
7	Internship	Specialisation	1	-	-	1 (32 Hrs)	30	30
8	Self Development	Specialisation	1	-	-	1 (32 Hrs)	25	25
9	Seminar Attending	Specialisation	1	-	-	1 (32 Hrs)	25	25
	Total		20		210		315	525
	Shrimad Bhagwat Gita	Elective	2	2hrs per week	50	-	-	-

એમ.એડ્. નિયમ 9 પાસિંગ અને ગ્રેડ વિતરણનું ધોરણ

1. એમ.એડ્. પાસ કરવા માટે દરેક સેમેસ્ટરની પરીક્ષામાં ઉમેદવારે દરેક વિષયમાં ઓછામાં ઓછા 40 ટકા મેળવવા આવશ્યક છે. દરેક કોર્સમાં માર્ક્સ અને ચાર થીયરી કોર્સના મળી કુલ સરેરાશ 50 ટકા મેળવવાના હોય છે. ઉમેદવારે પ્રેક્ટિકલ અને પ્રોજેક્ટ વર્ક (આંતરિક) માં પણ 50 ટકા મેળવવાના રહેશે.

2. ઉમેદવારે લઘુશોધ નિબંધમાં 50 ટકા અને તેની મૌખિક પરીક્ષામાં પણ અલગથી 50 ટકા મેળવવાના રહેશે.

3. સફળતાપૂર્વક પરીક્ષા પાસ કરનાર વિદ્યાર્થી માટે વર્ગ(Class) મેળવવા માટેના માપદંડ આ પ્રમાણે છે

નોંધ: ગુણની ટકાવારી પૂર્ણ સંખ્યામાં રૂપાંતરિત થશે. જ્યારે ટકાવારી અપૂર્ણાંકમાં હોય, 0.50 કરતાં મોટી અથવા તેની બરાબર હોય ત્યારે તેને 1 (એક) તરીકે ગણવામાં આવે છે. ઉદાહરણ તરીકે જો ટકાવારી 69.49 છે, તો તે 69 ગણવામાં આવશે, જો ટકાવારી 69.50 થી 69.99 છે, તો 70 ગણવામાં આવશે.

સેમેસ્ટર ગ્રેડ પોઈન્ટ એવરેજ (SGPA) આપેલ સેમેસ્ટરમાં વિદ્યાર્થીનું પ્રદર્શન દર્શાવે છે. SGPA એ તમામ અભ્યાસક્રમોમાં વિદ્યાર્થી દ્વારા મેળવેલા કુલ ક્રેડિટ પોઈન્ટ અને સેમેસ્ટરમાં દરેક કોર્સને સોંપેલ કુલ ક્રેડિટની સંખ્યા પર આધારિત છે. કોર્સ માટે ક્રેડિટ પોઈન્ટ = કોર્સને સોંપેલ ક્રેડિટ્સની સંખ્યા × કોર્સ માટે સુરક્ષિત ગ્રેડ પોઈન્ટ. SGPA = એક સેમેસ્ટરમાં વિદ્યાર્થી દ્વારા મેળવેલ કુલ ક્રેડિટ પોઈન્ટ/તે સેમેસ્ટર માટે કુલ ક્રેડિટ. સંગ્રહિત ગ્રેડ પોઈન્ટ એવરેજ (CGPA) કુલ ચાર સેમેસ્ટરમાં મેળવેલ ક્રેડિટ પોઈન્ટ્સની સંખ્યાઓને વિભાજિત કરીને મેળવવામાં આવે છે. ચાર સેમેસ્ટરમાં ક્રેડિટની કુલ સંખ્યા દ્વારા ચાર સેમેસ્ટરમાં મેળવેલ ક્રેડિટ પોઈન્ટ્સ.

દાખલા તરીકે : **CGPA=789/100=7.89** ગ્રેડ **B.** ડિસ્ટિંક્શન સાથે પ્રથમ વર્ગ/વિભાગને **CGPA (**સંગ્રહિત ગ્રેડ પોઈન્ટ એવરેજ) ના આધારે એનાયત કરવામાં આવશે.

Summary of M. Ed. (Two Year) CBCS Programme

Semester	Credits			No. of Hours			Marks		
Teaching	Teaching	Practicum	Total	Teaching	Practicum	Total	External	Internal	Total
Semester I	12	8	20	192	256	448	280	245	525
Semester II	12	8	20	192	224	416	280	245	525
SemesterIII	12	8	20	192	224	416	280	245	525
SemesterIV	12	8	20	192	352	544	210	315	525
Total	48	32	80	768	1056	1824	1050	1050	2100

એમ.એડ્. નિયમ 10 પાસિંગ અને ગ્રેડ વિતરણનું ધોરણ

1.જો ઉમેદવાર અભ્યાસક્રમોમાં સરેરાશના ધોરણે નાપાસ થતો હશે અને કોઈ અભ્યાસક્રમ/અભ્યાસક્રમોમાં ઓછામાં ઓછા 50 ટકા મેળવેલ હશે તો તેને જેતે અભ્યાસક્રમની પરીક્ષા ફરીથી આપવામાંથી મુક્તિ મળશે.

2. જો ઉમેદવાર કુલ અભ્યાસક્રમોમાં પાસ થાય અને માત્ર નિબંધમાં નિષ્ફળ જાય, તો તે નિબંધમાં સુધારો કરવા અને ફરીથી સબમિટ કરવા અથવા નવો નિબંધ સબમિટ કરવા માટે સ્વતંત્રતા રહેશે વાયવા વોઈસ અને નિબંધમાં અલગથી 50 ટકા માર્ક્સ મેળવવાના રહેશે.

3. આ નિયમ (ગ્રેસિંગ) હેઠળ જે ઉમેદવારોના માર્ક્સ ગણત્રીમાં લેવામાં આવ્યા હોયે તેઓને પરીક્ષા પાસ કરી છે તેમ જાહેર કરવામાં આવશે પરંતુ યુનિવર્સિટીના કોઈપણ પુરસ્કારો માટે પાત્ર નથી.

4. ઉમેદવાર યુનિવર્સિટી પુરસ્કારો, રેન્ક અને પ્રદાન કરેલ સુવર્ણ ચંદ્રક માટે પાત્ર હશે જો તે/તેણી નિયમિત અભ્યાસક્રમમાં અને પ્રથમ પ્રયાસે સેમેસ્ટર પાસ કરે છે.

Description Of Internal Marks For Each Semester

	Internal	**Marks**
Internal Marks for each theory course	Seminar/Workshop/Quiz/Group Discussion	05
	Term Paper (Library Work)	05
	Field Immersion	07
	Test	10
	Attendance **(<80%=0, 80-85%=1, 85-90%=2, >90%=3)**	03
	Total	**30**

એમ.એડ્. નિયમ 11

1. પ્રથમ/બીજા/ત્રીજા સેમેસ્ટરની પરીક્ષા પાસ ન કરી શકનાર ઉમેદવાર બીજા/ત્રીજા/ચોથા સેમેસ્ટરમાં જોડાવા માટે લાયક ગણાશે અને બીજા/ત્રીજા/ચોથા સેમેસ્ટરની સાથે પ્રથમ/બીજા/ત્રીજા સેમેસ્ટરને પાસ કરવાના રહેશે.

2. બાહ્ય ગુણ પર ઉમેદવારને યુનિવર્સિટી રેન્ક અને ગોલ્ડ મેડલ એનાયત કરવામાં આવશે. માત્ર નિબંધ, પ્રેક્ટિકલ અને પ્રોજેક્ટ વર્ક સિવાય.

એમ.એડ્. નિયમ 12 હાજરી

દરેક વિદ્યાર્થી માટે 80% હાજરી વિભાગ/કેન્દ્રમાં અને 90% ફીલ્ડ એટેચમેન્ટ (ઇન્ટર્નશિપ)માં રાખવી ફરજિયાત છે. હેડ/પ્રિન્સિપાલ કોઈપણ વિદ્યાર્થીની હાજરીને માફ કરી શકે છે જે કુલ હાજરીના 10% કરતા વધુ ન હોય

એમ.એડ્. નિયમ 13 મુદત આપવા માટે

જો વિદ્યાર્થીએ 80% હાજરી રાખી હોય તો તે અંતિમ પરીક્ષામાં બેસવા માટે હકદાર છે. સતત આંતરિક મૂલ્યાંકન (CIE) માં લઘુત્તમ ગુણ મેળવ્યા હોય તે જે તે સેમેસ્ટર પછીના સેમેસ્ટરમાં પ્રવેશ સુરક્ષિત કરી શકે છે.

એમ.એડ્. નિયમ 14 સતત મૂલ્યાંકન

CBCS ના ભાગરૂપે આંતરિક ગુણ કોષ્ટકના વર્ણનમાં દર્શાવ્યા મુજબ વિભાગ/કોલેજો દ્વારા સતત આંતરિક મૂલ્યાંકન (**CIE)** કરવું જોઈએ. દરેક કસોટી, ટર્મ પેપર, ફિલ્ડવર્ક અને હાજરીના આંતરિક ગુણ તે પ્રવૃત્તિઓ પૂર્ણ થયાના એક સપ્તાહની અંદર નોટિસ બોર્ડ પર જાહેર કરવા જોઈએ. વિભાગ/કોલેજે અભ્યાસક્રમમાં દર્શાવેલ દરેક પ્રેક્ટિકલ પ્રવૃતિઓ હાથ ધરવી પડશે અને પ્રવૃત્તિઓ અને મૂલ્યાંકનનો રેકોર્ડ જાળવવો પડશે.

વિગતવાર સંપૂર્ણ અભ્યાસક્રમ માહિતી

સેમેસ્ટર -1

એમ.એડ્. cc-101- અધ્યયન અને વિકાસનું મનોવિજ્ઞાન

યુનિટ-1. મનોવિજ્ઞાનના વાદ અને મનોવિજ્ઞાનના વાદ અંતર્ગત વ્યક્તિત્વ ઘટકો (પરિબળો)

મનોવિજ્ઞાનના વાદ

(1) રચનાવાદ (2) વર્તનવાદ (3) સંરચનાવાદ

વ્યક્તિત્વના ઘટકો (પરિબળો)

(1) બહિર્મૂખતા (2) સંમતિ (સામંજસ્ય) (3) પ્રામાણિકતા (ઈમાનદારી) - સભાનતા પૂર્વકની (4) ઉન્માદક્તા (ચિતભ્રમ, સનેપાત, જ્ઞાનતંતુ ના રોગની અસર) (5) નિખાલસતા

ફિલ્ડવર્ક (ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ)

(1) મનોવિજ્ઞાનની શાખાઓ (વાડ) પર સેમિનારનું આયોજન કરો. (2) મનોવિજ્ઞાનની શાખાનું શિક્ષણમાં પ્રદાન વિષય પર જૂથ ચર્ચા કરો. (3) પુસ્તકાલય કાર્ય: વિવિધ મનોવૈજ્ઞાનિકો અને તેમના પ્રદાન પર અહેવાલ તૈયાર કરો.

યુનિટ-2. અધ્યયન તેના સિદ્ધાંતો અને અધ્યયનનું સંક્રમણ

(1) અર્થ અને સંકલ્પના (2) અધ્યયનના સિદ્ધાંતો sબાંડુરા અને આસુબેલf (3) અધ્યયન સંક્રમણ (અધ્યયન / અધ્યાપનન]\f (i) અર્થ (ii) સંક્રમણના પ્રકાર (iii) સંક્રમણના સિદ્ધાંતો, માનસિક સિદ્ધાંત, પ્રશંશા સિદ્ધાંત, સમરૂપતા (સમાન ઘટક) સિદ્ધાંત, સામાન્યીકરણનો સિદ્ધાંત, ક્રમ - પરિવર્તન સિદ્ધાંત, આદર્શરૂપ સિદ્ધાંત (iv) અધ્યયન સંક્રમણના શૈક્ષણિક સૂચિતાર્થ (v) સંક્રમણ સરળતાની શરતો.

ફિલ્ડવર્ક (ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ)

(1) તમારા પાઠ્યક્રમની વિષયવસ્તુ માટે એડવાન્સ ઓર્ગેનાઈઝર તૈયાર કરો. (2) અધ્યનના સિદ્ધાંતોના સૂચિતાર્થ પર જૂથ ચર્ચા કરો. (3) પાંચ વિદ્યાર્થીઓ પર વ્યક્તિ અભ્યાસ હાથ ધરીને તેમના અધ્યયન પર અસર કરતા પરિબળો 'હલ'ના સિદ્ધાંત મુજબ તૈયાર કરો. (4) મનોવૈજ્ઞાનિક પ્રયોગશાળાની મુલાકાત લઇ ત્યાંના સાધનો અને ઉપયોજન અંગેનો વિસ્તૃત અહેવાલ તૈયાર કરો.

યુનિટ- 3. માહિતી સંસ્કરણ તંત્ર અને શિક્ષણના પ્રતિમાનો

(1) માહિતી સંસ્કરણ તંત્ર (i) સ્મૃતિ ,અર્થ ,પ્રકાર (ii) માહિતી સંસ્કરણ પ્રતિમાનોની સંકલ્પના અને તેના શૈક્ષણિક સૂચિતાર્થ (iii) માહિતી સંસ્કરણ અને પુન પ્રાપ્તિના ઉપકરણો અને પ્રયુક્તિઓ

(2) (અધ્યાપનના) શિક્ષણના પ્રતિમાનો (i) શિક્ષણના પ્રતિમાનોની સંકલ્પના, લક્ષણો, વર્ગીકરણ અને ઉપયોગ (ii) શિક્ષણના પ્રતિમાનોનો પરિચય (સંકલ્પના, સોપાનો અને શૈક્ષણિક સૂચિતાર્થોના સંદર્ભમાંf જ્ઞાનાત્મક વિકાસ પ્રતિમાન – જીન પિયાજે ; સ્વ - નિયંત્રણ પ્રતિમાન - બી. એફ. સ્કીનર; સ્વ – સંકલ્પના પ્રતિમાન - એ. મેસ્લો

ફિલ્ડવર્ક (ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ)

(1) કોઈ એક પ્રતિમાન આધારિત પાઠ આયોજન તૈયાર કરો અને તેનો ઉપયોગ કરો. (2) માહિતી સંસ્કરણ પ્રતિમાન પર PPT તૈયાર કરો. (3) સ્મૃતિ સુધાર પ્રયુક્તિઓ પર સેમિનાર ગોઠવો. (4) યુનિટ-3 ના આધારે 'ક્વીઝ' સ્પર્ધા કરો.

યુનિટ- 4.બુદ્ધિ અને સર્જનાત્મક્તા

(1) બુદ્ધિ – (i). અર્થ,સંકલ્પના, વારસો અને પર્યાવરણની ભૂમિકા (ii) I.Q.ની સંકલ્પના (iii) બુદ્ધિના સિદ્ધાંતો, (iv) બહુવિધ બુદ્ધિ સિદ્ધાંત (2) સર્જનાત્મકતા – (i) સર્જનાત્મકતાનો અર્થ, સ્વરૂપ અને લક્ષણો, (ii) સર્જનાત્મકતાના સિદ્ધાંતો, (iii) શૈક્ષણિક ફલિતાર્થો

ફિલ્ડવર્ક(ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ)

(1) વિદ્યાર્થીઓની વિવિધ શક્તિઓ અને બુદ્ધિ આધારિત વિદ્યાર્થીઓનો પાર્શ્વચિત્ર (પ્રોફાઈલ) તૈયાર કરો. (2) કોઈ એક પ્રમાણિત કસોટીની અજમાયશ કરી માહિતીનું અર્થઘટન કરો. (3) બહુ- આયામી બુદ્ધિ અને તેના સૂચીતાર્થો પર પ્રકલ્પ તૈયાર કરો. (4) બુદ્ધિ માનાંક પર પ્રસ્તુતિ (રજૂઆત) કરો.

M.Ed. CC- 101 Psychology Of Learning And Development

Unit- I Schools Of Psychology And Personality Factors Of Schools Of Psychology

Schools Of Psychology

1. Structuralism 2. Behaviorism 3. Constructivism

Personality Factors

1. Extroversion 2. Agreeableness 3. Openness 4. Neuroticism 5. Conscientiousness

UNIT- I - Field Engagement

1. Organize Seminar on the schools of psychology. 2. Group discussion on the contributions of the Schools of psychology to education. 3. Library work: Prepare a report on the introduction to the various psychologists and their contributions.

Unit- II - Learning, Its Theories And Transfer Of Learning

1. Meaning And Concept
2. Theories Of Learning : (Bandura And Ansubel)
3. Transfer Of Leaning / Training **A.**Meaning **B**.Types Of Transfer **C**. Theories Of Transfer (Theory Of Mental Discipline, Apperception Theory, Theory Of Identical Elements Theory Of Generalization, Transposition Theory, Theory Of Ideals) **D.** Educational Implications Of The Transfer Of Learning **E.** Conditions Facilitating Transfer

Field Engagement

1. Prepare an advanced organizer for the content of your syllabus. 2. Group discussion in theimplications of the theories of learning. 3. Conduct a case study of five sudents and prepare a report on 'factors influencing their learning according to Hull' 4. Visit a Psychological lab and prepare a detailed report of its equipments and their use.

Unit- III - Information Processing System And Models Of Teaching

1. Information Processing System - A. Memory: Its Meaning, Types Of Memory B. Information Processing Model: Concept And Its Educational Implications C. Tools And Techniques Of Information Processing And Retrieval
2. Models of Teaching - a. Concept, Characteristics, Classifications And Use Of Models Of Teaching
   b. Introduction of The Following Models Of Teaching With Reference To Concept, Steps And Their Educational Implications. - Cognitive Growth Model- Jean Piaget , Self-Control Model: B.F. Skinner and Self-Concept Model: A. Maslow

Field Engagement

1. Prepare the lesson planning based on any one model of teaching and apply it. 2. Prepare PPT on the Information Processing model 3. Organize the seminar on the memory improvement techniques. 4. Conduct a quiz competition based on the Unit – III

Unit- IV - Intelligence And Creativity

1. **Intelligence** - **a.** Meaning, Concept, Role Of Heredity And Environment **b**. Concepts Of I.Q. **c**. Theories Of Intelligence **d.** Theory Of Multiple Intelligence
2. **Creativity** - **a.** Concept, Nature And Characteristics Of Creativity **b.** Theories Of Creativity **c.** Educational Implications

Field Engagement

1. Prepare a profile of the students based on their various abilities and intelligence 2. Administer any one standardized test and interpret the data. 3. Prepare a project Multiple Intelligences and its implications. 4. Prepare presentation on I.Q.

એમ. એડ્. cc- 102 શિક્ષણની ઐતિહાસિક, રાજકીય અને આર્થિક સંભવિતતાઓ

યુનિટ -1. ભારતમાં શિક્ષણનો ઈતિહાસ

(1) શિક્ષણના ઈતિહાસની જરૂરિયાત અને મહત્વ **(2)** પ્રાચીન ભારતમાં શિક્ષણ: વૈદિક, બૌધ્ધ, જૈન, ઈસ્લામિક **(3)** મધ્યકાલીન ભારતમાં શિક્ષણ: મેકોલેનું ઘોષણાપત્ર, વુડનો ખરીતો, સાર્જન્ટ કમિશન **(4)** શિક્ષણના પાશ્ચયાતી કરણ સામેનો અસંતોષ

ફિલ્ડવર્ક (ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ)

(1) ભારતમાં શિક્ષણના ઈતિહાસ પર એસાઈનમેન્ટ (સુપરત કાર્ય) લખો. (**2**) બ્રિટીશ ભારતની શિક્ષણ નીતિઓની આલોચનાત્મક સમીક્ષા કરો. (**3**) પશ્ચિમી શિક્ષણના વિરોધમાં સ્વાતંત્ર્ય સૈનિકોના મત પર સમીક્ષા લખો.

યુનિટ- 2. રાષ્ટ્રીય શૈક્ષણિક ચળવળો

1948 યુનિવર્સિટી શિક્ષણ પંચ, 1952-53 માધ્યમિક શિક્ષણ પંચ, 1965-66 ભારતીય શિક્ષણ પંચ, શિક્ષણની રાષ્ટ્રીય નીતિ– 1986 અને ક્રિયાન્વયન, (POA) કાર્યકમ 1992, રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ 2020, રાષ્ટ્રીય અભ્યાસક્રમ માળખું -2005 અને 2023, રાષ્ટ્રીય જ્ઞાન પંચ અહેવાલ - 2007, યશપાલ સમિતિનો ભારતીય ઉચ્ચશિક્ષણ સમિતિનો રીપોર્ટ - 2009, રાષ્ટ્રીય શિક્ષક પ્રશિક્ષણ અભ્યાસક્રમ માળખું 2009 અને માહિતી અધિકાર કાયદો 2009, શિક્ષણના સાર્વત્રીકરણ માટેના કાર્યક્રમો, સર્વ શિક્ષા અભિયાન, રાષ્ટ્રીય માધ્યમિક શિક્ષા અભિયાન અને રાષ્ટ્રીય ઉચ્ચ શિક્ષા અભિયાન.

ફિલ્ડવર્ક (ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ)

(1) આઝાદી પછીના કોઈ એક શિક્ષણ અહેવાલની આલોચનાત્મક સમીક્ષા કરો. (2) NCF -2005, NCF 2023 અને NCFTE -2009 ની મુખ્ય ભલામણ પર એસાઈનમેન્ટ લખો. (3) SSA, RMSA અને RUSA ના હેતુઓની તુલના કરો.

યુનિટ- 3. રાજકારણ અને શિક્ષણ

(1) શિક્ષણ અને રાજકીય પ્રણાલી, શિક્ષણ અને લોક્શાહી અને શિક્ષણ અને સામ્યવાદ વચ્ચેનો સંબધ **(2)**. સ્થાનિક વ્યવસ્થાપન, અભ્યાસનુ માધ્યમ અને સંલગ્ન સંસ્થઓના સંદર્ભમાં ઉત્કૃષ્ટ શિક્ષણ અને સંશોધનની સંસ્થાઓ **(3)** શિક્ષક સ્વાયતતા અને સંસ્થાકીય સ્વાયતતા (4) શૈક્ષણિક ધારાકીય જોગવાઈઓ, શિક્ષણ નીતિ - રચના – શૈક્ષણિક સુધારણાઓ. **(5)** શિક્ષણનું રાજકીયકરણ, અભ્યાસક્રમની સ્થિરતા, શૈક્ષણિક કાર્ય, શિક્ષણના વિવિધ કાર્યક્રમનુ આયોજન અને ઉજવણી.

<u>ફિલ્ડવર્ક(ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ)</u>

(1) ઈ-ગવર્નન્સ અને શિક્ષણની શૈક્ષણિક પ્રણાલી પર રાજકારણની તુલના કરો. (2) અભ્યાસક્રમની સ્થિરતા, શૈક્ષણિક કાર્ય, વિવિધ કાર્યક્રમોની ઉજવણી, પરીક્ષા, ભરતી પર ચર્ચાસભા ગોઠવો. (3) શૈક્ષણિક નીતિ અને શિક્ષણની સુધારણાઓની અસર પર સેમિનાર ગોઠવો **(**4) શિક્ષણ અને રાજકારણ પ્રણાલી તેમજ અવલોકન (નિરીક્ષણ) વચ્ચેના સબંધો પર અહેવાલ તૈયાર કરો.

<u>યુનિટ- 4. શિક્ષણ અને અર્થશાસ્ત્ર</u>

(1) આર્થિક વિકાસમાં શિક્ષણની ભુમિકા (2) મુડીવાદી, સમાજવાદી અને મિશ્ર અર્થતંત્રમાં શિક્ષણ (3) કુદરતી અને માનવીય સંશાધનો (4) માનવ મુડી પ્રતિમાન, શિક્ષણ એક માનવીય મુડી રોકાણ તરીકે, તેનાપર અસર કરતા પરિબળો (5) શિક્ષણમાં મુડી સર્જન (નિર્માણ): એક મુખ્ય ઉધોગ, શિક્ષણના આર્થિક વિકાસકીય લાભ (6) શિક્ષણ અને ખર્ચ- ગુણવતા સંબંધ

<u>ફિલ્ડવર્ક(ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ)</u>

(1) મૂડીવાદી, સમાજવાદી અને મિશ્ર અર્થતંત્રમાં શિક્ષણ પ્રણાલીની તુલના કરો. (2) નૈસર્ગિક અને માનવ સંસાધનોની તુલના કરો. (3) શિક્ષણ અને અર્થતંત્ર પર સીમ્પોજીયમ ગોઠવો.

<u>M.Ed. CC – 102 Historical Political & Economic Prospective Of Education</u>

<u>Unit- I History Of Education In India</u>

1. Need And Improtance Of History Of Education. 2. Education In Ancient India; Vedic, Buddhist, Jain, Islamic 3. Education In Medieval India; Macauly, Minite, Wood, Dispatch, Sargent Commission. 4. Discontentment Against Western System Of India.

<u>Field Engagement</u>

1. Write assignment on History of education in India. 2. Critically review the education policies of Britsh India. 3. Write review on the views of fighter freedom aginst the western of education.

<u>Unit- II National Education Movement</u>

1.University Education Commission, 2. Secondary Education Commission, 3. Indian Education Commission, 4. National Policy of Education, 1986 And Poa1925 NEP 2020. NCF 2005 & 2023, NKC Report – 2007 6. Yashpal Committee Report On Indian Higher Education 2009 7. NCFTE 2009 And RTI Act, 2009 8. Programmes For Universalization Of Education- SSA, RMSA, RUSA

<u>Field Engagement</u>

1. Critically review the one education commission of post independence. 2. Write assignment on major recommendation of NCF-2005 & 2023 and NCFTE- 2009 3. Compare the objective of SSA, RMSA and RUSA.

<u>Unit- III Politics And Education</u>

1. Relationship Between Education And Political Systems, Education And Stateeducationin Democracy & Communism 2. Excellent Education And Research Institution With Reference To Locale Management, Medium Of Instruction And Affiliating Body 3. Teacher Autonomy And Institutional Autonomy 4. .Educational Legislations, Educational Policy- Making, Educational Reforms 5. Politicization Of Education: Stability Of Curriculum, Academic Work, Celebratingand Organizing Different Programmer And Education

<u>Field Engagement</u>

1. Compare the educational system politics of e-governnance and education. 2. Debate on the stability of curriculum, Academic work, celebrating and 3. Orgnaning different Programme, examination

recruitment. 3. Seminar on impact of educational policy & reforms on education. 4. Write a report on the observation on relationship between education and political system.

Unit- IV Education And Economics

1.Role Of Education In Economic Develepment 2. Education In Capitalist, Socialist And Mixed Economics 3. Natural And Human Resources 4. Human Capital Model, Education As A Human Capital, Factor nfluencing 5. Creation Of Wealth In Edcuationan Important Industry, Stimulus Stimulu Economic, Growth Economic Benefit Of Education 6.Cost- Quality Relationship To Education

Field Engagement

1. Compare the educatoinal system in capitalist, socialist and mixed economics. 2. Compare the natural and human resources. 3. Symposium on education and economics.

એમ. એડ્. CC-103- શિક્ષણ વિદ્યાઅભ્યાસ

યુનિટ -1. શિક્ષણ વિદ્યાઅભ્યાસ

(1) શિક્ષણ વિદ્યાઅભ્યાસનો અર્થ અને સંકલ્પના (2) શૈક્ષણિક અભ્યાસનો આધુનિક ઈતિહાસ (3) પરંપરાવાદી શાખાઓ અને શૈક્ષણિક અભ્યાસ (4) શિક્ષણ વિદ્યાઅભ્યાસનું વર્તમાન સ્વરૂપ (5) શિક્ષણનું આંતરવિદ્યાશાખાકીય સ્વરૂપ - તત્વજ્ઞાન, મનોવિજ્ઞાન, સમાજશસ્ત્ર, અર્થશાસ્ત્ર, નૃવંશશાસ્ત્ર વગેરે શાખા / વિષયો સાથે સંબંધ.

ફિલ્ડવર્ક(ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ)

(1) શિક્ષણકારોના યોગદાન અને ચિત્રોનું પ્રદર્શન (2) ઐતિહાસિક શિક્ષણ સંસ્થાની મુલાકાત લઇ તેનો અહેવાલ તૈયાર કરો. (3) શિક્ષણની વર્તમાન પરિસ્થિતિ પર ચર્ચા કરવા માટે સેમિનાર/ જૂથ ચર્ચા કરો. (4) આધુનિક અને પરંપરાગત વિદ્યાઅભ્યાસ તથા શિક્ષણ વિધા અભ્યાસ અને સમોવડિયા શિક્ષણ પર અસાઇમેંટ તૈયાર કરો (5) કોઈ શિક્ષણકારની જીવન ઝરમર પર અભ્યાસ અહેવાલ તૈયાર કરો. (6) સમુદાયની ઐતિહાસિક શિક્ષણ સંસ્થાનો અભ્યાસ ટૂર (પ્રવાસ) ગોઠવો અને ત્યાં ચાલતી મુખ્ય પ્રવૃતિઓ, શિક્ષણ અને સામાજિક અગત્યતા પર અહેવાલ તૈયાર કરો.

યુનિટ-2. શિક્ષણના સૈદ્ધાંતિક પરિપ્રેક્ષ્યો

(1) શિક્ષણ વિદ્યાઅભ્યાસમાટે શૈક્ષણિક વિચારધારાઓ (2) અર્થ લક્ષણો અને મહત્વ - **(i)** શાળા શિક્ષણ,મુલ્યો **(ii)** અધ્યયન અધ્યાપન જ્ઞાન સંરચના **(iii)** ટકાઉ શિક્ષણ, સંકલિત/સમાવેશી શિક્ષણ **(iv)** બાળ અધ્યાપનશસ્ત્ર અને વ્યસ્ક અધ્યયન શાસ્ત્ર (3) સાંસ્કૃતિક, રાજકીય, આર્થિક, સામાજિક અને તક્નીકિ પરિબળો દ્વારા પ્રભાવિત એક સામાજિકરૂપથી કાલ્પનિક પ્રણાલી તરીકેનુ શિક્ષણ (4) સમતાવાદી, લોક્શાહી, બિનસાંપ્રદાયીક અને માનવ સમાજના સંદર્ભમાં ભારતીય શિક્ષણ હેતુઓની પ્રાથમિક્તા નક્કી કરવી. (5) જોડાણની પ્રક્રિયા **(i)** વિષયવસ્તુ જ્ઞાન સાથે શિક્ષણનાશાસ્ત્રનું જ્ઞાન **(ii)** શાળા બહારના જીવનસાથે શાળાકીયજ્ઞાન **(iii)** સમુદાયના જ્ઞાન સાથે શાળાકીય જ્ઞાન **(iv)** અનુભવ આધારિત જ્ઞાન સાથે પ્રયોગશીલ જ્ઞાન **(v)** ક્રિયા પરનું જ્ઞાન અને પ્રક્રિયા પરના ચિંતન પરનું જ્ઞાન **(vi)** સૈદ્ધાંતિક જ્ઞાન અને વ્યવહારૂ જ્ઞાન **(vii)** સાર્વત્રિક જ્ઞાન અને સંદર્ભિત જ્ઞાન

ફિલ્ડવર્ક(ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ)

(1) અનુભવી શિક્ષક/ખ્યાતનામ શિક્ષણવિદ્દની મુલાકાત ગોઠવો. (2) અભ્યાસક્રમ, તેનું સંક્રમણ પર વિદ્યાર્થીઓ સાથે વાર્તા સંવાદ ગોઠવી તેના પર તેમના વિચારોનો ચિંતનાત્મક અહેવાલ તૈયાર કરો. (3) શિક્ષણ અભ્યાસના સામાજિક /સાંસ્કૃતિક /ટેકનીકલ આયામો પર PPT પ્રેઝન્ટેશન તૈયાર કરો. (4) શિક્ષણ અભ્યાસ સંદર્ભે સમસ્યાઓ આધારિત એક વ્યક્તિ અભ્યાસ હાથ ધરો. (5) સામાજિક/સંસ્કૃતિક/ટેકનીકલ આયામો પર જૂથ ચર્ચા/ સંવાદ ગોઠવો.

યુનિટ-3. શાળા શિક્ષણની દુરદ્રષ્ટિ

(1) બાળક અને પર્યાવરણ વચ્ચેનો સંબંધ, શાળા બહારના જીવન સાથે શાળાની પ્રવૃત્તિઓ, ICT અને અધ્યયન – અધ્યાપન (2) શિક્ષકની ભુમિકા એક આદર્શ સુવિધા આપનાર અને સહઅભ્યાસું તરીકે (3) શાંતિશિક્ષણના ઉદેશોની પ્રાપ્તી માટે મૂલ્યો, કૌશલ્યો અને વલણો (4) શિક્ષણમાં ગુણવતા અને ઉત્કૃષ્ટતા તથા ગુણવતા સાથે સંબંધ (5) શાળા શિક્ષણમાં સમકાલીન પડકારો

ફિલ્ડવર્ક(ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ)

(1) નવી શિક્ષણ નીતિ જેવા મુદ્દા આધારિત સ્વ-અભ્યાસ એસાઈમેન્ટ તૈયાર કરો જેમાં તમારા રાજ્યના સામાજિક-આર્થિક વંચિત બાળકોની શૈક્ષણિક પરિસ્થિતિ, બાળકના સામાજીકીકરણની પ્રક્રિયા, શાળા શિક્ષણની નવી ઉભરતી

સમસ્યાઓ અને સામાજીક ગુણવત્તા માટે પ્રદાન રહે તેવું સેમિનાર પ્રેઝન્ટેશન કરો.(કોઈ એક) (2) કોઈ એક શિક્ષકની વિવિધ વર્ગખંડ તેમજ અન્ય (સમોવડીયા અને શિક્ષકો સાથેની) પ્રવૃતિઓના સંદર્ભમાં અવલોકન કરો.

યુનિટ-4. શિક્ષક તરીકે સ્વ અને આકાંક્ષાઓનો વિકાસ

(1) માનવીય વ્યક્તિત્વનો બહુમુખી વિકાસ બૌદ્ધિક, શારીરિક, સાંવેગિક, સામાજિક, નૈતિક અને આધ્યાત્મિક (2) વ્યક્તિગત અને સામજિક વલણમાં ભય અને વિશ્વાસની લાગણીનો પ્રભાવ (3) સ્પર્ધા અને સહકાર તરફ વલણ અને તેની વ્યક્તિગત સામાજિક જીવનમાં અસર (4) સક્ષમ વ્યવસાયિક શિક્ષક અને તેની નિષ્પક્ષ, લોકશાહી,સમાનતા અને સામાજિક ન્યાય પ્રત્યે સંવેદનશીલતા

ફિલ્ડવર્ક(ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ)

(1) નાટ્યીકરણ કલા સંગીતના કાર્ય શિબિર દ્વારા સામાજિક સંઘર્ષના મુદ્દા પર અભિપ્રાય એકઠા કરો (2) શિક્ષણની નીતિ અને રાજકારણ પર સેમીનાર/ક્વીઝ (3) શિક્ષણના હક સમાનતા અને ન્યાય પર આલોચનાત્મક અહેવાલ સમુદાય અને સંશોધનોની મદદથી તૈયાર કરો. (4) શિક્ષણમાં વૈશ્વિક સમસ્યાઓ આધારિત પ્રવૃતિઓ પર કાર્યશિબિર ગોઠવો (5) વર્તમાન શિક્ષણ પ્રણાલીમાં શિક્ષણ અભ્યાસમાં શિક્ષકની ભૂમિકા પર કોઈ મુલાકાતની નોધ કરો.

M.Ed. CC – 103 Educaiton Studies

Unit- I Education Study

1. Meaning, Concept Of Education Studies 2. Modern History Of Educational Study 3. Tranditional Disciplines And Educational Studies 4. Present Seenario Of Education Study 5. Interdisciplinary Nature Of Education; Relationship With Disciplines/ Subjects Such As Philosophy, Psychology, Sociology, Managmenet, Economics, Anthropology Etc. Connecting Knowledge Across Disciplinary Boundaries To Provide Board Framework For Insightful Consturction Of Knowledge.

Field Engagement

1. Exhibition of picture and contributions of Educators (Exhibition) 2. Visit the Historical Educational Institiution and prepare a report on it (Field Visit) 3. Organize an seminar / Group Discussion on Present scenario of education. [Seminar Group Discussion] 4. Assignment / Peer tutoring on Modern and Traditional disciplines and educational studies. 5. Prepare a study report on bibliography of any Educationalist. 6. Organize a study tour of a commUnity Historical Educational Institution center and subit your study reprot mentioning major activites, educational and social importance. [Social Engagement ' Community Engagement]

Unit- II Theoretical Perspectives Of Education

1. Educational Ideologies For Education Study 2. Meaning, Characteristics And Importance Of- A. Scholling B. Teaching-Learning C. Sustainable Education D. Morality E. Values F. Knowledge Construction G. Inclusive Education H. Pedagogy & Andragogy 3.Edcuation As A Socially Contrived System Influenced By Social, Cultural,Political, Economic And Teacnological Factors. 4.Priopitizing The Aims Of Indian Education In Context Of A Democratic, Secular, Egalitarian And A Human Society. 5.Procedure Of Linking: A. Content Knowledge With Pedagogy Knowledge B. School Knowledge With Life Outside The School C. School Knowledge With CommUnity Knowledge. D. Experimential Knowledge With Empirical Knowledge E. Knowledge On Action And Reflection On Outcome Of Action F. Theoretical Knowledge And Practical Knowledge. G. Universal Knowledge And Contextural Knowledge.

Field Engagement

1. Interview with Eminent Educationlist or Experinced Educationlist teacher (Interview) 2. Talk to the students and find out heir opinion about various ideologies in curriculum, transaction. Prepare a reflactive report [Research] 3. Preparation of Power-point presentation with reference to Sociological / cultural/Technological prespectives on purpose of Education study. (Presentation) 4. Conduct a case study on Problems related to Educational study (Case study) 5. Group Discussion/debate on the topic of Sociological/Cultural/ Technological prespectives [Research /Library]

Unit- III Vision Of School Education

1.Development Of Relationship Between Child And The Environment: School Practices With Life Outside The School: Ict And Teaching-Learning. 2.Role Perception: Teacher As Role Model, As A Facilitator And As A Co-Learner. 3.Values, Skills And Attitude For Attainment Of Goal Of Education For Peace. 4.Quality And Excellence In Education And.Its Relation To Quality. 5.Contemporary Challenges To School Education

Field Engagement

1. Assignment based on self study on the themes like new education policy: status of education of social-economically disadvantage children of your state; process of socialization of a child; new emerging problems in school education; critically analysis of the ways in which schooling and teaching-learning contribute to social in quality and presentation in a seminar. (any one) **2.** Observation of role of teacher in context to involvement in various activities in real class room and discussion with peers and teachers. (any one teacher)

Unit- IV Developing The Self And Aspiration As A Teacher

1.Development Of Human Personality In All Its Dimensions - Intellectual, Physical, Emotional, Social, Moral And Spiritual 2.Influence Of Feeling Of Fear And Trust Inpersonal And Social Attitude. 3.Attitude Towards Competition And Co-·Operation And Their Impact In Personal And Social Life. 4.Professional Competent Teacher And His Sensitivity Towards The Issues Of Equity, Democracy And Social Justice.

Field Engagement

1. Collect views on issues of social conflicts through workshop in drama, Arts, Music and Craft; (any one)
2. Seminar/Quiz on Politics and Policy of Education 3. Critical report on Rights, Equality and Justice in Education with help of students and commUnity/ resources (CommUnity Engagement) 4. Organization of workshop on activities related .to Global Issues in Education 5. Record an Interview with Role of teacher to use Education study in present education system

એમ. એડ.CC- 104 - શૈક્ષણિક સંશોધનનાં મૂળતત્વો

યુનિટ-1. શૈક્ષણિક સંશોધન અને સંશોધન પ્રક્રિયા

(1) સંશોધન અને શૈક્ષણિક સંશોધનનો અર્થ (2) શૈક્ષણિક સંશોધનની જરૂરીયાત (3) શૈક્ષણિક સંશોધનની લાક્ષણિકતાઓ (4) શૈક્ષણિક સંશોધનના નડતરરૂપ ઘટકો (5) સંશોધનના પ્રકારો (6) શૈક્ષણિક સંશોધનના ક્ષેત્રો (7) શિક્ષક અને સંશોધન (8) સંશોધનમાં નૈતિક વિચારણા

યુનિટ-2. સમસ્યા ચલ અને ઉત્કલ્પના

(1) સંશોધન સમસ્યા – (i) સંશોધન સમસ્યાના સ્રોતો (ii) સંશોધન સમસ્યાની પસંદગી અને સ્વરૂપ (iii) સંશોધન સમસ્યાની લાક્ષણિકતાઓ (iv) સંશોધન સમસ્યાને વ્યાખ્યાયિત કરવામાં સામેલ પ્રયુક્તિઓ **(**2) ચલ અ. ચલનો અર્થ અને સ્વરૂપ **(i)** ચલના પ્રકારો (ii) શૈક્ષણિક સંશોધનમાં ચલોની પસંદગી (3) ઉત્કલ્પનના – (i) ઉત્કલ્પનાનો અર્થ"P (ii) ઉત્કલ્પનાનું મુલ્યાંકન માટેનો માપદંડ (iii) ઉત્કલ્પનાની રચના માટેના હેતુઓ (iv) ઉત્કલ્પનાના પ્રકારો **(**v) ઉત્કલ્પનાની ચકાસણી / પરીક્ષણ

(4) સંશોધન દરખાસ્ત (i) મહત્વ (ii) માળખું /સ્વરૂપ (5) સંશોધન પ્રક્રિયાના સોપાનો

યુનિટ-3. સંશોધનના સ્ત્રોતો

(1) સંદર્ભ પુસ્તકો – જ્ઞાનકોશ, શબ્દકોશ, વાર્ષિક પંચાંગ અને વાર્ષિકગ્રથો, નિર્દેશિકા, જીવન ચરિત્રાત્મક સંદર્ભો સંદર્ભદર્શક સ્ત્રોત (2) પુસ્તકો અને લઘુ પુસ્તકો-કાર્ડ કેટલોગ પુસ્તક યાદીઓ અને સમીક્ષા (3) સામાયિકો અને પત્રિકાઓ - વર્તમાનપત્રો અઠવાડીક/માસિક સામયિકો, માઇક્રોફિલ્મ અને અન્યસાધનો (4) શોધ નિબંધો-મહા નિબંધો, લઘુશોધ નિબંધો અને સંશોધન સામાયિકો (5) સંદર્ભ સાહિત્યની સમીક્ષા:- ઈન્ટરનેટ, ઇન્ફીબલનેટ અને સીડી, મેગેઝિન (6) સંશોધન કરતી સંસ્થાઓ અને તેમાં કરવામા આવતા અભ્યાસક્રમોનું સ્વરૂપ

યુનિટ-4. સંશોધન ઉપકરણ

(1) પ્રશ્નાવલિ – (i) પ્રશ્નાવલિના ફાયદા અને મર્યાદાઓ (ii) પ્રશ્નાવલિનું સ્વરૂપ (iii) કલમોની રચના માટેનાં મૂળભૂત દિશા સુચનો (iv) પ્રશ્નાવલિનું માળખુ (v) પ્રાથમિક અજમાયશ (vi) પ્રશ્નાવલિ ભરાઇને આવે તે

માટેની પ્રયુક્તિ (vii) પ્રશ્નાવલિની વિશ્ર્વસનીયતા અને પ્રમાણભુતતા

(2) મુલાકાત- **(i)** મુલાકાતના ફાયદા અને મર્યાદા (ii) મુલાકાતની વિશ્વસનીયતા,અનાત્મલક્ષિતા અને પ્રમાણભૂતતા (iii) મુલાકાતના પૂર્વગ્રહવાળા પરીબળો **(iv)** મુલાકાતના પ્રકાર (વ્યકિતગત, સમૂહ ,આયોજિત, બિનઆયોજિત, મુલાકાત તનું સંચાલન)

(3) અવલોકન - (i) સાદુ અવલોકન:-નિયંત્રિત, સહભાગી અને અસહ્ભાગી **(ii)** સાદા અવલોકનમાં મદદ (iii) પદ્ધતિસરનું અવલોકન– મુલાકાતી અને વિષય ઉપર નિયંત્રણ

(4) ક્રમમાપદંડ – **(i)** સાંખ્યિક ક્રમમાપદંડ **(ii)** આલેખિત ક્રમમાપદંડ **(iii)** વર્ણનાત્મક આલેખિત ક્રમમાપદંડ **(iv)** ક્રમમાપદંડ રચવા માટેના નિયમો

(5) મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટી- **(i)** અર્થ અને સંક્લ્પના **(ii)** કસોટીનુ વર્ગીકરણ **(iii)** સારી પ્રમાણિત કસોટીના લક્ષણો **(iv)** કસોટી પસંદગીમાં ધ્યાનમાં લેવાના ઘટક **(v)** પ્રમાણિત કસોટીના લક્ષણો (vi) સંશોધનમાં કસોટીનો ઉપયોગ **(vii)** ગુજરાતી ભાષામાં પ્રાપ્ત કસોટી

(6) વલણ માપદંડ - લિકર્ટ અને થર્સ્ટર્ન પદ્ધતિ દ્વારા વલણ માપદંડ સંરચનાના સોપાનો

(7) અન્ય ઉપકરણો – ચેકલીસ્ટ- સ્કોરકાર્ડ, સામાજિક્તામિતી ક્યુસોર્ટ પ્રયુક્તિ, સીમેન્ટીક ડિફરેન્સિયલ પ્રયુકતિ, વિષયવસ્તુ વિશ્લેષણ

<u>ફિલ્ડવર્ક (ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ)</u>

(1) વર્ગખંડ સમસ્યા પર કોઈ એક ક્રિયાત્મક સંશોધન તૈયાર કરો. (2) તમારી સંશોધન સમસ્યા માટે સંશોધન દરખાસ્ત તૈયાર કરો અને સેમીનારમાં રજુ કરો. (3) માહિતી એકત્રીકરણ માટે ઉપકરણ તૈયાર કરો. (4) ભૂતકાળમાં થયેલ અભ્યાસ સંબંધિત સંશોધન સમીક્ષા ઉપકરણ તૈયાર કરો.

M.Ed. CC-104 Introduction To Research Methods

Unit-I Educational Research And Research Proces

1. Meaning Of Research And Educational Research. 2. Need And Importance Of Educational Research 3. Characteristics Of Educational Research 4. Factors Hindering Educational Research 5. Types Of Research (Basic, Applied And Action Research) 6. Areas Of Educational Research 7. Teachers And Research 9. Ethical Considerations In Research

Unit-II Research Problem, Variables And Hypotheses

1. **Research Problem** a. Sources Of A Research Problem b. Selection And Nature Of A Research Problem c. Characteristics Of A Research Problem d. Techniques Involve In Defining And Formulating A Research Problem

2. **Variables** A. Nature And Meaning Of Variables B. Types Of Variable C. Selection Of Variables In Educational Research

3. **Hypothesis**- A. Meaning Of Hypothesis B. Criteria For Evaluating Hypothesis C. Objections To Hypothesis Construction D. Types Of Hypothesis E. Testing A Hypothesis

4. **Research Proposal** A. Importance B. Format

5. Steps In The Research Process

Unit-III Research Resources

1. Reference Books: Encyclopedia, Dictionaries, Almanacs And Yearbooks, Directories, Biographical Sources, Biliographical Sources 2. Books And Monographs; Card; Catalog, Book-Lists And Reviews 3. Periodical And Pamphlets: News Papers, Periodicals, Micro Films And Other Aids. 4. Dissertations, Theses And Research Journals. 5. Review Of Related Literature: Through Internet, Inflib.Net Through Cd-Magazines 6. Institutions Conducting Research And Nature Of Studies Undertaken

Unit-IV Research Tools;

1. **Questionnaire:** a) Advantages And Disadvantages Of Questionnaires b) Forms Of Questionnaires c) Basic Guidelines For Constructing Items d)) Questionnaire Format e) Preliminary Tryout f) Techniques For Usable Returns g) Reliability And Validity Of Questionnaires

2. **Interview:** a) Advantages and disadvantages of interview b) Reliability, Objectivity, And Validity Of Interview c) Biasing Factors In The Interview d) Types Of Interview: Individual And Group, Structured And Unstructured e) Conduct Of Interview
3. **Observation:** a) Simple Observation: Controlled, Participant And Non-Participant b) Aid In Simple Observation c) Systematic Observation: Control Over The Observer And The Subject
4. **Rating Scales** a) Numerical scale b) Graphic Scales c) Descriptive Graphic Scales d) Rules For Constructing Scales
5. **Psychological Test** a) Meaning And Concept c) Classification Of Test d) Characteristics Of A Good Standardized Test e) Factors To Be Considered In Test Selection f) Steps Of Standardized Test g) Using Tests In Research ,Tests Available In Gujarati Version
6. **Attitude Scale** - Construction Of Attitude Scale By Likert And Thurston Method
7. **Other Tools**- Checklist, Scorecard, Sociometry, Q-Sort Technique, Semantic Differential Technique

All Unit field Engagement

1. Prepare any one action research on classroom problem 2. Prepare the research proposal for your research problem and present in Seminar 3. Prepare a tool for Data collection 4. Review of research tools related to past studies.

ISB-1 પ્રત્યાયન અને નિરૂપણાત્મક લેખન Communication and Expository writing કુલ ગુણ -૩૫

નોંધ :-

(1)પ્રસ્તુત ટૂલ કોર્સનું અધ્યાપન મૂલ્યાંકન સંપૂર્ણપણે પ્રાયોગિક રહેશે.

(2)સૈદ્ધાંતિક બાબતોની સમજ માટે જરૂરી વ્યાખ્યાન, તજજ્ઞીય વ્યાખ્યાન કે કાર્યશાળાનું આયોજન કરવામાં આવશે.

(3)મૂલ્યાંકન માટે અભ્યાસક્રમમાં સમાવિષ્ટ બાબતોની પ્રાયોગિક પરીક્ષા લેવાશે.

હેતુઓ: પ્રશિક્ષણાર્થીઓમાં પ્રત્યાયન કૌશલ્યોના વિકાસ માટે ...

(1) શ્રવણ, કથન તથા સ્પષ્ટીકરણ કૌશલ્યની ક્ષમતા વિકસે.

(2) સભામાં/ જૂથમાં પોતાના વિચારો અભિવ્યક્તિ કરવાની ક્ષમતા વિકસે.

(3) શિક્ષણ સબંધિત પ્રત્યાપનમાં નિરૂપણાત્મક લેખનની ક્ષમતા કેળવે.

સૈદ્ધાંતિક કાર્ય

એકમ 1. પ્રત્યાયન સંકલ્પના, સિધ્ધાંત, પ્રકાર

એકમ 2. નિરૂપણાત્મક લેખન, સંકલ્પના, અર્થ, પ્રકાર,લેખન શૈલી.

અધ્યયન અધ્યાપન પ્રક્રિયા - કાર્યશાળા અને નિદર્શન, ગુણ ભાર-50%

(અભ્યાસક્રમ) સેમેસ્ટર -2

એમ. એડ્. CC- 201- શિક્ષણનું તત્વજ્ઞાન

યુનિટ-1. તત્વજ્ઞાન અને શૈક્ષણિક તત્વજ્ઞાનના કાર્યક્ષેત્રો

(1) (i) શિક્ષણનો અર્થ, સંકલ્પના અને વ્યાખ્યાઓ (ii) શિક્ષણનો વિશ્લેષણાત્મક અને વાસ્તવિક અર્થ(ખ્યાલ) (iii) સુચનાકીય અભિગમનું શિક્ષણમાં મહ્ત્વ (iv) શૈક્ષણિક સૂચનાઓ અને શિક્ષણ વચ્ચેનો તફાવત

(2) તત્વજ્ઞાનની વિશદ સંકલ્પના (i) તત્વજ્ઞાનની સંકલ્પના (વિભાવના), શિક્ષણના તત્વજ્ઞાનનું મહ્ત્વ (ii)શિક્ષણનું તત્વજ્ઞાન અને શિક્ષક (iii) તત્વજ્ઞાન અને તત્વચિંતન (iv) તાત્વિક વિશ્લેષણ (v) તત્વજ્ઞાનની પ્રયુક્તિઓ (vi) તત્વજ્ઞાનનો મુખ્ય પ્રશ્ન માણસ (vii) પ્રવર્તમાન સમયમાં તત્વજ્ઞાનનું મહ્ત્વ (viii) સ્વ વિકાસ જવાબદારી અને અનુભવ સાથે સમર્પિત વ્યક્તિ

યુનિટ-2. તત્વજ્ઞાનની પાયાની મૂળભૂત શાખાઓ

(1) જ્ઞાનમીમાંસા – (i) જ્ઞાનની સંકલ્પના અને જ્ઞાનમીમાંસા (ii) જ્ઞાનના સ્રોત (iii) જ્ઞાનનુ સમાવિષ્ટ સ્વરૂપ (iv) જ્ઞાનાત્મક શિક્ષણના સૂચિતાર્થ

(2) મૂલ્ય મીમાંસા – (i) મૂલ્ય મીમાંસાના સંદર્ભસ્ત્રોતની સંકલ્પના/અવધારણા (ii) મૂલ્યમીમાંસાના સિદ્ધાંતો, હેતુ અને વ્યક્તિગત અને અપેક્ષિત (iii) મૂલ્યનું સ્વરૂપ બાહ્ય આંતરિક અને તેના સૂચિતાર્થો **(iv)** નીતિશાસ્ત્ર, સૌંદર્યશાસ્ત્ર અને શિક્ષણ- એક બીજી પર અસર

યુનિટ-3. તાત્વિક શિક્ષણના વિવિધ સિદ્ધાંતો

(1) માનવતાવાદ (2) નારીવાદ (3) તાર્કિક સકારાત્મકવાદ, સકારાત્મકવાદની સંકલ્પના અને તેની માનવજીવન પર અસર (4) સાંખ્ય,વેદાંતદર્શન, જૈનીઝમ અને ભગવદગીતા (સંકલ્પના, સિધ્ધાંતો, ઉપયોજન શિસ્ત, શિક્ષક –વિદ્યાર્થી સંબંધ, અભ્યાસક્રમ પદ્ધતિના સંદર્ભમાં ચર્ચા

યુનિટ-4. ભારતીય અને પાશ્ચાત્ય તત્વચિંતકોના શૈક્ષણિક અને તાત્વિક વિચારો

(1) ડોકટર એની બેસન્ટ (2) આચાર્ય વિનોબા ભાવે (3) રૂસો (4) હર્બર્ટ સ્પેન્સર (તેમના જીવનકવન,શિક્ષણના હેતુ અને સંકલ્પના,અસર અને તેમના વિચારોનો શિક્ષણ ફાળો)

M.Ed. CC-201 Philosophy Of Education

Unit- I Philosophy And Educational Scope

A- 1**.** Concept, Definition And Meaning Of Education 2.Analytical And Real Meaning Of Education 3.Importance Of Instruction Approach In Education 4.Difference Between Educational Instructions And Education.

B- Broad Concept Of Philosophy 1**.** Concept Of Philosophy, Importance Of Philosophy Of Education. 2. Philosophy Of Education And Teacher 3. Philosophy And Philosophizing 4. Philosophical Analysis 5. Technique Of Philosophy 6. Main Question Of Philosophy Is Man 7. Importance Of Philosophy In Current Period 8. Self Development, Dedicated Person With Responsibility And Experience

Unit- II Basic Brances Of Philosophy

A- Epistemology - 1. Concept Of Knowledge And Epistemology 2. Sources Of Knowledge 3. Inclusive Form Of Knowledge 4. Implications Of Epistemological Education

B- Axiolog -1. Concept Of Reference Sources Of Axiology 2. Principals Of Axiology – Objective And Individual And Expectant 3. From Of Value – External, Internal And Its Implications.

C- Ethicology, Aestheticology And Education- Effect Of Each Other

Unit- III Various The Theories Of Philosophical Education

1. Humanism, 2. Feminism 3. Logical Positivism 4. Concept Of "Positivism " And Its Impact On Human Life. 5. Sankhya, Vedant Darshan, Jainism And Bhagvad Geeta (Theories Discuss With Concept, Principals, Utility Discipline, Teacher- Student Relation, Curriculum Method)

Unit- IV Philosophical And Educational Thoughts Of Indian And western philosopher

1. Dr. Annie Besant 2. Acharay Vinoba Bhave 3. Rousseau 4. Herbert Spencer (Discuss Their Life Narrative Concept And Aim Of Education Effect And Their Thoughts Contribution On Education)

એમ. એડ્. CC -202 શિક્ષણનું સમાજશાસ્ત્ર

યુનિટ-1. શિક્ષણનું સમાજશાસ્ત્ર

(1) શિક્ષણના સમાજશાસ્ત્રનો અર્થ અને વ્યાપ (2) સામાજિકરણની પ્રક્રિયા (3) શિક્ષણ અને સામાજિક પરિવર્તન (4) સામાજિક સંસ્થાઓના પ્રકારો અને તેના કાર્યો (5) શિક્ષણના સામાજિક સંસ્થા તરીકેના આયામો, માળખું, કાર્યો અને સંસ્કૃતિ

ફિલ્ડવર્ક(ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ)

(1) બાળકો અને તરુણોનું સામાજીકીકરણ પ્રક્રિયાનું અવલોકન કરો. (2) કોઈ એક સમાજનું અવલોકન કરી તેમાં થયેલ સામાજીક પરિવર્તન પર નોધ તૈયાર કરો.

યુનિટ-2. સામાજિક સ્તરીકરણ અને સામાજિક ગતિશીલતા

(1) સામાજિક સ્તરીકરણ અને સામાજિક ગતિશીલતાની સંકલ્પના અને પ્રકારો (2) સામાજિક સ્તરીકરણના સિદ્ધાંત પ્રકાર્ય અને સંઘર્ષના સિધ્ધાંતો (3) સ્તરીકરણ અને શિક્ષણની તકોમાં સમાનતા સમજના પછાત વર્ગોમાં (કન્યા,એસ.સી, એસ.ટી.) (4) શિક્ષણમાં સમાનતા અને ન્યાય સંગતતા (5) માનવ અધિકાર શિક્ષણ–સંકલ્પના અને જોગવાઇઓ

ફિલ્ડવર્ક(ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ)

(1) સમાજમાં જોવા મળતા સામાજિક સ્તરીકરણ પર અહેવાલ બનાવો. (2) માનવ વિકાસ સૂચકાંકના પરિણામો પર જૂથ ચર્ચા કરો.

યુનિટ-3. સંસ્કૃતિ,આધુનિકરણ અને શિક્ષણ

(1) સંસ્કૃતિની સંક્લ્પના: પેટા સંસ્કૃતિ અને બહુસંસ્કૃતિ વાદ,સભ્યતા,સંસ્કૃતિ વિકાસ, સાંસ્કૃતિક વિલંબ, સાંસ્કૃતિક સંઘર્ષ,સાંસ્કૃતિક સાપેક્ષતા,સાંસ્કૃતિક બહુત્વવાદ અને શિક્ષણના સંબંધમાં સાંસ્કૃતિક ગરીબાઇ (2) બહુસાંસ્કૃતિ શિક્ષણના અભિગમો: (સાંસ્કૃતિક વિવિધતા,માનવીય સંબંધો ,એકજુથ અભ્યાસ,બહુસાંસ્કૃતિક શિક્ષણ,સામાજિક પુન: નિર્માણવાદી) (3) સંસ્કૃતિ અને શિક્ષણ વચ્ચેના સંબંધો (4) આધુનિક્વાદ અને અનુંઆધુનિક્વાદ અને તેના લક્ષણો

ફિલ્ડવર્ક(ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ)

(1) સમાજમાં સાંસ્કૃતિક પરિવર્તન પર જૂથ ચર્ચા કરો. (2) તરુણો પર આધુનિકીકરણની અસરોનો અભ્યાસ કરો

યુનિટ-4. શિક્ષણ, કાયદો અને સમાજ

(1) શિક્ષણ અને લોક્શાહી (2) રાષ્ટ્રવાદ અને શિક્ષણ (3) (માસ મિડીયા) બહુમાધ્યમ અને શિક્ષણ (4) ખાનગીકરણ, ઉદારીકરણ અને વૈશ્વીકરણ અને તેની શિક્ષણ પર અસરો

ફિલ્ડવર્ક (ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ)

(1) કોઈ સંસ્થાના લોકશાહી પર્યાવરણનું આવલોકન કરી તેની પર અહેવાલ તૈયાર કરો. (2) યુવાનો પર સમૂહ માધ્યમોની અસરનો અભ્યાસ કરો.

M.Ed. CC 202 Sociology Of Education

Unit-I Sociology Of Education

1. The Meaning And Scope Of Sociology Of Education 2.The Process Of Socialization 3. Education And Social Change 4. Types Of Social Institutions And Their Functions 5. Dimensions Of Education As A Social Institution: Structure, Function And Culture

UNIT-I Field Engagement

1. Observe the children and adolescents regarding their socialization process. 2. Observe the one society and note the social changes in it.

Unit-II Social Stratification And Social Mobility

1. Concept And Types Of Social Stratification And Social Mobility 2. Theories Of Social Stratification - Functionalist And Conflict Theory 3. Stratification And Equality Of Educational OpportUnity Among Disadvantaged Sections Of Society - Girls, S.C. & S.T. 4. Equality And Equity In Education 5. Human Rights Education; Concept And Provisions

Field Engagement

1. Make a report on the social stratification observed in the society. 2. Group Discussion on the parameters of Human Development Index.

Unit-III Culture, Modernization And Education

1. Concepts Of Culture, Sub-Culture And Multiculturalism, Civilization, Cultural Growth, Cultural Lag, Cultural Conflict, Cultural Relativity, Cultural Pluralism And Cultural Poverty In Relation To Education 2.Approaches To Multi Cultural Education (Culturally Different, Human Relation, Single Group Study, Multicultural Education, Social Reconstructionist) 3.Relationship Between Culture And Education. 4. Modernism And Post Modernism, Characteristics Of Post Modernism

Field Engagement

1.Group Discussion on the cultural changes in the society. 2. Study the impact of modernization on the adolescents.

UNIT-IV Education Law And Society

1. Education And Democracy 2. Nationalism And Education 3. Mass Media And Education 4.Privatization, Liberalization And Globalization And Its Impact On Education

Field Engagement

1. Observe the democratic environment of the institutions and prepare a report on it. 2. Study the impact of mass media on the youth.

એમ. એડ્. CC -203 અભ્યાસક્રમનો વિદ્યાભ્યાસ

યુનિટ-1. અભ્યાસક્રમ સંકલ્પના

(1) અભ્યાસક્રમનો અર્થ (2) અભ્યાસક્રમ, પાઠ્યક્રમ, પાઠ્યપુસ્તકો અને રાષ્ટ્રીય અભ્યાસક્રમ માળખા વચ્ચે તફાવત (3) અભ્યાસક્રમ પાઠ્યક્રમ અને પાઠ્યપુસ્તકોનું શાળા શિક્ષણમાં મહત્વ (4) અભ્યાસક્રમના આધારો (પાયાઓ) (5) કોર (મૂખ્ય) અભ્યાસક્રમનું મહત્વ અને સ્થાનિક વિશિષ્ટ સંદર્ભિત અભ્યાસક્રમ

યુનિટ-2. અભ્યાસક્રમ સંકલ્પના વિકાસ

(1) અભ્યાસક્રમ વિકાસની પ્રક્રિયા, હેતુ અને અધ્યયન ધોરણનું નિર્માણ (નિર્ધારણ), અધ્યયન અનુભવોની પસંદગી, અધ્યયન અનુભવો અને વિષયવસ્તુનું સંગઠન અને સુગ્રથન(સંયોજન), અભ્યાસક્રમ મૂલ્યાંકન વિવિધ સ્તરે (2) અભ્યાસસક્રમ વિકાસ આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે, રાષ્ટ્રીય સ્તરે, રાજ્યકક્ષાએ, શાળાકક્ષાએ અને વર્ગખંડકક્ષાએ

યુનિટ-3. અભ્યાસક્રમ આયોજનના પાયા (આધારો, સિદ્ધાંતો, મૂળભૂત તત્વો)

(1) વિષયવસ્તુ સ્વરૂપ અને અભ્યાસક્રમ આયોજન (2) વિકાસાત્મક પાસાં અને અભ્યાસક્રમ આયોજન (3) સામાજિક–આર્થિક, પર્યાવરણીય પાસાઓ અને અભ્યાસક્રમ આયોજન (4) સંસ્થાકીય પાસાઓ અને અભ્યાસક્રમ આયોજન (5) શિક્ષક સંબંધિત પાસાઓ અભ્યાસક્રમ આયોજન

યુનિટ-4. શાળામાં અભ્યાસક્રમ જોડાણ (સંબંધ,વચનબદ્ધતા,સંલગ્નતા)

(1) શાળા પર્યાવરણની અભ્યાસક્રમ સાથે જોડાણમાં ભૂમિકા (2) શાળાની ભૌતિક સામગ્રીની અભ્યાસક્રમ સંલગ્ન ભૂમિકા (3) અધ્યયનસ્ત્રોત,સંસાધનો અને અભ્યાસક્રમ સમાવેશનની અભ્યાસક્રમ સંલગ્ન ભૂમિકા (4) અપેક્ષિત અભ્યાસક્રમ, અમલમાં મુકેલ અભ્યાસક્રમ અને પરીક્ષણ થયેલ અભ્યાસક્રમ વચ્ચેનું અંતર પુરવામાં શાળાની ભૂમિકા (5) અભ્યાસક્રમ વિકાસ વ્યવહાર અને મુલ્યાંક્નમાં શિક્ષકની ભૂમિકા

ફિલ્ડવર્ક(ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ)

(1) ગુજરાતની વર્તમાન માધ્યમિક શાળાઓના અભ્યાસક્રમનો અભ્યાસ કરો અને શોધી કાઢો કે આ અભ્યાસક્રમો કેટલે અંશે આર્થિક રીતે મૂલ્ય વર્ધિત છે, સરકાર અને સમુદાય બંનેના મતે. (2) શાળા અભ્યાસક્રમમાં સમાવેશ કરી શકાય તેવા ઉભરતા ક્ષેત્રો ઓળખી કાઢી અને શાળા કક્ષાએ તેમના અભ્યાસક્રમમાં સમાવેશ માટે તાર્કિકતા રજૂ કરો. (3) તમે ભણાવેલ કોઈ શાળા વિષયના અભ્યાસક્રમનું મૂલ્યાંકન કરો. (4) તમારા વિધાર્થીઓના મતે એવો એકમ ઓળખી કાઢો જે તેમને ભણવામાં મુશ્કેલ હોય.

M.Ed. CC 203 Curriculum Studies

Unit-I Concept Of Curriculum

1. Meaning Of Curriculum 2. Difference Between Curriculum, Syllabus, Textbook And National Curriculum Framework 3. Importance Of Curriculum, Syllabus And Textbook In School Education 4. Basis Of Curriculum 5. Importance Of Core Curriculum And Local Referece Specific Curriculum.

Unit-II Concept Developmen

1. The Process Of Curriculum Development- Construction Of Objective And Learning Standards, Selection Of Learning Experiences, Selection Of Content, Organization And Integration Of Learning Experiences And Content, Evaluation Of The Curriculum. 2. Curriculum Development At Different Levels – International Level, National Level, State Level, School Level And Classroom Level

Unit-III Fundamentals Of Curriculum Plannin

1. Nature Of Content And Curriculum Planning 2. Developmental Aspects And Curriculum Planning 3. Social, Economical, Environmental Aspects And Curriculum Planning 4. Institutional Aspects And Curriculum Planning. 5. Teacher Related Aspects And Curriculum Planning

Unit-Iv Curriculum Engagement In School

1. Role Of School Environment In Curriculum Engagement. 2. Role Of Infrastructure Of The School In Curriculum Engagement. 3. Role Of Curriculum Inclusion And Learning Resoures In Curriculum Engagement. 4. Role Of A School To Bridge The Gap Between The Expected Curriculum, Implemented Curriculum And Tested Curriculum. 5. Role Of A Teacher In Developing, Transacting And Evaluating Curriculum.

ALL UNIT FIELD ENGAGEMENT

1. Study the present course in the secodary schools of Gujarat and find out how far these coures are economically cost effective/ feasible from the point of view of both the government and commUnity. 2. Identify some emerging areas that could be included in school curriculum. Justify the rational for their

inclusion in school level education. 3. Evaluate the curriculum of any school subject that you have taught. 4. Identify a Unit which according to your students is very difficult to learn.

એમ. એડ્. CC -204 અધ્યાપક શિક્ષણ- 1

યુનિટ-1. પૂર્વસેવાકાલીન અધ્યાપક શિક્ષણનુ માળખું ,અભ્યાસક્રમ અને પ્રકારો

(1) શિક્ષકની ભૂમિકા અને તેના કાર્યો પર વિકસિત સમજણની સમીક્ષા (2) પૂર્વસેવાકાલીન અધ્યાપક શિક્ષણ સંકલ્પના, સ્વરૂપ, હેતુઓ અને વ્યાપ (3) NCERT અને[NCTEના અભ્યાસક્રમ દસ્તાવેજોમાં અધ્યાપક શિક્ષણ અભ્યાસક્રમ અને તેના દ્રષ્ટિકોણનું માળખું (4) પૂર્વસેવાકાલીન અધ્યાપક શિક્ષણના ઘટકો –આધારભૂત પાઠ્યક્રમો, વિષય વિશેષ યોગ્યતા અને શિક્ષણનું શાસ્ત્ર, વિશિષ્ટ ક્ષેત્રો, શાળા આધારે પ્રાયોગિક કાર્યો અને ઈન્ટર્નશીપ કોર્સવર્ક અને મૂલ્યાંકનમાં ભારાંક (5) પૂર્વસેવાકાલીન અધ્યાપક શિક્ષણના પ્રકારો (પ્રત્યક્ષ,રેખીય અને એકીકૃત) દૂરવર્તી અને ઓનલાઇન સંબધિત ગુણવતાઓ અને મર્યાદાઓ

ફિલ્ડવર્ક(ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ)

(1) પૂર્વ સેવાકાલીન શિક્ષક શિક્ષણના રાજ્ય અને રાષ્ટ્ર કક્ષાના અભ્યાસક્રમ ઘટકો, ભારણ, સમયગાળો, સંગઠન, અભ્યાસ સંક્રમણ અને મૂલ્યાંકન દસ્તાવેજી વિશ્લેષણના સંદર્ભમાં તુલના અભ્યાસ કરો. (2) NCFTE 2009 નું વિવેચનાત્મક વિશ્લેષણ કરો. (3) NCFTE 2009 ને ધ્યાનમાં રાખીને કોઈ પણ યુનિવર્સિટીના શિક્ષક-શિક્ષણ અભ્યાસક્રમની સમીક્ષા કરો.

યુનિટ-2. અધ્યાપક શિક્ષણ અભ્યાસક્રમના વિવિધ ઘટકોનું સંગઠન

(1) તાલીમાર્થી એક પૌઢ અધ્યેતા તરીકે, લક્ષણો , પ્રૌઢ અધ્યાપન શાસ્ત્રની સંકલ્પના અને તેના સિધ્ધાંતો (2) અધ્યાપક શિક્ષણ અભ્યાસક્રમના વિવિધ ઘટકોનુ સંગઠન વ્યવહાર અને મુલ્યાંકન અને પ્રચલિત અભ્યાસો (3) આધારભૂત પાઠ્યક્રમો માટે વ્યવહારી અભિગમો નિરૂપણત્મક, સહભાગી, સહયોગી, સાથી શિક્ષણ અને તપાસ, સંગઠન અને મુલ્યાંકન માટે વ્યાપ અને શક્યતાઓ (4) કૌશલ્યો અને નિપુણતા વિકાસ પાઠ્યક્રમો માટે વ્યવહારિક અભિગમો, જાગૃતિ જરૂરીયાત, મોડલિંગ, પૃથક્કરણ, અભ્યાસ પ્રતિપોષણ ચક્ર, સંગઠન અને મુલ્યાંકન માટે વ્યાપ અને શક્યતાઓ અને પ્રાયોગિક કાર્યોનો રેકોર્ડ, પોર્ટ ફોલિયો મુલ્યાંકન

ફિલ્ડવર્ક (ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ)

(1) બે બી.એડ. કોલેજોની પ્રાયોગિક અને ઇન્ટર્નશીપ પ્રવૃતિઓનો વ્યક્તિ અભ્યાસ કરો. (2) કૌશલ્ય અને ક્ષમતા વિકાસનું અવલોકન કરો.

યુનિટ-3. ભારતમાં સેવાકાલીન અધ્યાપક શિક્ષણની સંકલ્પના, માળખું અને પ્રકારો

(1) સંકલ્પના, અધ્યાપકના વ્યવસાયિક વિકાસને સતત ચાલું રાખવાની જરૂરીયાત,વ્યવસાયિક વિકાસ ક્ષેત્રો, સેવાકાલીન અધ્યાપક શિક્ષણ કાર્યક્રમના ઉદેશો – ઓરિએંટેશન, રીફ્રેશર, વર્કશોપ, સેમિનાર અને કોન્ફરન્સ : તેના અર્થ અને હેતુઓ (2) સેવાકાલીન અધ્યાપક શિક્ષણનું માળખું – ઉપજીલ્લો, જિલ્લો, રાજ્યક્ષેત્ર અને રાષ્ટ્રકક્ષાની એજન્સી અને સંસ્થાઓ (3) સેવાકાલીન અધ્યાપક શિક્ષણના પ્રકારો અને નમુનો (4) સેવાકાલીન અધ્યાપક શિક્ષણના પ્રકારો - પ્રત્યક્ષ – દુરવર્તી પ્રકાર, ઓનલાઇન અને મિશ્ર પ્રકાર (5) આગમન, વનશોર્ટ, રીકરન્ટ (પુનરાવર્તન) કેસકેડ ,મલ્ટી – સાઇટ (બહુ –સ્થાન), શાળા આધારીત મોડેલ અને કાર્યવર્ક વ્યાપ, દરેકની ગુણવતા અને મર્યાદાઓ

ફિલ્ડવર્ક (ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ)

(1) ગુજરાતમાં સેવાકાલીન શિક્ષક- શિક્ષણના માળખાનો અભ્યાસ કરો. (2) સેવાકાલીન શિક્ષક શિક્ષણના પ્રકારોને પ્રત્યક્ષ, દૂરવર્તી, ઓનલાઈન અને મિશ્રની તુલના કરો. (3) સેવાકાલીન શિક્ષક શિક્ષણના વિવિધ પ્રતિમાનોની તુલના કરો.

યુનિટ-4. સેવાકાલીન અધ્યાપક શિક્ષણનું આયોજન, સંગઠન અને મૂલ્યાંકન (1) સેવાકાલીન અધ્યાપક શિક્ષણ કાર્યક્રમનું આયોજન – ઉદેશોની પ્રાથમિક વિચારણા, સમય અવધિ, આવશ્યક સ્રોત અને બજેટ (2) સેવાકાલીન અધ્યાપક શિક્ષણ કાર્યક્રમની રચના-સોપાનો અને માર્ગદર્શિકા પ્રશિક્ષણ આવશ્યકતાઓનુ મૂલ્યાંકન, પ્રશિક્ષણ અભ્યાસક્રમની રચના ,પાઠસામગ્રીને બનાવવી (3) સેવાકાલીન અધ્યાપક શિક્ષણ કાર્યનું સંગઠન – શિક્ષક – પ્રશિક્ષક દ્વારા અનુભવાતી સામાન્ય સમસ્યાઓ અને પ્રત્યાયન વ્યવસ્થા, તૈયારી, ભાગીદારી માટે સુવિધા, પ્રતિપોષણ સંકલન અને મુલ્યાંકન માટે પ્રભાવશાળી માર્ગદર્શિકા (4) સેવાકાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષકની યોગ્યતા અને વિશેષતાઓ

ફિલ્ડવર્ક (ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ)

(1) કોઈ એક પૂર્વ સેવાકાલીન શિક્ષક શિક્ષણ - માર્ગદર્શિકા પ્રયોગોના અભ્યાસક્રમના આગત તાલીમી ઘટકો, યોજના, અમલીકરણ અને મૂલ્યાંકનનો અભ્યાસ કરો. (2) સેવાકાલીન શિક્ષક શિક્ષણ કાર્યક્રમ અને તેની જરૂરિયાત, સુસંગતતા, સમયગાળો, આયોજન, સંગઠન અને દસ્તાવેજી વિશ્લેષણ નિષ્પતિના સંદર્ભમાં આલોચનાત્મક અભ્યાસ કરો.

M.Ed. CC 204 Tearcher Education -I

Unit-I Structure, Curriculum And Modes Of Pre- Service Teacher Education

1. A Review Of The Understanding Developed On Teacher's Role And Functions 2. Pre-Service Teacher Education- Concept, Nature, Objectives And Scope 3. The Structure Of Teacher Education Curriculum And Its Vision In Curriculum Documents Of Ncert And Ncte. 4. Components Of Pre-Service Teacher Education - Foundation Courses, Subject Specialization And Pedagogy, Special Fields, School Based Practicum And Internship Weightages In Course Work And Evaluation. 5. Modes Of Pre-Service Teacher Education (Face To Face, Linear And Integrated) Distance And Online, Relative Merits And Limitations

Field Engagement

1. A "Comparative study of state and national curricula" of pre-service tezcher education in terms of their components, weightages, duration, organisation, transaction and assessment-document analysis. 2. Critical analysis of NCFTE-2009 3. Review the any university curriculum of teacher education from the point of view of NCFTE-2009

Unit-II Organisation Of Different Components Of Teacher Education Curriculum

1. The Student Teacher As An Adult Learner, Characteristics And Concept Of Andragogy And Its Principles. 2. Organisation, Transaction And Evaluation Of Different Components Of Teacher Education Curriculum And Existing Practices. 3. Transactional Approaches For The Foundation Courses- Expository, Participatory, Collaborative, Peer Coaching, And Inquiry. Scope And Possibilities For Organisation And Evaluation 4. Transactional Approaches For The Skill And Competency Development Courses, Need For (Awareness, Modeling, Analysis, Practice, Feedback Cycle, Scope And Possibilities For Organization And Evaluation, Practicum Records And Profolio Assessment. 5. Concept And Scope Of School Based Particum And Internship- The Existing Practices, Their Nature, Objectives, Organisation And Duration. Activites And Experiences In Preinternship, Internship And Post-Internship.

Field Engagement

1. Case Studies the practicum and internship activities of tow B.Ed. Colleges. 2. Observe the skill and competency development during the practice teaching in B.Ed. college.

Unit-III In-Service Teacher Education In India- Concept, Structure And Modes.

1.Concept, Need For Continuing Professional Development Of A Teacher, Areas Of Professional Development. Purpose Of Inservice Teacher Education Programme, Orientation, Refresher, Workshop, Seminar And Conference, Their Meaning And Objective. 2. The Structure For In-Service Teacher Education- Sub-District, District, State, Regional And National Level Agencies And Institution. 3. Modes And Models Of In-Service Teacher Education;. 4. Modes Of In-Service Teacher Education - Face To Face, Distance Mode, Online And Mixed Mode 5. Induction, One Shot, Recurrent, Cascade, Multi-Site, School Based And Course Work Model Scope, Merits And Limitaions Of Each Of Them.

Field Engagement

1. Study the structure of in-service teacher education in Gujarat. 2. Compare the modes of in service teacher education in face-to-face, distance, online and mixed mode. 3. Compare the different models of in-service teacher education.

Unit-IV Planning, Organizing And Evaluating And In-Service Teacher Education

1.Planning An In-Service Teacher Education Programme- Preliminary Considerations Of Purpose, Duration, Resource Requirements And Budget. 2. Designing And In-Service Teacher Education Programme- Steps And Guidelines Assessment Of Training Needs, Formulation Of Training

Curriculum,Preparation Of Course Material 3. Organizing An In-Service Teacher Education Programme- Common Problems Faced By A Teacher Educator And Guidelines For Communication, Arrangement, Preparation, Facilitating Participation And Collecting Feedback And Evaluation. 4. Qualities And Characterstics Of An Effective In-Service Teacher Educator.

Field Engagement

1.Design, implementation and evalutaion of a training input in any one course of pre-service teacher education – mentored practicum. 2. Critical study of an in-service teacher education programme in terms of their need and relevance, duration, planning, organisation and outcomesdocuments analysis.

(અભ્યાસક્રમ) સેમેસ્ટર -3

એમ. એડ્. CC 301- અદ્યતન સંશોધન પદ્ધતિઓ

યુનિટ-1. નમુના પસંદગીની પ્રયુક્તિઓ

(**1**) વ્યાપવિશ્વ અને નમુનો (**2**) વ્યાપવિશ્વને વ્યખ્યાયિત કરવું (**3**) નમુનો અને નમુના પસંદગીનો અર્થ (**4**) સારા નમુનાના લક્ષણો (**5**) નમુના પસંદગીની અગત્યતા (**6**) નમુનો મોટો ક્યારે હોવો જોઇએ**?** (**7**) નમુનાનું કદ અને નમુના પસંદગીની ભુલો (**8**) નમુના પસંદગીની પ્રયુક્તિઓ- **(i)** સંભાવ્ય નમુનો **(**આકસ્મિક નમુના પસંદગી**,** સ્તરિકૃત યાદચ્છિક નમુના પસંદગી**,** યોજનાબદ્ધ નમુના પસંદગી**,** ઝુમખા નમુના પસંદગી**)** **(ii)** નિર્ણય આધારીત નમુનાઓ (અનુકૂલન નમુના પસંદગી, સહેતુક નમુના પસંદગી,નિયત હિસ્સા નમુના પસંદગી) **(iii)** નમુના પસંદગીની અન્ય પ્રયુક્તિઓ(જોડકા નમુના પસંદગી**,** બમણાં નમુના પસંદગી**,**ક્રમશ: નમુના પસંદગી**,** સ્નોબોલ નમુના પસંદગી**,** બહુસ્તરિય નમુના પસંદગી) (**9**) નમુના પસંદગી કરતી વખતે થતી ભુલો (**10)** પૂર્વગ્રહયુક્ત નમુના પસંદગી

યુનિટ-2. સંશોધન પદ્ધતિઓ

(**1**) ઐતિહાસિક સંશોધન પદ્ધતિઓ - **અ.** સંકલ્પના **બ** શિક્ષણમાં અગત્યતા ક. હેતુઓ **ડ.** ઐતિહાસિક પદ્ધતિના સોપાનો **ઇ.** આંતરિક અને બાહ્ય વિવેચન **એફ.** શિક્ષણમાં ઐતિહાસિક સંશોધનના પ્રકારો

(**2**) વર્ણનાત્મક સંશોધન પદ્ધતિઓ (3) પ્રયોગિક સંશોધન પદ્ધતિ

યુનિટ-3. સંશોધનની વર્ણનાત્મક પદ્ધતિઓ

(**1**) સંશોધનની સંખ્યાત્મક પદ્ધતિઓ (**2**) સર્વેક્ષણ પદ્ધતિ (**3**) વિષયવસ્તુ વિશ્લેષણ (**4**) વ્યક્તિ અભ્યાસ (**5**) આંતર સંબધાત્મક અભ્યાસ- કારણ તુલનાત્મક અભ્યાસ સહસંબધાત્મક અભ્યાસ (**6**) વિકાસાત્મક અભ્યાસ **:-** સંળગસુત્રી અને આડછેડી અભ્યાસ તરેહ

યુનિટ-4. પ્રાયોગિક સંશોધન

(**1**) પ્રાયોગિક સંશોધનની વ્યાખ્યા (**2**) પ્રાયોગિક સંશોધનમાં ચલો (**3**) પ્રાયોગિક યોજનાઓ (**4**) પ્રયોગ નિયંત્રણ (**5**) આંતરીક અને બાહ્ય પ્રમાણભૂતતા (**6**) પ્રાયોગિક અને નિયંત્રિત જુથોને સમાન કરવાની પદ્ધતિઓ

ફિલ્ડવર્ક(ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ)

(1) વિવિધ સંશોધન પદ્ધતિઓ પર ટર્મ પેપર/ સેમિનાર (2) નમૂના પ્રયુક્તિઓ પર ટર્મ પેપર/ સેમિનાર

M.Ed. CC 301 Research Methods Advanced

Unit-I Sampling Techniques

1. Population And Sample 2. Defining The Population 3. Meaning Of Sample And Sampling 4. Characteristics Of A Good Sample 5. Importance Of Sampling 6. When Should The Sample Be Large? 7. Sample Size And Errors In Sampling 8. Techniques Of Sampling- **A.** Probability Samples: Simple Random Sampling, Stratified Random Sampling, Systematic Sampling And Cluster Sampling **B.** Judgment Samples: Incidental Sampling, Purposive Sampling, Quota Sampling C. Other Sampling Techniques: Paired Sampling, Double Sampling, Sequential Sampling, Snow- Ball Sampling, Multi-Stage Sampling 9**.** Mistakes Often Made In Sampling 10. Sampling Biases

Unit-II Research Methods

1.Historical Research Method - **A.** Concept **B**. Importance In Education **C.** Objectives **D**. Steps 'Of Historical Method **E**. Intrnal And External Criticism **F.** Types Of Historical Research In Education 2. Descriptive Research Method 3. Experimental Research Method

Unit-III Descriptive Methods Of Research

1. Quantitative Methods Of Research 2. Survey Method 3. Content Analysis 4. Case Study 5. Inter-Relationship Studies: Causal Comparative Studies, Co-Relational Studies 6. Developmental Studies: Longitudinal And Cross Sectional Studies, Trend Studies

Unit-IV Experimental Research

Definition Of An Experiment 2. Variables In Experimental Research 3. Experimental Designs 4. Control Of The Experiment 5. Internal Validity & External Validity 6. Methods Of Equating Experimental And Control Groups

All Unit Field Engagement

1. Term paper or seminar based on a different research method 2. Term paper or seminar based on a sampling techniques

એમ. એડ. CC-302- અધ્યાપક શિક્ષણ -II

યુનિટ-1. અધ્યાપક શિક્ષણની પરિપ્રેક્ષ્ય અને નીતિ

(1) શિક્ષક વિકાસ-સંક્લ્પના, શિક્ષક વિકાસ પર અસર કરતાં પરિબળો, વ્યક્તિગત, સંદર્ભિત શિક્ષક વિદ્વતા (2) બર્લિનરના શિક્ષક વિકાસ પગથિયાં (3) શિક્ષક વિકાસના અભિગમ - સ્વ–નિર્દેશિત વિકાસ, સહકારી અને સહયોગી વિકાસ, પરિવર્તન લક્ષી સ્ટાફ વિકાસ (4) અધ્યાપક શિક્ષણ પર રાષ્ટ્રીય અને રાજ્ય નીતિઓ : એક સમીક્ષા (5) અધ્યાપક શિક્ષણ સાથે સંકળાયેલી વિવિધ સંસ્થાઓ અને એજન્સીઓ, તેમની ભૂમિકા, કાર્યો અને નેટવર્કિંગ (6) DPEP, SSA અને RMSA અંતર્ગત સેવાકાલીન શિક્ષણ (7) કલા, હસ્તકલા, સંગીત, શારીરિક શિક્ષણ અને વિશિષ્ટ શિક્ષણ માટે અધ્યાપક શિક્ષકોની તૈયારી, આવશ્યક્તા, વર્તમાન કાર્યક્રમો અને પ્રયાસો (8) સેવાકાલીન અધ્યાપક શિક્ષણ કાર્યક્રમની રૂપરેખા બનાવવા અને તેના અમલીકરણ માટે NGOs ની પહેલ

ફિલ્ડવર્ક (ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ)

(1)SCERT/ NCERT/NUEPA ના વાર્ષિક અહેવાલનો તેમના વિવિધ શિક્ષક પ્રશિક્ષકોના વ્યાવસાયિક વિકાસ માટેના કાર્યક્રમોને ઓળખી કાઢવા માટે અભ્યાસ કરો. (2) શિક્ષક- શિક્ષણની કોઈ એક વર્તમાન યોજના પસંદ કરી તેની પશ્ચાદભૂમિનો એક નીતિ નિર્ધારણ સંદર્ભમાં અભ્યાસ કરો. (3) શિક્ષક- શિક્ષણ પરની રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ સમીક્ષા કરો. (4) સેવાકાલીન શિક્ષક- શિક્ષણ માટે કાર્ય કરતાં કોઈ બિન સરકારી સંગઠનનો વ્યક્તિ અભ્યાસ કરો.

યુનિટ-2. અધ્યાપક શિક્ષણનું માળખું અને સંચાલન

(1) અધ્યાપક શિક્ષણ તંત્રનું માળખું, તેની ગુણવતા અને મર્યાદાઓ (2) શિક્ષણનું સાર્વત્રિકરણ અને માધ્યમિક કક્ષાએ અધ્યાપક શિક્ષણમાં તેનુ અમલીકરણ (3) શાળા શિક્ષણની વિવિધ સંદર્ભમાં શિક્ષકોની તૈયારી અધ્યાપક શિક્ષણ કાર્યક્રમમાં માળખાકિય અને મૂળ વ્યવસ્થા (4) શાળા શિક્ષકની ઉભયછેદી ગતિશીલતા પરિદ્રશ્ય (5) શિક્ષક અને શિક્ષક પ્રશિક્ષકનો વ્યવસાયિક વિકાસ: પ્રચલીત પદ્ધતિઓ અને પરિદ્રશ્ય (6) માધ્યમિક શાળા શિક્ષકોની પૂર્વ સેવાકાલીન અને સેવાકાલીન શિક્ષણની ગુણવતા પર પદ્ધતિસરના પરીબળોની અસર કરતાં પરીબળો

ફિલ્ડવર્ક (ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ)

(1) અગાઉ શાળાના શિક્ષક હોય તેવા શિક્ષક પ્રશિક્ષકની મુલાકાત લો. (2) પૂર્વ અને સેવાકાલીન માધ્યમિક શિક્ષક શિક્ષણની ગુણવત્તાને અસર કરતાં પરિબળો પરના સંશોધનોની સમીક્ષા કરો.(3) માધ્યમિક સ્તરે શિક્ષણના સાર્વત્રિકરણ અને તેના સૂચિતાર્થ પર સેમિનાર ગોઠવો.

યુનિટ-3. અધ્યાપક શિક્ષણમાં સંશોધન

(1) અધ્યાપન સંશોધન માટે આદર્શ (નમુનો) ,ગેજ, ડોયલ, શુલમાન (2) અધ્યાપક શિક્ષણ કાર્યક્રમોની અસરકારક્તા પર સંશોધન, અસરકારક અધ્યાપક શિક્ષણ કાર્યક્રમોના લક્ષણો (3) અધ્યાપક શિક્ષણમાં સંશોધનના પદ્ધતિ સરના મુદાઓ - પ્રત્યક્ષ વિરુધ્ધ પરોક્ષ તારણો, તારણોનું સામાન્યીકરણ, પ્રયોગિક વિરુધ્ધ ક્ષેત્રિય સંશોધનો, વર્ગખંડ આવલોકનોનો વ્યાપ અને મર્યાદાઓ (4) અધ્યાપક શિક્ષણ સંશોધનના પ્રવાહો-

રૂપરેખા, તારણો અને નીતિ- અમલીકરણના સંદર્ભમાં, અધ્યાપક શિક્ષણમાં કેટલાક વર્તમાન સંશોધન અભ્યાસની સમીક્ષા

<u>ફિલ્ડવર્ક (ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ)</u>

(1) શિક્ષક શિક્ષણના સંશોધનના કોઈ એક ક્ષેત્રની સમીક્ષા કરી તેના નીતિ નિર્ધારણ લખો. (2) શિક્ષક- શિક્ષણના કોઈ એક સંશોધન લેખની સમીક્ષા કરી તેના ઉપયોજન માટેના સૂચિતાર્થ જણાવો. (3) શિક્ષક- શિક્ષણના કાર્યક્રમોની અસરકારકતા પરના અધ્યાપન સંશોધનોના આયામો પર સેમિનાર કરો.

<u>યુનિટ-4. અધ્યાપક શિક્ષણની સમસ્યાઓ અને મુદાઓ</u>

(1) શિક્ષકોના વ્યવસાયિક વિકાસ સામેના પડકારો, શાળા શિક્ષણ સાથે સંબધિત ,અયોગ્ય રીતે લાયકાત ધરાવતા શિક્ષક પ્રશિક્ષક શિક્ષણ કાર્યક્રમની ગુણવતાની ખાતરી (2) ઉચ્ચ માધ્યમિક સ્તરે અધ્યાપન માટે વિષયવસ્તુ જ્ઞાનની પર્યાપ્તતા (3) એક વિષય વિરુધ્ધ વધારે વિષયો ભણાવતા અધ્યાપકો, વિષય સંયોજનના અમલીકરણ માટે શિક્ષકોની પ્રારંભિક તૈયારી (4) શિક્ષકોની યોગ્યતા, પ્રતિબધ્ધતા અને શિક્ષકોની કામગીરી ઉન્નત કરવા સંબંધિત મુદ્દાઓ (5) માધ્યમિક અધ્યાપક શિક્ષણમાં ભાગીદારી,શાળા અને સમુદાયના સાથે **TEI,** યુનિવર્સીટીઓ અને **NGO-** બિન સરકારી એજન્સીઓ, શાળા શિક્ષણના વિવિધ સ્તરે શિક્ષકોને તૈયાર કરવા માટે અધ્યાપક શિક્ષણ સંસ્થાઓ

<u>ફિલ્ડવર્ક(ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ)</u>

(1) શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક વિકાસ પરની સમસ્યાઓ પર સેમિનાર ગોઠવો. (2) ઉચ્ચત્તર માધ્યમિક શાળા સ્તરે અધ્યાપનની વિષયવસ્તુ જ્ઞાન પર સાંશોધન હાથ ધરો. (3) શિક્ષક ક્ષમતા વર્ધન, પ્રતિબધ્ધતા અને શિક્ષક કામગીરી જેવા મુદ્દાઓ પર જૂથ ચર્ચા ગોઠવો.

<u>M.Ed. CC- 302 Teacher Education-II</u>

<u>Unit-I Perspectives And Policy On Teacher Education</u>

1. Teacher Development Concept, Factors Influencing Teacher Development Personal, Contextual.
2. Teacher Expertise Berliner's Stages Of Development Of A Teacher
3. Approaches To Teacher Development Self Directed Development, Co-Operative Or Collegial Development, Change Oriented Staff Development.
4. National And State Policies On Teacher Education A Review.
5. Different Organisations And Agencies Involved In Teacher Education Their Roles, Finctions And Networking
6. In Service Teacher Education Under Dpep, Ssa And Rmsa
7. Preparation Of Teachers For Art, Craft, Music, Physical Education And Special Education - Need, Existing Programmes And Practices
8. Initiatives Of The Ngos In Designing And Implementing In Service Teacher Education Programmes.

<u>Field Engagement</u>

1. Study of annual Reports of SCERT/NCERT/NUEPA to identify the various programmes for professional development of teacher educators. 2. Select any one current practice in teacher education and trace the background of its formulation as a policy. 3. Review the national policy on teacher education 4. Case study the NGO working for the in-service teacher education.

<u>Unit- 2 Structure And Management Of Teacher Education</u>

1. Structure Of Teacher Education System In India - Its Merits And Limitations.
2. Universalisation Of Secondary Education And Its Implications For Teacher Education At The Secondary Level
3. Preparing Teachers For Different Contexts Of School Education - Structural And Substantive Arrangements In The Programmes
4. Vertical Mobility Of A School Teacher –Avenues
5. Professional Develop ment Of Teachers And Teacher Educators -Present Practices And, Avenues
6. Systemic Factors Influencing The Quality Of Pre And In-Service Education Of Secondary School Teachers

Field Engagement

1. Interview the teacher educator who was formerly the school teacher. 2. Review the researches on the factors affecting the quality of pre and in-service education of secondary teachers. 3. Seminar on the universalisation of secondary education and its implications for teacher education at secondary level.

Unit-3 Research In Teacher Education

1. Paradigms For Research On Teaching -Gage, Doyle And Shulman.
2. Research On Effectiveness Of Teacher Education Programmes -Characteristics Of An Effective Teacher Education Programme
3. Methodological Issues Of Research In Teacher Education-Direct Various Indirect Inference, Generalisability Of Findings, Laboratory Versus Field Research, Scope And Limitation Of Classroom Observation
4. Trends Of Research In Teacher Education -Review Of A Few Recent Research Studies In Teacher Education With Reference Design, Findings And Policy Implications

Field Engagement

1. A review of researches in any one area of research in teacher education and write the policy implications
2. A review of a research article in teacher education and write implications for Practitioner .3. Seminar on the paradigms for research on teaching research on effectiveness of teacher education programmes.

Unit-4 Problems And Issues In Teacher Education

1. Challenges In Professional Development Of Teachers-Relevance To School Education, Improperly Qualified Teacher Educators, Assurance Of Quality Of Teacher Education Programmes,
2. Sufficiency Of Subject Matter Knowledge For Teaching At The Senior Secondary Level
3. Single Subject Versus Multiple Subject Teachers - Implications For Subject Combinations In Initial Teacher Preparation
4. Issues Related To Enhancing Teacher Competence, Commitment And Teacher Performance
5. Partnerships In Secondary Teacher Education-Tei With School And CommUnity, Government Agencies With University, With Ngoss, Between Teacher Education Institutions Preparing Teacher For Different Levels Of School Education.

Field Engagement

1. Seminar on the challenges in professional development of teachers. 2. Conduct a research on subject matter knowledge for teaching at the senior secondary level. 3.Group discussion on the issues related to enhancing teacher competence, commitment and teacher performance.

એમ. એડ્. CS-303- માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ -1

(ફક્ત B.Ed. વિધાર્થિઓ માટે)

યુનિટv 1P માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ

(1) માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણના ધ્યેયો અને હેતુઓ (2) ગુજરાત રાજયમાં માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણનું શૈક્ષણિક માળખું (3) શાળા વ્યવસ્થાપન- (અર્થ, સંકલ્પના, જરૂરિયાતો મહત્વ, પ્રક્રિયા) (4) ગુજરાત રાજયમાં માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળા સ્તરે આચાર્ય અને શિક્ષકોની નિમણુંક પ્રક્રિયા (5) માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષકોની વ્યવસાયિક નૈતિકતા

યુનિટv 2P શાળાઓના પ્રકારો

(1) શાળાઓના પ્રકારો (શાળા વ્યવસ્થાપન પ્રમાણે) (2) નવોદય વિદ્યાલય (3) આદર્શ નિવાસી શાળા (4) એકલવ્ય મોડ્લ રેસિડેન્સિયલ સ્કૂલ (5) બાલિકા નિવાસી શાળા -(જીઆરએસ) (6) કેન્દ્રિય વિદ્યાલય (7) પબ્લિક સ્કૂલ (હેતુઓ, કાર્યો અને સુવિધાના સંદર્ભમાં)

યુનિટv 3P માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણની વર્તમાન સ્થિતિ:- મુદાઓ અને ચિંતા

(1) શાળા કક્ષાએ કન્યાઓનુ શિક્ષણ (2) શાળા કક્ષાએ સીમાંતીકરણ (3) શાળા કક્ષાએ **ICT** સંબંધિત મુદાઓ (4) ગુજરાતમાં શિક્ષણ સહાયકોની સમસ્યાઓ (5) શાળા કક્ષાએ ભૌતિક સુવિધાઓ, શૈક્ષણિક સહાય અને

વર્ગખંડો સંબંધિત સમસ્યાઓ (6) શાળા કક્ષાએ વિદ્યાર્થીઓની શાળા છોડવા સંબંધિત સમસ્યાઓ (7) માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ ને લગતી સમસ્યાઓ પર સંશોધન કાર્ય

યુનિટv 4P માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળા કક્ષાએ સંસ્થાઓ અને કાર્યક્રમો

(1) UGC (2) NCERT (3) NUEPA (4) NCTE (5) NAAC (6) CAB (7) IASE (8) CTE (9) GCERT **(માધ્યમિક શાળા કક્ષાએ તેના માળખાં અને કાર્યોના સંદર્ભ)** (10) **વિધાદિપ યોજના – માધ્યમિક શિક્ષણ પર તેના હેતુઓ અને પ્રભાવોના સંદર્ભમાં**

M.Ed. CS - 303 Specialization Core Coursein Secondary & Higher Secondary Education-1

Unit-I Secondary And Higher Secondary Education

1. Aims And Objectives Of Secondary And Higher Secondary Education. **2.** Educational Structure Of Secondary And Higher Secondary Education In Gujarat. **3.** School Management (Meaning, Concept, Need, Importance And Process) **4.** Appointment Process Of Principals And Teachers At Secondary And Higher Secondary School Level In Gujarat **5.** Professional Ethics Of Secondary And Higher Secondary School Teachers.

Field Engagement

1. Visit Secondary And Higher Secondary School and prepare a Report on School Teacher's Educational Experience at School level. 2. Organize a seminar on professional Ethics of Teachers. 3. Assignment work- Draw and explain a s.tructure of Secondary And Higher Secondary School Education in Gujarat.

Unit-II Types Of Schools

Types Of Schools (According To School Management)- A) Navoday Vidyalay B) Adarsh Nivasi Shala C) Eklavya Model Residention School (Emrs) D) Girls Residention School (Grs) E) Central School F) Public Schools (With Reference To Objectives, Functions And Facilities)

Field Engagement

1. Visit and prepare a report on any one type of secondary And Higher Secondary school. 2. Organize a workshop on objectives and functions of public schools. 3. Write down a difference between Adarsh Nivasi Shala and Eklavya Model School.

Unit-III Present Scenario Of Secondary And Higher Secondary Education: Issues And Concerns

1.Girls Education At School Level **2.** Marginalization At School Level **3.** Ict Related Issues At School Level **4.** Problems Of 'Shikshan Sahayak' In Gujarat **5.** Problems Related To Infrastructure Facilities, Educational Aids And Classrooms At School Leve **6.** Problem Related To Students Leaving Schools At Secondary And Higher Secondary School Level **7.** Research Work On Problems Related To Secondary And Higher Secondary Education

Field Engagement

1. Organize a Seminar on Problems of Girl's Education at School Level in Gujarat. 2. Take an interview of 'Shikshan Sahayak' to know their problems at Secondary And Higher Secondary school Level. 3. Write down a short note on Facilites related to ICT at School Level.

Unit-Iv Institutions And Programmes At Secondary And Higher Secondary School

1.UGC 2) NCERT 3) NUEPA 4) NCTE 5) NAAC 6) CABE 7) IASE 8) CTE 9) GCERT (With Reference To Its Structure And Function At School Level) 10) Vidyadeep Yojna (With Reference To Its Objectives And Impact On Secondary And Higher Secondary Education)

Field Engagement

1.Organize a Seminar on functions of GCERT at Secondary And Higher Secondary School level. 2. Visit any school in Gujarat and collect the information related to government programmes organizes in the school. 3. Write down the role of NCERT at School Level.

એમ. એડ્. CS-304- માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ- 2

(ફક્ત B.Ed. વિધાર્થિઓ માટે)

યુનિટ-1. માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળા કક્ષાએ ઉપયોગમાં લેવાનું શિક્ષણશાસ્ત્ર

(1) બાળ કેન્દ્રિત શિક્ષણશાસ્ત્ર (2) સંકલ્પના સમજ તાર્કિક્તા વિવેચનાત્મક વિચાર અને સમસ્યાઓ ઉકેલના વિકાસ માટે જ્ઞાન સંરચનાની પ્રક્રિયા (3) અધ્યેતાની સંલગ્નતાના વિવિધ સ્વરૂપ (નિરીક્ષણ, અન્વેષણ, શોધ, વિશ્લેષણ, તાર્કિક વિવેચન અને પ્રતિબિંબિત સંદર્ભિકરણ, બહુવિધ અર્થઘટ્ન અને સહયોગ) (4) વિષયવસ્તુનું શિક્ષણશાસ્ત્રીય વિશ્લેષણ (5) વિવેચનાત્મક શિક્ષણશાસ્ત્ર (6) શિક્ષણ શાસ્ત્ર- વિવેચનાત્મક વિશ્લેષણ, (ટાગોર, ગાંધીજી, જે. કૃષ્ણમુર્તિ, શ્રી અરવિંદ, જ્હોન ડયુઈ અને સોક્રેટિસના શૈક્ષણીક વિચારો અને શાળાના સંદર્ભમાં તેમની ઉપયોગીતા)

<u>ફિલ્ડવર્ક (ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ)</u>

(1) જ્હોન ડીવીના શૈક્ષણિક વિચારોના શિક્ષણશાસ્ત્રના સંદર્ભમાં અહેવાલ લખો. (2) શ્રી અરવિંદ અને ગાંધીના શૈક્ષણિક વિચારો પર સંવાદ ગોઠવો. (3) માધ્યમિક અને ઉચ્ચત્તર માધ્યમિક શાળાની મુલાકાત લઈ વિવિધ પ્રકારના અધ્યેતાઓ વિશે જણાવો.

<u>યુનિટv2P માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળા કક્ષાએ અભ્યાસક્રમ</u>

(1) માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળા કક્ષાએ અભ્યાસક્રમનો અર્થ અને સંકલ્પનાઓ (2) માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળા કક્ષાએ અભ્યાસક્રમના ધ્યેયો અને હેતુઓ (3) શાળા કક્ષાએ અભ્યાસક્રમ વિકાસના સિધ્ધાંતો અને તેની અમલીકરણની પ્રક્રિયા (4) શાળા કક્ષાએ અભ્યાસક્રમના અભિગમો (5) શાળા કક્ષાએ અભ્યાસક્રમ સહાયક સામગ્રીની ભૂમિકા (6) શાળા કક્ષાએ સામગ્રી અને સાધનોના પ્રકારો (7) શાળા કક્ષાએ અભ્યાસક્રમના વિકાસ સંબંધિત સંશોધન કાર્યો

<u>ફિલ્ડવર્ક (ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ)</u>

(1) શાળા અભ્યાસક્રમ સંબધિત કોઈપણ 5 સંશોધન અભ્યાસોનો અહેવાલ તૈયાર કરો (2) શાળા કક્ષાએ અભ્યાસક્રમ વિકાસ પ્રક્રિયા પર કાર્ય શિબિર ગોઠવો. (3) કોઈ પણ શાળાની મુલાકાત લઈ ત્યાં ઉપલબ્ધ સાધન સામગ્રીના પ્રકાર પર માહિતી એકત્ર કરો

<u>યુનિટv 3P માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળા કક્ષાએ મૂલ્યાંકન</u>

(1) શાળા કક્ષાએ મૂલ્યાંકનના પ્રકારો   (2) શાળા કક્ષાએ સતત અને વ્યાપક મૂલ્યાંકન (3) શાળા કક્ષાએ આંતરીક મૂલ્યાંકન (4) શાળા કક્ષાએ (SWOT) વિશ્લેષણ (5) શાળા કક્ષાએ સપુર્ણ ગુણવતાયુક્ત વ્યવસ્થાપન (TQM)

<u>ફિલ્ડવર્ક(ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ)</u>

(1) શાળા કક્ષાએ મુલાકાત કરી સતત અને સર્વગ્રાહી મૂલ્યાંકન પર અહેવાલ તૈયાર કરો.(2) શાળા કક્ષાએ સંપૂર્ણ ગુણવત્તા વ્યવસ્થાપન (TQM) પર સેમિનાર ગોઠવો. (3) કોઈ એક શાળા પસંદ કરી SWOT વિશ્લેષણ પર નોંધ તૈયાર કરો.

<u>યુનિટ-4 P માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણની નીતિઓ અને વ્યવહારો</u>

(1) NEP - 1986 **s** નેશનલ પોલીસી ઓફ એજ્યુકેશન **f** (2) POA - 1992 **s** પ્લાન ઓફ એક્સન f **અને** NEP **2020** (3) NCF-2005 **s** નેશનલ ક્યુરિકુલમ ફ્રેમવર્ક" f **અને** NCFSE **2023**   (4) NKC **s** રાષ્ટ્રીય જ્ઞાન આયોગ **f** (5) ગુજરાત માધ્યમિક શિક્ષણ ધારો- 1972 (6) રાષ્ટ્રીય માધ્યમિક શિક્ષણ અભિયાન– RMSA   (7) ટીચર એલીજીબિલિટી ટેસ્ટ (TET) હેડ ટીચર્સ એપ્ટિટયૂર ટેસ્ટ (HTAT) (8) કર્મયોગી તાલીમ (9) બીજા વર્તમાન કાર્યક્રમો (શાળા કક્ષાએ પરિચય અને અસરો ના સંદર્ભમાં)

<u>M.Ed. CS -304 Secondary & Higher Secondary Education-2</u>

<u>Unit-I Pedagogy Used At Secondary And Higher Secondary School Level</u>

1.Child Centred Pedagogy **2.** Process Of Knowled Construction For Development Of Concepts, Understanding, Logical Reasoning, Critical Thinking And Problem Solving **3.** Forms Of Learner's Engagement-Observing, Exploring, Discovering, Analyzing, Critical Thinking And Reflection, Contextualization, Multiple Interpretations, Collaboration **4.** Pedagogical Analysis Of The Subject Content **5.** Critical Pedagogy **6.** Critical Analysis Of The Pedagogy Prescribed In The Educational Thoughtstagore, Gandhi, J. Krishnamurthy, Sri Aurobindo, John Dewey, And Socrates (Dialogue), And Their Applicability In School Context

<u>Field Engagement</u>

1.Write a report on pedagogy prescribed in the educational thoughts of John Dewey. 2. Organize a debate on educational thoughts of Sri Aurobindo and Gandhi. 3 . Visit Secondary And Higher Secondary school and find out different forms of Learner in the schools.

Unit-II Curriculum

1.Meaning And Concept Of Curriculum At Secondary And Higher Secondary School Level **2.** Aims And Objectives Of Curriculum At Secondary And Higher Secondary School Level **3.** Principles Of Curriculum Development And Its Implementation Process School Level **4.** Approaches Of Curriculum At School Level. **5.** Role Of Curriculum Support Materials At School Level **6.** Types Of Material And Aids At School Level 7. Research Work Related To Curriculum Development At School Level

Field Engagement

1.School level curriculum related research - review any 5 research studies and prepare a report on it. 2. Organize a workshop on curriculum development process at school level. 3. Visit any school and collect the information about types of material and aids available in it.

Unit-III Evaluation At Secondary And Higher Secondary School Level

1.Types Of Evaluation At School Level **2.** Continuous Comprehensive Evaluation At School Level **3.** Area Of Internal Assessment At School Level **4.** Swot Analysis At School Level(Strengths, Weaknesses, OpportUnities And Threats) **5.** Total Quality Management (TQM) At School Level

Field Engagement

1. Visit any school and prepare a Report on Continuous and Comprehensive Evaluation of students at School level. 2. Organize a seminar on Total Quality Management (TQM) at School Level. 3. Prepare a note on SWOT Analysis at School Level by selecting one school.

Unit-IV Policies And Practices Of Secondary And Higher Secondary Education

1.NPE-1986 **2.** POA 1992 **3.** NCF 2005 **4.** National Knowledge Commission **5.** Gujarat Secondary Education Act 1972 (Code Of Conduct) **6.** RMSA (Rastriya Madhyamik Shiksha Abhiyan) **7.** Teacher Aptitude Test, Head Master Teacher Aptitude Test **8.** 'Karmayogi Talim' **9.** Other Present Programmes (With Reference To Introduction And Impact At School Level)

Field Engagement

1.Organize Seminar on RMSA. 2. Critically analyze the Teacher Aptitude Test papers of different subjects. 3. Visit school and get the opinions of Teachers regarding new policies implemented at School level in Gujarat.

SEMESTER- 4

એમ. એડ્. ES- 401- માધ્યમિક શિક્ષણમાં અભ્યાસક્રમ અને મૂલ્યાંકન

યુનિટv 1P અધ્યાપન યોજનાઓ, અભ્યાસક્રમ સંક્રમણ

(1) અધ્યાપન યોજના સંકલ્પના (2) અધ્યાપન યોજના પ્રતિમાનો (3) અધ્યાપન યોજના નિર્માતાના કૌશલ્યો

યુનિટv 2P વાર્તા ફલક

(1) વાર્તા ફલક સંકલ્પના (2) વાર્તા ફલકના મનોવૈજ્ઞાનિક સિધ્ધાંતો (3) વાર્તા ફલક વિકાસના પગથિયાં (4) વાર્તા ફલકના ફાયદા અને ગેર ફાયદા

યુનિટv3P અધ્યાપન સામગ્રી નિર્માણ

(1) સ્વ અધ્યયન સામગ્રી સંકલ્પના અને જરૂરિયાતો (2) અભિક્રમિત અધ્યયન સામગ્રી: સંકલ્પના, સિધ્ધાંતો, પ્રકાર, વિકાસ, ફાયદા અને મર્યાદાઓ (3) અધ્યાપન સામગ્રી નિર્માણના પગથિયાં (4) કમ્પ્યુટર આધારિત અધ્યાપનની સંક્લ્પના લક્ષણો અને વિકાસ પ્રક્રિયા

યુનિટv 4P પ્રશ્નબેન્ક અને ક્રમ નિર્ધારણ (ગ્રેડિંગ)

(1) પ્રશ્નોના પ્રકાર (2) પ્રશ્નબેંકની સંકલ્પના અને મહ્ત્વ (3) પ્રશ્નબેંક નિર્માણના પગથિયાં (4) ગ્રેડિંગની સંકલ્પના, પ્રકાર, ફાયદા અને મર્યાદાઓ

ફિલ્ડવર્ક(ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ)

(1) પ્રાયોગિક પાઠના અધ્યાપન માટે અધ્યયન-અધ્યાપન સાધન- સામગ્રી તૈયાર કરો. (2) અભ્યાસક્રમ સંક્રમણ માટે નવા વિચારો પર વિચારણા કરો. (3) અનુદેશનાત્મક યોજનાઓનું તમારા પ્રાયોગિક અધ્યાપન માટે મૂલ્યાંકન કરો. (4) સહકારી પ્રવૃતિઓ અથવા વર્ગખંડ પ્રવૃતિઓ વર્ગમાં ગોઠવો. (5) વેસ્ટમાંથી અધ્યયન અધ્યાપન સાધનો બનાવવા માટેની કલા અને કૌશલ્ય પ્રવૃતિઓ કરો. (6) સ્વ- અધ્યયનને પૂરક શાળા પ્રવૃતિઓનું સર્વેક્ષણ કરો. (7) નાવિન્યતા સભર અધ્યયન- અધ્યાપન સામગ્રીનું પ્રદર્શન ભરો. (8) તમારી સંસ્થામાં અભ્યાસક્રમ પ્રયોગશાળા નિર્માણ કરો.

M.Ed. ES - 401 Curriculum And Assessment In Secondary Education

Unit-I Instructional Designs Curriculum Transaction

1.Concept Of Instructional Design **2.** Instructional Design Models **3.** Skills Of Instructional Designer.

Unit-II Story Board

1.Concept Of Story Board **2.** Psychological Principles Of Developing Board **3.** Steps Of Developing Story Board **4.** Advantages & Limitation Of Story Board.

Unit-III Development Of Instructional Material

1.Concept And Need Of Self Study Material **2.** Progrmmed Learning Material: Concepts, Principles, Types, Development, Advantages & Limitation. **3.** Steps Of Developing Instructional Material. **4.** Concept Characteristic And Development Procedure Of CAI

Unit-IV Question Bank And Grading

1.Types Of Questions. **2.** Concepts And Importance Of Question Bank. **3.** Steps For Developing Question Bank **4.** Concepts, Types, Advantages And Limitations Of Grading

All Unit Field Engagement

1. Prepare teaching-learning adis and learning material for your Unit to be taught in practice lession. 2. Think of some innovative ideas for curriculum transaction. 3. Evaluate the instructional designs adopted by you during your practice teaching and make a report. 4. Organize collaborative activites or classroom practices. 5. Art and craft activities using waste to prepare teaching learning aids. 6. Make survey of the school activities supporting self learning. 7. Exhibition of innovative teaching learning material. 8. Creating and enriching curriculum laboratory in your institution.

એમ. એડ્. ES- 402 માર્ગદર્શન અને સલાહ

યુનિટ-1. માર્ગદર્શન

(1) અર્થ અને વ્યાખ્યા– **(i)** માર્ગદર્શનના ઉદેશો **(ii)** માર્ગદર્શનના સિધ્ધાંતો **(iii)** માર્ગદર્શન અને તેનો શિક્ષણ સાથે સંબંધ ડ. વિદેશ અને ભારતમાં માર્ગદર્શનનો ટૂંકો ઇતિહાસ અને સમસ્યાઓ

(2) માર્ગદર્શન સેવાઓના પ્રકારો- (i) વ્યક્તિગત સેવાઓ (ii) શૈક્ષણિક સેવાઓ (iii) વ્યવસાયિક સેવાઓ (iv) નિયુક્તિ સેવાઓ (v) અનુસરણ સેવાઓ

(3) માર્ગદર્શનના પ્રકારો – (i) શૈક્ષણિક માર્ગદર્શન (સંકલ્પના,વ્યાખ્યા,આવશ્યક્તાઓ અને વિવિધ ક્ક્ષાએ તે કેવી રીતે આપવુંf (ii) વ્યવસાયિક માર્ગદર્શન sસંકલ્પના, વ્યાખ્યા, આવશ્યક્તાઓf (iii) વ્યક્તિગત માર્ગદર્શન સંકલ્પના, વ્યાખ્યા, આવશ્યક્તાઓ અને વિવિધ ક્ક્ષાએ તે કેવી રીતે આપવુંf (iv) જૂથ માર્ગદર્શન sજૂથના પ્રકારો, જૂથ માર્ગદર્શનના લાભો અને જૂથ માર્ગદર્શનની પ્રક્રિયા f

ફિલ્ડવર્ક(ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ)

(1) માર્ગદર્શના આધારો સમજાવો: પુસ્તકાલય કાર્ય. (2) ક્ષેત્ર સંપર્ક-ભારતમાં માર્ગદર્શન સમસ્યાઓ પર સેમિનાર ગોઠવો. (3) ક્ષેત્ર સંપર્ક - ભારતમાં શૈક્ષણિક માર્ગદર્શન પર સેમિનાર ગોઠવો.

યુનિટ-2. કારકિર્દી વિકાસના સિધ્ધાંતો

(1) કારકિર્દી વિકાસના સિધ્ધાંતો sપ્રત્યેક સિદ્ધાંતની સંકલ્પનાઓ, પ્રયોજનાઓ અને મર્યાદાઓ **f (i)** ગીન્જ્બર્ગ **(ii)** કારકિર્દી વિકાસ માટે સુપરનો અભિગમ (iii) હેવિંગહુર્સ્ટનો વિકસાત્મક કાર્ય સિદ્ધાંત (iv) હોલેન્ડનો કારકિર્દી સિદ્ધાંત- વ્યકતિત્વ પ્રકાર અને કાર્ય પર્યાવરણ (2) કારકિર્દી વિકાસ (i) કાર્યની શારિરીક, મનોવૈજ્ઞાનિક, સમાજશાસ્ત્રીય સંકલ્પના (ii) કાર્ય અને માનવીય પ્રેરક (iii) કારકિર્દી વિકાસની સંકલ્પના (3) વ્યવસાયિક પસંદગી વિશે પ્રચલિત સંકલ્પનાઓ (4) વ્યવસાય પસંદગી કરતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો (i) પ્રેરણા (ii) સફળતા (iii) સંતોષ (iv) પરિપક્વતા

ફિલ્ડવર્ક(ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ)

(1)પુસ્તકાલય કાર્ય- વ્યાવસાયિક વિકાસ માટેના પગથિયાં કોઈ એક મનોવૈજ્ઞાનિકની દ્રષ્ટિએ સમજાવો. (2) કારકીર્દી વિકાસના વિવિધ સિધ્ધાંતોની તુલના કરો. (3) કારકીર્દી વિકાસની કોઈ એક સિદ્ધાંત પર PPT તૈયાર કરો. (4) વ્યવસાય પસંદ કેવી રીતે કરવો તે માટે સેમિનારનું આયોજન કરો.

યુનિટ-૩. કારકિર્દી માહિતી એકત્રીકરણ, વર્ગીકરણ અને વિતરણની સમજ

(1) માહિતીના પ્રાથમિક અને ગૌણ સ્ત્રોતો: કારકિર્દી માહિતીને ભરવી (2) વ્યવસાયિક માહિતીની પસંદગી અને વર્ગીકરણ (3) વ્યવસાયિક માહિતી વિતરણની તકનીકી (i) કારકિર્દી વાર્તાલાપ **(ii)** કારકિર્દી પરિષદ (iii) કારકિર્દી મુલાકાત (iv) કામ કરતી વખતે અનુભવ (4) શાળા વિષયો ધ્વારા માહિતી (5) શાળાઓમાં માર્ગદર્શન સેવાઓનું આયોજન (i) જરૂરીયાત (ii) કર્મચારી વર્ગ (iii) આપવામાં આવતી સેવાઓ કોલેજોમાં માર્ગદર્શન સેવાઓનું આયોજન

ફિલ્ડવર્ક(ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ)

(1) ક્ષેત્ર સંપર્ક: ધંધા વિષયક માહિતી એકત્ર કરવા માટે કોઈ ઉધોગની મુલાકાત લેવી અને તેનો અહેવાલ તૈયાર કરો. (2) કારકીર્દી કોન્ફરન્સ ગોઠવો. (3) ઉઠી ગયેલા વિધાર્થીઓનું અનુકાર્ય અભ્યાસ અથવા સમુદાય શિક્ષણ સર્વેક્ષણ અથવા સમુદાય વ્યવસાય સર્વે માટે પ્રશ્નાવલી તૈયાર કરી 5 થી 10 વિધાર્થીની માહિતી એકત્ર કરો. (4) પુસ્તકાલય કાર્ય- કારકીર્દી માહિતી પર ધોરણ 12 ના વિધાર્થીઓ માટે યોગ્ય સ્કીમ તૈયાર કરો.

યુનિટ-૪. સલાહદર્શનના અભિગમો

(1) સલાહદર્શનના અર્થ અને સ્વરૂપ (2) સલાહદર્શનના અભિગમો (i) દિશા સુચક (ii) બિન દિશા સુચક (iii) સમન વયાત્મક sમધ્યવર્તીf (3) અસરકારક સલાહકારના ગુણો અને કૌશલ્યો

ફિલ્ડવર્ક(ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ)

(1) પુસ્તકાલયની મુલાકાત કરી- માર્ગદર્શન અને સલાહ વચ્ચેનો તફાવત સ્પષ્ટ કરો. (2) ક્ષેત્રિય મુલાકાત કરી- રાષ્ટ્રીય, વ્યાવસાયિક અને શૈક્ષણિક માર્ગદર્શન સંગઠન દ્વારા/ સૂચિત આચારસંહિતા પર સેમિનાર કરો. (3). સલાહના વિવિધ અભિગમો પર જૂથ ચર્ચા કરો.

M.Ed. ES - 402 Guidance And Counselling

Unit-I Guidance

1. **Meaning And Defination-** A**)** Aims Of Guidance B) Prnciples Of Guidance C) Guidance: It Relation To Education1 D) A Brief History And Problems Of Guidance In Abroad And India

2**. Different Types Of Guidance Service –** A) Induvidual Services B) Educational Services C) Vocational Services D) Placement Services E) Follow-Up Services

3**. Types Of Guidance-** A. Educational Guidance (Concept, Definitons, Need And How To Impart It At Different Levels) B. Vocational/Carrer Guidance (Concept, Definations And Need) C. Invidual Guidance (Concept, Definitons, Need And How To Impart It At Different Levels) D. Group Guidance (Types Of Group, Advantages Of Group Gidance, Group Guidance Techniques)

Field Engagement

1.Library work: Explain bases of guidance. 2. Field Immersion: Organize a seminar on problems of guidance in India. 3. Field Immersion: Organize a seminar on educational guidance in a India.

Unit-II Theories Of Career Development

1. Theories Of Carrer Development (Some Basic Concepts, Applicability And Limitations Of Each Theory) A) Ginzeberg B) Super's Life Span/Life Space Approach To Career Development C) Havighurst Theory Of Developmental Task D) Holland's Career Theory Of Personality Type And Work Environment

2. Career Development A) Concept Of Work: Physical, Psychological And Sociological B) Work And Human Motives C) Concept Of Career Development 3. Prevalent Concepts About Occupational Choice 4. Points To Be Considered At The Time Of Choosing An Occupation A) Motivation B) Success C) Satisfaction D) Maturity

Field Engagement

1. Library work: explain stages of vocational development of any one Psychologist. 2. Library Work: Compare different theories of career development. 3. Prepare a PowerPoint presentation for any one theory of career development. 4. Organize a seminar on how one selects his/her occupation

Unit-III Understanding Career Information Collection, Classification And Dissemination

1. Primary And Secondary Sources Of Information; Filing Of Career Information **2.** Selection And Classification Of Occupational Information **3.** Techniques Of Disseminating Occupational Information – A) Career Talk B) Career Conference C) Career Visits D) On-The-Job Experience E) Information Through School Subjects F) Publications **4.** Setup Of Guidance Services In Schools A) Need B) Personnel Involved C) Services To Be Provided 5**.** Setup Of Guidance Services In Colleges A) Need B) Personnel Involved C) Services To Be Provided

Field Engagement

1. Field Immersion: Visit any industry to collect information regarding occupation and prepare a report on it. 2. Organize a career conference. 3. Field Immersion: Design a questionnaire for conducting follow up study of school dropouts or commUnity educational survey or community occupational survey and collect information from about five to ten students/agencies. 4. Library Work: Develop a scheme of career information suitable for class Xllth students.

Unit-IV Approaches Of Counseling

1. Meaning And Nature Of Counseling 2. Approaches To Counseling A) Directive B) Non-Directive C) Elective 3. Skills And Qualities Of An Effective Counsellor

Field Engagement

1. Library work: clarify the difference between guidance and counseling 2. Field work: Organize a seminar on Code of Ethics and Standard's of practice suggested by National Vocational and Educational Guidance Association. 3. Group Discussion on the various approaches of counseling.

એમ. એડ્. ES-403 પર્યાવરણ શિક્ષણ

યુનિટ-1. પર્યાવરણની સંકલ્પનાઓ

(1) પર્યાવરણનો અર્થ (2) પર્યાવરણના ઘટકો-તત્વો વચ્ચેનો સંબંધ- જૈવ અને અજૈવ (3) પર્યાવરણના વિવિધ ચક્રો-જૈવ રસાયણિક ચક્ર, જળ ચક્ર, ખનીજ ચક્ર કાર્બન અને ઓકિસજન ચક્ર (4) આહારકડી અને જીવન નેટવર્ક

યુનિટ-2. પર્યાવરણ મુદાઓ –સમસ્યાઓ

(1) પ્રદુષણ –પર્યાવરણીય મુદો (2) પર્યાવરણ–હવા, પાણી,, જમીન (3) અવક્ષયન–માટી, પાણી, ઊર્જાના સ્ત્રોત, ખનીજો, જૈવ વૈવિધ્ય

યુનિટ-3. પર્યાવરણ : સંરક્ષણ, પુન:પ્રાપ્યતા અને વ્યવસ્થાપન

(1) પર્યાવરણ: સંરક્ષણ અર્થ અને જરૂરિયાતો (2) ઊર્જા સંરક્ષણ , પાણી સંરક્ષણ, માટી સંરક્ષણ, ખનીજ સંરક્ષણ, જંગલો અને જૈવ વૈવિધ્ય (3) પર્યાવરણ સંરક્ષણના કાયદાઓ

યુનિટ-4. પર્યાવરણ શિક્ષણ

(1) પર્યાવરણ શિક્ષણનો અર્થ, વ્યાખ્યા ઉદેશ અને હેતુઓ ,પર્યાવરણ શિક્ષણની જરુરિયાત (2) રાષ્ટ્રીય અભ્યાસ્ક્રમ માળખું 2005 ની પર્યાવરણ શિક્ષણ બાબતની ભલામણો (3) પર્યાવરણ શિક્ષણના અભિગમો અને પધ્ધિતઓ-ક્ષેત્ર મુલાકાત, ચર્ચા, નિદર્શન ,અવલોકન ,સિમ્યુલેશન (4) પર્યાવરણ શિક્ષણમાં માહિતી અને પ્રત્યાયન પ્રૌદ્યોગિકી – પ્રક્ષેપણીય અને બિન પ્રક્ષેપણીય સાધનો ,અધ્યયન અને અધ્યાપન સામગ્રી (5) પર્યાવરણ શિક્ષણમાં સરકારી, બિનસરકારી સંસ્થાઓ, શિક્ષકો અને સ્ત્રીઓ ની ભુમિકા.

M.Ed. ES- 403 Environment Education

Unit-I Concept Of Environment

1. Meaning Of Environment **2.** Interrelationship Between The Elements Of Environment- Biological, Non Biological. **3. Va**rious Cycles In Environment- Biochemical Cycle, Water Cycle, Mineral Cycle, Carbon And Oxygen Cycle 4. Food Chain And Life Network

Unit-II Environmental Issue

1.Population- An Environmental Issue **2.** Pollution- Air, Water, Soil **3.** Depletion- Soil, Water, Sources Of Energy, Minerals, Biodiversity

Unit-III Environment: Conservation, Recycling And management

1.Meaning And Necessity Of Environment Conservation **2.** Energy Conservation, Water Conservation, Soil Conservation, Conservation Of Minerals, Forests And Biodiversity **3.** Environment Protection Laws

Unit-IV Environment Education

1.Meaning, Definition, Aims And Objectives Of Environment Education, Necessity Of Environment Education 2. Recommendations Of Ncf 2005 Regarding Environment Education. **3.** Approaches And Methods Of Environment Education- Field Visit, Team Teaching, Discussion, Demonstration, Observation, Simulation, Project **4.** Ict In Environment Education- Projective And Non Projective Aids, Mass Media, Teaching- Learning Material **5.** Role Of GOs, NGOs, Teachers And Women In Environment Education

All Unit Field Engagement

1.Field visits of the most polluted areas to experience and study the effect on environment and make a case study report. 2. Think of some innovative ideas to save environment 3. Evaluate the activities of GOs and NGOs for the cause of environment 4. Evaluate the activities of GOs and NGOs for the cause of environment 5. Organize relies, tree plantation, street plays, exhibitions, posture making, debate and essay writing, poetry writing and reciting. etc. for awareness of the people towards environment. 6. Art and craft activities using waste 7. Habit formation for cleanliness, conserving resources and canvassing for the cause of environment 8. Interview of a school principal to inquire about the activities of Eco club 9. Visit to a Bio-gas plant, solar system or vermin culture plant. 10. Study environment awareness among the school children and prepar a report.

ISB-4 Specialization- શૈક્ષણિક લેખન Academic writing- કુલ ગુણ -25 ક્રેડીટ: 1

નોંધ :-

(1) પ્રસ્તુત પ્રશ્નપત્રનું અધ્યાપન- મૂલ્યાંકન સંપૂર્ણ પણે પ્રાયોગિક પદ્ધતિએ થશે.

(2) સૈદ્ધાંતિક બાબતોની સમજ માટે જરૂરી વ્યાખ્યાન, તજજ્ઞીય વ્યાખ્યાન કે કાર્યશાળાનું આયોજન કરવામાં આવશે.

(3) મૂલ્યાંકન માટે અભ્યાસક્રમમાં સમાવિષ્ટ બાબતોની પ્રાયોગિક પરીક્ષા લેવાશે.

હેતુઓ: પ્રશિક્ષણાર્થીઓ........

(1) સંશોધનપત્ર લખવાની ક્ષમતા કેળવે..(2) શૈક્ષણિક લેખ લખવાની સજ્જતા મેળવે. (3) વિવિધ વાચન સામગ્રીને સંદર્ભસૂચિમાં લખવાની ક્ષમતા કેળવે. (4) પુસ્તક સમીક્ષા કરવાની સજ્જતા પ્રાપ્ત કરે.

એકમ ક્રમાંક 1. સૈદ્ધાંતિક કાર્ય- શૈક્ષણિક લેખન (Academic writing)- અધ્યયન અધ્યાપન પ્રક્રિયા- કાર્યશાળા નિદર્શન-ગુણ ભાર-50%

1. કોઈ એક શૈક્ષણિક સમસ્યા અંગે સંશોધનપત્ર તૈયાર કરે. 2 કોઈ એક શૈક્ષણિક મુદ્દા પર લેખ તૈયાર કરો. 3 વિવિધ પ્રકારની સંદર્ભ સામગ્રીને APA શૈલી અનુસાર સંદર્ભસૂચી તૈયાર કરે. 4 કોઈ એક પુસ્તકની સમીક્ષા કરી અહેવાલ તૈયાર કરે.

ISB-4 Specialization સ્વ-વિકાસ Self Development કુલ ગુણ -25 ક્રેડીટ :1 ગુણ ભાર 50%

નોંધ :-

(1) પ્રસ્તુત પ્રશ્નપત્રનું અધ્યાપન- મૂલ્યાંકન સંપૂર્ણપણે પ્રાયોગિક પદ્ધતિએ થશે. (2) સૈદ્ધાંતિક બાબતોની સમજ માટે જરૂરી વ્યાખ્યાન, તજજ્ઞીય વ્યાખ્યાન કે કાર્યશાળાનું આયોજન કરવામાં આવશે. (3) મૂલ્યાંકન માટે અભ્યાસક્રમમાં સમાવિષ્ટ બાબતોની પ્રાયોગિક પરીક્ષા લેવાશે.

હેતુઓ, પ્રશિક્ષણાર્થી.....

(1) સ્વના અર્થ અને સ્વરૂપ વિષેની સમજ મેળવે (2) સ્વ વિકાસ માટે યોગ,પ્રાણાયામ અને ધ્યાન વિશે સમજ કેળવી જીવનમાં અપનાવે (3) પોતાની જાતને જાણી તેના દ્વારા સમગ્ર અસ્તિત્વને ઓળખે. (4) સ્વ પૃથક્કરણ દ્વારા પોતાનું વ્યક્તિત્વ સમજે. (5) પોતાની જાત અને પોતાના વ્યવસાય વચ્ચેના જોડાણની ચિંતનાત્મક પ્રક્રિયાને સમજે.

એકમ ક્રમાંક 1. સૈદ્ધાંતિક કાર્ય- અધ્યયન અધ્યાપન પ્રક્રિયા

(1) સ્વ ખ્યાલ : સંકલ્પના , સ્વરૂપ (2) સ્વ પૃથક્કરણની પદ્ધતિઓ: સબળા પાસાં અને વિકાસના માર્ગો નબળા પાસાને દૂર કરવાના ઉપાયો (3) સ્વ પૃથક્કરણ દ્વારા વ્યક્તિત્વ ઓળખ : જોહરી વિન્ડો (4) સર્વાંગી વિકાસ માટે યોગ (5) સુખ અને સંવાદિતા: સુખની સંકલ્પના અને સુખની પ્રાપ્તિ: વ્યક્તિ, સમાજ અને પ્રકૃતિ સાથેની સંવાદિતા (6) પાયાના માનવીય મુલ્યો: જીવન ,સુખ,પ્રેમ,શાંતિ,સ્વાતંત્ર્ય, શાણપણ, માન,સમાનતા, સ્વાસ્થ્ય, ન્યાય , પ્રકૃતિ (7) યોગ અને પ્રાણાયામ દ્વારા શારીરિક અને માનસિક શાંતિ (ઉદાહરણ – ચર્ચા - સંવાદ - યોગ શિબિર દ્વારા આસનો, પ્રાણાયામ અને ધ્યાન પ્રાયોગિક - તજજ્ઞોના વ્યાખ્યાન પરિસંવાદ)

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY STRUCTURE OF EXAMINATION M.Ed. SEMESTER-I ,II, III & IV

Time: 03 Hours; Marks: 70

Instructions

All questions are compulsory. Options are internal.
Answer to the each section should be written in separate answer book.
Marks will be deducted for irrelevant matter.

Section-I

Que.–1 Answer any two of the following questions (Out of three) (in 500 words)	(20)
Que.–2 Answer any two of the following questions (Out of three) (in 250 words)	(10)
Que.–3 Answer the following questions in short (Five out of five)	(05)

Section-II

Que.–1 Answer any two of the following questions (Out of three) (in 500 words)	(20)
Que.–2 Answer any two of the following questions (Out of three) (in 250 words)	(10)
Que.–3 Answer the following questions in short (Five out of five)	(05)

એમ.એડ્. ઈન્ટર્નશિપ કાર્યક્રમની રૂપરેખા

1. પ્રાસ્તાવિક

હેમચંદ્રાચાર્ય ઉત્તર ગુજરાત યુનિવર્સીટીની શિક્ષણ વિધાશાખાના એમ.એડ્.ના અભ્યાસક્રમના એક મહત્વના કાર્યમાં શિક્ષક પ્રશિક્ષણ (B.EL.ED, D.EL.ED, P.S.T.E of DIET) કોલેજમાં ઈન્ટર્નશિપ કાર્યક્રમનું આગવું મહત્વ છે. આ કાર્યક્રમના અન્વયે એમ.એડ્.નાં વિદ્યાર્થીઓએ નીચે મુજબના કાર્યો કરવાના રહે છે. (1) બી.એડ્. કોલેજમાં શૈક્ષણિક કાર્ય (2) બી.એડ્. ના તાલીમાર્થીઓના પાઠોનું માર્ગદર્શન અને અવલોકન (3) દાર્શનિક પાઠ (4) સહઅભ્યાસિક પ્રવૃતિઓનું સંચાલન. ઈન્ટર્નશિપ કાર્યક્રમના મુખ્ય હેતુઓ એ છે કે વિદ્યાર્થીઓ પ્રશિક્ષણ કોલેજમાં પ્રશિક્ષક તરીકેની પોતાની ભૂમિકા તેમજ જવાબદારીથી વાકેફ થાય અને શિક્ષક – પ્રશિક્ષણ વ્યવસ્થાપનના વાસ્તવિક અનુભવો મેળવે. સમગ્ર ઈન્ટર્નશિપનો સમયગાળો 10 અઠવાડીયાનો હોય છે. સેમેસ્ટર 1- બે અઠવાડીયા, સેમેસ્ટર 2 - ત્રણ અઠવાડીયા, સેમેસ્ટર 3 ત્રણ અઠવાડીયા & સેમેસ્ટર 4- બે અઠવાડીયા.

2. ઈન્ટર્નશિપ કાર્યક્રમના હેતુઓ

એમ. એડ્. કક્ષાએ ઈન્ટર્નશિપના હેતુઓ આવા હોઈ શકે: વિદ્યાર્થીઓ…

2.1 પ્રાપ્ત કરેલ સૈધ્ધાંતિક જ્ઞાનનો વાસ્તવિક પરિસ્થિતિમાં ઉપયોગ કરે.

2.2 મુકત રીતે વિષયવસ્તુનું અધ્યાપન કાર્ય કરે.

2.3 તાલીમી કોલેજોમાં અધ્યાપન કાર્ય વ્યવસ્થાપન, કસોટી સંચાલન, પાઠોના માર્ગદર્શન, અવલોકન,શૈક્ષણિક તેમજ સહઅભ્યાસિક પ્રવૃતિના આયોજન વગેરે કાર્યો અંગે ઉચિત ક્ષમતા કેળવે.

2.4 પ્રશિક્ષક તરીકે આવશ્યક વહીવટી કાર્યોનો પરિચય કેળવે અને અનુભવ પ્રાપ્ત કરે.

2.5 પ્રશિક્ષક તરીકેનો આત્મવિશ્વાસ કેળવે.

3. ઈન્ટર્નશિપમાં જતા પૂર્વે વિદ્યાર્થીએ કરવાની તૈયારી

ઈન્ટર્નશિપ કાર્યક્રમમાં જોડાય તે પહેલા વિદ્યાર્થી પૂર્વ તૈયારી કરી સુસજ્જ બને તે ઈચ્છનીય છે કે જેથી તે ઈન્ટર્નશિપ કોલેજમાં આત્મવિશ્વાસ પૂર્વક પોતાનું કાર્ય કરી શકે. ઈન્ટર્નશિપ કાર્યક્રમની પૂર્વ તૈયારી રૂપે વિદ્યાર્થીએ નીચેની બાબતો ધ્યાનમાં રાખવી જરૂરી છે.

3.1 ઈન્ટર્નશિપ કાર્યક્રમ દરમિયાન વિદ્યાર્થીએ પ્રશિક્ષણ કોલેજમાં કરવાના આવશ્યક કાર્યોની જાણકારી મેળવી લેવી.

3.2 ઈન્ટર્નશિપ કોલેજાની અગાઉથી મુલાકાત લઈ ઈન્ટર્નશિપ કાઉન્સેલર સાથે જરૂરી ચર્ચા કરીને પોતાની ઈન્ટર્નશિપ દરમિયાન કરવાના અધ્યાપન કાર્ય માટે એકમ આયોજન તૈયાર કરવા, સહઅભ્યાસિક પ્રવૃતિઓ અવલોકન, મૂલ્યાંકન અને માહિતી એકત્રીકરણ જેવા કાર્યો અંગે માર્ગદર્શન મેળવવું.

3.3 કોલેજનું સમયપત્રક તેમજ કોલેજમાં શીખવવામાં આવતા વિષયો અંગે માહિતી પ્રાપ્ત કરવી. તેમજ પોતાની ઈન્ટર્નશિપ સમય દરમિયાનનું સમયપત્રક ઈન્ટર્નશિપ માર્ગદર્શક પાસે મંજૂર કરાવવું.

3.4 ઈન્ટર્નશિપ કોલેજમાં અધ્યાપન, સહઅભ્યાસિક પ્રવૃતિઓ, મૂલ્યાંકન અને માહિતી એકઠી કરવી જેવાં કાર્યો માટે જરૂરી પુસ્તકો, અન્ય સાહિત્ય અને સાધનો અગાઉથી મેળવી લેવા.

3.5 ઈન્ટર્નશિપ દરમિયાનનાં વિવિધ કાર્યો અને અહેવાલ લેખન અંગે માર્ગદર્શક અધ્યાપક સાથે ચર્ચા વિચારણા કરીને જરૂરી તૈયારી કરી લેવી. ઈન્ટર્નશિપ કાઉન્સેલર સાથે ચર્ચા કરી મંજૂરી મેળવી લેવી.

4. **ઈન્ટર્નશિપ કાર્યક્રમ દરમિયાન વિદ્યાર્થીએ કરવાના કાર્યો ઈન્ટર્નશિપ કાર્યક્રમ દરમિયાન વિદ્યાર્થીએ કરવાના વિવિધ કાર્યો અંગેના માર્ગદર્શક સૂચનો આ પ્રમાણેના છે.**

4.1 ઈન્ટર્નશિપ કાઉન્સેલર પાસેથી માર્ગદર્શન મેળવીને એક દિવસ માટેના પોતાના કાર્યનું આયોજન કરવું. આયોજનની નોંધ આયોજન પોથીમાં કરવી.

4.2 ઈન્ટર્નશિપ કાર્યક્રમ દરમિયાન વિદ્યાર્થીએ સામાન્ય રીતે નીચેના કાર્યો કરવાના હોય છે.

(1) પ્રશિક્ષણ કોલેજનો પ્રવર્તમાન અભ્યાસક્રમ અને તેને પૂરક સહ અભ્યાસિક પ્રવૃતિઓથી માહિતગાર થવું.

(2) માર્ગદર્શક સૂચવે તે વર્ગમાં અને સૂચવેલ એકમના વિષય વસ્તુ પર અધ્યાપન કાર્ય કરવું અને પાઠો, સ્વાધ્યાય,પ્રોજેકટનું મૂલ્યાંકન કરવું. (3)કોલેજની પ્રાર્થનાસભા, પાઠોનું માર્ગદર્શન અને અવલોકન, બુલેટિન બોર્ડ વ્યવસ્થાપન, કસોટી સંચાલન, અભ્યાસિક અને સહઅભ્યાસિક પ્રવૃતિઓના આયોજનમાં સહભાગી થવું. (4) પ્રશિક્ષણ કોલેજમાં ચાલુ વર્ષમાં થયેલા સ્વાધ્યાય, પ્રોજેકટ તથા ઈન્ટર્નશિપ દરમિયાન થયેલા કાર્યક્રમોનું અવલોકન કરવું. (5) પ્રશિક્ષક તરીકે આવશ્યક વહીવટી ફરજો અંગે ઈન્ટર્નશિપ માર્ગદર્શન મેળવવું અને તે અનુસાર વહીવટી કાર્યો હાથ ધરવાં.

5. ઈન્ટર્નશિપ કોલેજમાં અપેક્ષિત વર્તન વ્યવહારો

વિદ્યાર્થીએ ઈન્ટર્નશિપ દરમિયાન નીચે મુજબની વર્તન વ્યવહાર વિષયક બાબતો અંગે કાળજી લેવી.

5.1 ઈન્ટર્નશિપ કોલેજમાં વિદ્યાર્થીએ પૂર્ણ સમય હાજર રહેવાનું છે. કોલેજ શરૂ થવાના પંદર મિનિટ અગાઉ જઈને કોલેજના આચાર્યને કે માર્ગદર્શક પોતાના આવ્યા અંગેની જાણ કરવી તે જ પ્રમાણે કોલેજ પૂર્ણ થયા બાદ જતી વખતે પણ જાણ કરવી.

5.2 કોલેજમાં કોઈપણ કાર્ય કે પ્રવૃતિ હાથ ધરતાં પૂર્વ કોલેજના આચાર્ય કે માર્ગદર્શકની પૂર્વ મંજૂરી મેળવી લેવી.

5.3 કોલેજના આચાર્ય અને માર્ગદર્શક સુચનો અને માર્ગદર્શન આદરપૂર્વક સ્વીકારવા.

5.4 કોલેજના સાધનો, વહીવટી રેકર્ડ કે અન્ય ભૌતિક સુવિધાઓનો કાળજીપૂર્વક ઉયયોગ કરવો અને તેમને કોઈપણ પ્રકારનું નુકશાન ન થાય તેની કાળજી રાખવી.

5.5 કોલેજના આચાર્ય, અધ્યાપકો, પ્રશિક્ષાણાર્થીઓ તેમજ વહીવટી કર્મચારીઓ સાથે વિનયપૂર્વક વર્તન કરવું.

6. ઈન્ટર્નશિપ કાર્યક્રમ અંગે જરૂરી નોંધ અને અહેવાલ

વિદ્યાર્થીએ ઈન્ટર્નશિપ કાર્યક્રમ દરમિયાન આ મુજબની નોંધ કરવાની રહે છે.

6.1 વિદ્યાર્થીએ પોતે પ્રાપ્ત કરેલ અનુભવો હાથ ધરેલ શૈક્ષણિક અને સહઅભ્યાસિક પ્રવૃતિ અંગેની વિગતપૂર્ણ નોંધ સેમેસ્ટર વાર અલગ તૈયાર કરવી.

6.2ઈન્ટર્નશિપ કાર્યક્રમ દરમિયાન હાથ ધરેલાં તમામ કાર્યો અંગેનો સંપૂર્ણ અહેવાલ તૈયાર કરવો.

7. ઈન્ટર્નશિપ કાર્યક્રમ અંતે રજૂ કરવાનું સાહિત્ય

વિદ્યાર્થીએ ઈન્ટર્નશિપ કાર્યક્રમ પૂર્ણ થયાના પંદર દિવસમાં નીચે મુજબનું સાહિત્ય પોતાના માર્ગદર્શક અધ્યાપક મારફત સુપરત કરવું.

7.1 ઈન્ટર્નશિપ કાર્યક્રમનો અહેવાલ તૈયાર કરવો અને પોતાની કોલેજમાં જમા કરવો.

7.2 ઈન્ટર્નશિપ કાર્યક્રમ આયોજન નોંધપોથી અહેવાલમાં મૂકવી.

7.3 ઈન્ટર્નશિપ પૂર્ણ કર્યાનું પ્રમાણપત્ર પણ અહેવાલની સાથે રજૂ કરવું.

અહેવાલની સાથે રજૂ કરવાની વિગતો

1. સામાન્ય માહિતી

આ શીર્ષક હેઠળ નીચેની માહિતીનો ઉલ્લેખ કરવો:.

કોલેજનું નામ, સરનામું અને કોલેજનો સમય તેમજ વિદ્યાર્થીઓની જાતીયતા, સંખ્યા, પદ્ધતિ વિષય અનુસાર સંખ્યા, સંચાલન, અધ્યાપકોની સંખ્યા વગેરેના સંદર્ભમાં કોલેજનો પરિચય. ઈન્ટર્નશિપ કોલેજના આચાર્ય તથા કાઉન્સેલરનું નામ અને ટૂંકો પરિચય. પોતાની વિષય પધ્ધતિઓ. ઈન્ટર્નશિપ કાર્યક્રમનો સમયગાળો.

2.અધ્યાપન કાર્ય

આ શીર્ષક હેઠળ નીચેની માહિતી વિગતપૂર્ણ રીતે દર્શાવવી:

કયા વિષયનું, કયા એકમનું શિક્ષણ કાર્ય કર્યું તેની વિગત, તારીખ અને તાસ અનુસાર દર્શાવવી. પ્રત્યેક તાસમાં અધ્યાપન કાર્ય માટે ઉપયોગમાં લેવાયેલ અધ્યાપન પધ્ધતિ, શૈક્ષણિક સાધનો અને સંદર્ભ સાહિત્યનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હોય તેની કાળજીપૂર્વક માહિતી આપવી.

3. અવલોકન કાર્ય

આ શીર્ષક હેઠળ વિદ્યાર્થીએ કરેલ અને આચાર્ય કે માર્ગદર્શકે સૂચવેલી બાબતોના અવલોકન અંગે માહિત આપવાની છે.

4. મૂલ્યાંકન કાર્ય

આ શીર્ષક હેઠળ વિદ્યાર્થીએ કરેલ મૂલ્યાંકન કાર્ય સંબંધિત માહિતી દર્શાવવાની છે.

5. **સહઅભ્યાસિક પ્રવૃતિઓ**

આ શીર્ષક હેઠળ હાથ ધરાયેલી સહઅભ્યાસિક પ્રવૃતિઓની વિગત નીચેના મુદાઓને ધ્યાનમાં રાખીને રજૂ કરવી.

પ્રવૃતિનું નામ, પ્રવૃતિનું વર્ણન, પ્રવૃતિમાં ભાગ લેનાર પાત્રો / તાલીમાર્થીઓની વિગત, પ્રવૃતિ તૈયાર કરવામાં ઉપયોગમાં લેવાયેલ સાધનો તેમજ સંદર્ભ સાહિત્યની વિગત, પ્રવૃતિના આયોજન અને અમલીકરણ કરવામાં સહકાર આપનાર વ્યકિતઓના નામોનો ઉલ્લેખ, પ્રવૃતિઓના સંદર્ભમાં તાલીમાર્થીઓએ શું પ્રાપ્ત કર્યું તેની વિગત પ્રવૃતિ હાથ ધરવામાં પોતાને થયેલા અનુભવો, આ પ્રવૃતિ ભવિષ્યમાં અસરકારક રીતે ફરીવાર હાથ ધરી શકાય તે માટેનાં સુચનો.

6. વહીવટી કાર્ય / માહિતી એકત્રીકરણ

આ શીર્ષક હેઠળ વિદ્યાર્થીએ પ્રાપ્ત કરેલ વહીવટી અનુભવો અંગેની માહિતીની રજૂઆત કરવાની છે.

7. ઈન્ટર્નશિપ કાર્યક્રમ દરમિયાન હાથ ધરાયેલાં કાર્યોની સારણી દ્વારા રજૂઆત

ત્રણ અઠવાડિયાના ઈન્ટર્નશિપ કાર્યક્રમ દરમિયાન વિદ્યાર્થીએ પોતે કરેલાં કાર્યોની માહિતી એક સારણી સ્વરૂપે રજૂ કરવી. સારણીમાં (૧) તારીખ (૨) અધ્યાપન (૩) સહઅભ્યાસિક પ્રવૃતિઓ (૪) અવલોકન (૫) મૂલ્યાંકન અને (૬) માહિતી એકત્રીકરણની રોજે રોજની વિગત આવરી લેવી.

8. ઈન્ટર્નશિપ કાર્યક્રમ અંગેના પ્રતિભાવો

આ શીર્ષક હેઠળ રજૂ કરવાની માહિતીમાં સમગ્ર ઈન્ટર્નશિપ કાર્યક્રમ દરમિયાન પોતાને થયેલા અનુભવોના સંદર્ભમાં માહિતી આપવાની છે. જેમાં નીચેના મુદાઓનો સમાવેશ કરવો. પ્રશિક્ષક તરીકેના કૌશલ્યના વિકાસના સંદર્ભમાં પ્રાપ્તિ, પ્રાપ્ત થયેલ સારા અનુભવો, ઈન્ટર્નશિપ કોલેજના આચાર્ય, ઈન્ટર્નશિપ કાઉન્સેલર અને તાલીમાર્થીઓ દ્વારા મળેલ સહકાર, આયોજન મુજબ કરેલાં કાર્યોમાં પડેલી મુશ્કેલીઓ, કોલેજની ભૌતિક સુવિધાઓ અને કોલેજ પર્યાવરણ.

9.ઈન્ટર્નશિપ કાર્યક્રમ અંગેના સૂચનો

વિદ્યાર્થીઓના પ્રશિક્ષક તરીકેના ઘડતરમાં ઈન્ટર્નશિપ કાર્યક્રમ ભવિષ્યમાં વધુ અસરકારક બની રહે તે માટે જરૂરી સુચનો તટસ્થ અને સ્પષ્ટ રીતે અત્રે રજૂ કરવાના છે.

10. ઋણ સ્વીકાર

સમગ્ર ઈન્ટર્નશિપ કાર્યક્રમ દરમિયાન વિદ્યાર્થીએ આયોજનથી માંડીને અમલીકરણના વિવિધ તબકકે ઘણી વ્યકિતઓએ સહાય કરી હોય છે. તેમના પ્રત્યે આભારની લાગણી ઋણ સ્વરૂપે અહીં રજૂ કરી શકાય.

<u>ઈન્ટર્નશિપ દરમિયાન કરી શકાય તેવી વિશેષ પ્રવૃતિઓ</u>

અધ્યાપન કાર્ય

જે વિષયવસ્તુ એકમનું અધ્યાપન કાર્ય કરાવવામાં આવે.....

•તેમાં ટીમ ટિચિંગનો ઉપયોગ કરવો. • તેમાં જૂથ ચર્ચા પધ્ધતિનો ઉપયોગ કરવો. • વિષય પદ્ધતિના વિષયવસ્તુ પર પ્રશ્નબેંક રચવી. • અધ્યાપન ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ કરવો. (દા.ત. ટ્રાન્સપરન્સીઝ, રેડીયો વિઝન, CAL વગેરે)

સહઅભ્યાસિક પ્રવૃતિઓ

•વિષયવસ્તુ એકમ પર બુલેટિન બોર્ડ રજુઆત કરવી. • શિક્ષણના કોઈ મહત્વના પાસા પર ચર્ચા સભા ગોઠવવી.• કસોટી સંચાલન કાર્ય કરવું. • હસ્તલિખિત અંક તૈયાર કરવો. • પ્રદર્શન ગોઠવવું. •પ્રાર્થના સભામાં પુસ્તક સમીક્ષા રજૂ કરવી. •GSLET અને NET વિષે માહિતી આપવી.

અવલોકન

• કોલેજના સ્વાધ્યાય, પ્રોજેક્ટ, વાર્ષિક પાઠોનું અવલોકન કરવું. • કોલેજમાં હોય તે TLM વિષે માહિતી મેળવવી.• કોલેજના હસ્તલિખિત અંકની માહિતી મેળવવી. • કોલેજની ઈન્ટર્નશિપના વિદ્યાર્થીઓની અહેવાલોની વિગત જાણવી

મૂલ્યાંકન

•વિદ્યાર્થીઓના પાઠોનું મૂલ્યાંકન કરવું. • બી.એડ્. ના વિદ્યાર્થીઓના ઈન્ટર્નશિપના અહેવાલોની વિગત જાણવી.

માહિતી એકત્રીકરણ

•કોલેજની ભૌતિક / શૈક્ષણિક સુવિધાઓનું સર્વેક્ષણ •કોલેજની લાઈબ્રેરીના પુસ્તકોની માહિતી જાણવી.•અભ્યાસક્રમ અને તે સંબંધિત કોલેજ પ્રવૃતિઓની માહિતી મેળવવી

ઈન્ટર્નશિપ સમય વિભાજન

સેમેસ્ટર	ક્રેડિટ	કલાક	અવલોકન કાર્ય વહીવટ કામ કલાક	અધ્યાપન કલાક	પ્રવુતિ કલાક	કોલેજ ખાતે પ્રિ-ઇન્ટર્નશીપ તૈયારી કલાક
સેમેસ્ટર-1	2	64 કલાક	વર્કશોપ	0015	00	64
સેમેસ્ટર-2	2	64 કલાક	5 (10 અવલોકન)	5	20	34
સેમેસ્ટર-3	3	96 કલાક	5 (10 અવલોકન)	15	30	36
સેમેસ્ટર-4	1	32 કલાક	(વર્કશોપ)	3	20	6
કુલ	8	256 કલાક	20 અવલોકન	28	90	110

First Semester Workshop Schedule

Day	GENERAL DETAILS ORIENTATION
First	ઈન્ટર્નશિપ સંકલ્પના, શિક્ષક પ્રશિક્ષણમાં ઇન્ટરનશીપ
Second	શિક્ષક શિક્ષણની સંસ્થાઓ માટે NCTE સૂચિત ઈન્ટર્નશિપ ધારાધોરણ અને નિયમો
Third	શિક્ષણ અનુસ્નાતક કક્ષાએ ઈન્ટર્નશિપનું મહત્વ, હેતુ અને ઉદેશ, આચારસંહિતા
Fourth	ઈન્ટર્નશિપ કોલેજ પસંદગી પ્રક્રિયા, વિશેષ પ્રવૃત્તિયો
Fifth	ઈન્ટર્નશિપ પૂર્વ તેયારી, શિક્ષક શિક્ષણની સંસ્થામાં ઈન્ટર્નશિપ માટે પત્રાચાર, સ્વીકૃતિ પત્ર
Sixth	ઉચ્ચ શિક્ષણ માટે ઈન્ટર્નશિપ પાઠ આયોજન (સુક્ષ્મ કૌશલ્યા આધારિત)
Seventh	ઈન્ટર્નશિપ પાઠ આયોજન-નોંધ- પાઠ નિદર્શન
Eighth	ઈન્ટર્નશિપ પાઠ આયોજન-નોંધ- પાઠ નિદર્શન
Ninth	ઈન્ટર્નશિપ પાઠ આયોજન-નોંધ- પાઠ નિદર્શન

Fourth Semester Workshop Schedule

Day	GENERAL DETAILS ORIENTATION
First	ઉચ્ચ શિક્ષણ વ્યવસ્થાપન અને વહીવટ સંકલ્પના
Second	શિક્ષણ કોલેજ મહેકમ, અધ્યાપક લાયકાત, અધ્યાપક સહાયક ભરતી પ્રક્રિયા
Third	કાર્યાલય વ્યવસ્થાપન, બજેટ, કર્મચારી રજા, સર્વિસ બૂક
Fourth	PBAS , API , CAS અધ્યાપક સજ્જતા કાર્યક્રમ આયોજન
Fifth	મૂલ્યાંકન, NAAC, નીતિ નિર્ણય શિક્ષણ પ્રશિક્ષણ
Sixth	AISHE, NCTE, UGC- PROFILE, RESUME WRITING

Seventh	કોલેજ સમયપત્રક, દૈનિક નોંધ, વાર્ષિક આયોજન, વાર્ષિક અહેવાલ
Eighth	ઈન્ટર્નશિપ અહેવાલ લેખન સુપ્રતકાર્ય

પ્રશ્નબેંક 2022 એમ.એડ સેમેસ્ટર- 1

CC- 101 અધ્યયન અને વિકાસનું મનોવિજ્ઞાન

વિભાગ- 01

પ્રશ્ન – 1 નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે 500 શબ્દોમાં હોવો જોઈએ.

1. અધ્યયનનાં સંદર્ભમાં વર્તનવાદની ચર્ચા કરો.
2. પિયાજેનાં જ્ઞાનાત્મક વિકાસની સમજૂતી આપો.
3. હલનો અધ્યયન સિધ્ધાંત વિગતે સમજાવો.
4. અધ્યયન એટલે શું? અધ્યયનમાં બુદ્ધિ પ્રેરણા અને પરીપકવતાનું પ્રદાન સમજાવો.
5. અધ્યયન સહસંબંધાકો જણાવો. (અભિયોગ્યતા)
6. અધ્યયન સંક્રમણનાં સિધ્ધાંતો તેના પ્રયોગ દ્વારા સમજાવો તેનો શૈક્ષણિક ફલિતાર્થ સમજાવો.
7. બુદ્ધિની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી અને સાંવેગિક બુદ્ધિનો સિદ્ધાંત વિસ્તૃત રીતે સમજાવો.
8. સર્જનશીલતાની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરો. અને સર્જનાત્મકતા અને બુદ્ધિ વચ્ચે શુ સંબંધ છે? સર્જનશીલ વ્યકિત કેવો હોય છે?
9. વર્તનવાદમાં સમાવિષ્ટ સિધ્ધાંતોની ચર્ચા કરો.
10. સંક્રમણના સિધ્ધાંતો જણાવી એક શિક્ષક તરીકે અધ્યયન સંક્રમણ વધારવા તમે કયા પ્રયત્નો કરશો?
11. બુદ્ધિનાં સિધ્ધાંતો જણાવી બહુઅવયવી સિદ્ધાંત જણાવો.
12. બુદ્ધિ અને અભિપ્રેરણા શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાનના પારિભાષિક શબ્દો સમજાવો. અને અધ્યયનની ભૂમિકામાં આ બંનેની ભૂમિકા સમજાવો.
13. સ્કીનરનું સ્વનિયંત્રણ મોડલ સમજાવી સ્કીનરનાં સિદ્ધાંતનો શૈક્ષણિક ફલિતાર્થ જણાવો.
14. અધ્યયન સંક્રમણનાં ત્રણ મુખ્ય પ્રયોગો વર્ણવો.
15. અધ્યયનની સંકલ્પના સમજાવી કોઈપણ એક અધ્યયન સિદ્ધાંતની ચર્ચા કરો.
16. સ્મૃતિ એટલે શું? સ્મૃતિના પ્રકારોની ઉદાહરણ સહિત સમજૂતી આપો.
17. બુદ્ધિના કોઈપણ બે સિદ્ધાંતની વિગતે ચર્ચા કરો.
18. કોઈપણ એક અધ્યાપન પ્રતિમાનની ચર્ચા કરો.
19. સંરચનાવાદની ચર્ચા કરો.
20. મનોવિજ્ઞાનની વિચારધારા અર્થ સમજાવી તેની શાખાઓની ચર્ચા કરો.
21. માહિતી સંસ્કરણ સિદ્ધાંતની ચર્ચા કરો.
22. સ્વ સંકલ્પના પ્રતિમાનની ચર્ચા કરો.
23. સર્જનશીલતાનું મહત્વ સમજાવી સર્જનશીલતા વિકસાવવાની પ્રયુકિતઓ સમજાવો.
24. સ્વ નિયંત્રણ પ્રતિમાનની ચર્ચા કરો.

વિભાગ :- 02

પ્રશ્ન - 2 નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે 250 શબ્દોમાં હોવો જોઈએ.

1. યોગ્ય ઉદાહરણની મદદથી અધ્યયન સંક્રમણ સમજાવો
2. અધ્યાપનનું સ્વરૂપ સમજાવો.
3. જે.બી.વોટસનનો વર્તનવાદ સમજાવો.
4. જ્ઞાનાત્મક વિકાસનો શૈક્ષણિક ફલિતાર્થ સમજાવો.
5. અધ્યયન સંક્રમણનાં શૈક્ષણિક ફલીતાર્થ સમજાવો.
6. આધ્યાત્મીક બુદ્ધિના સિદ્ધાંતની વિગતે ચર્ચા કરો.
7. સર્જનશીલ વ્યકિતનાં લક્ષાણો જણાવો.
8. અધ્યયન સંક્રમણ એટલે શું? સામાન્યીકરણ નો સિદ્ધાંત જણાવો.
9. હલની ચતુસ્તરીય અધ્યયન વિચારધારા સમજાવો.
10. અધ્યયનની વ્યાખ્યા જણાવી અધ્યયન પર અસર કરતાં પરિબળો સમજાવો.
11. સર્જનાત્મકતા વિકસાવવા માટે સૌથી મહત્વપૂર્ણ બે ઉપાયો જણાવો.
12. મનોવિજ્ઞાનની સંરચનાવાદી વિચારધારાની સમજૂતી આપો.
13. આસુબેલના સિદ્ધાંતની સમજૂતી આપો.
14. સંક્રમણના પ્રકારો ઉદાહરણ સાથે સમજાવો.
15. બુદ્ધિઆંકની સંકલ્પના સમજાવો.
16. આચારશાસ્ત્રીય તપાસ પ્રતિમાનના શૈક્ષણિક ફલિતાર્થો સમજાવો.
17. રચનાવાદ વિશે ટૂંકનોધ લખો.
18. વર્તનવાદની મર્યાદાઓ સમજાવો.
19. બાંદુરાના સિદ્ધાંતની સમજૂતી આપો.
20. બુદ્ધિનો કોઈપણ એક સિદ્ધાંત ટૂંકમાં જણાવો.
21. અધ્યાપન પ્રતિમાનનું મહત્વ સમજાવો.
22. સ્મૃતિના પ્રકારો સમજાવો.
23. જ્ઞાનાત્મકવાદ વિશે ટૂંકનોંધ લખો.

વિભાગ :- 03

પ્રશ્ન - 3 નીચે આપેલ તમામ પ્રશ્નોના જવાબ ટૂંકમાં આપો.

1. સર્જનાત્મકતા અધ્યયનની વ્યાખ્યા આપો.
2. પરીપકવતા એટલે શું?
3. અધ્યયન એટલે શું?
4. આધ્યાત્મિકબુદ્ધિ એટલે શું?
5. અધ્યયન સંક્રમણની શરતો જણાવો.
6. વર્તનવાદી મનોવૈજ્ઞાનિકોના નામ આપો.
7. ટેવ - પ્રાબલ્ય એટલે શું?
8. સાંવેગિક બુદ્ધિ એટલે શું?
9. IQ ની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરો.
10. બુદ્ધિનો બહુવિધ સિદ્ધાંત એટલે શું?
11. IQ શોધવા માટેનું સુત્ર જણાવો.
12. નકારાત્મક સંક્રમણનું ઉદાહરણ આપો.
13. ઉદીપક - પ્રતિચાર એટલે શું?
14. પિયાજેના જ્ઞાનાત્મક વિકાસનો શૈક્ષણિક ફલિતાર્થ જણાવો.
15. માહિતી સંસ્કરણ પ્રતિમાન એટલે શું?
16. બોધાત્મક વિકાસ પ્રતિમાન કોણે આપ્યું?
17. સર્જનાત્મકતા એટલે શું?
18. સ્મૃતિ વિકસાવવાની બે પ્રયુકિતઓનાં નામ આપો.
19. બહુ આયામી બુદ્ધિ સિદ્ધાંત કોણે આપ્યો.
20. સંરચનાવાદની વિશેષતા જણાવો.
21. હલના સિદ્ધાંતનું નામ જણાવો.
22. મનોવિજ્ઞાનની વિચારધારા એટલે શું?
23. મનોવિજ્ઞાનની વ્યાખ્યા આપો.
24. વર્તમાનવાદના પ્રણેતાનું નામ જણાવો.
25. સંરચનાવાદનો સિદ્ધાંત કોણે આપ્યો.
26. પ્રતિમાન એટલે શું?
27. દીર્ઘ અવધિ સ્મૃતિનું ઉદાહરણ આપો.
28. બે અધ્યાપન પ્રતિમાનના નામ જણાવો.
29.
30. સ્વ નિયંત્રણ પ્રતિમાન કોણે આપ્યું.
31. અધ્યયન સંક્રમણના કોઈપણ બે સિધ્ધાંતોના નામ આપો.
32. સુવિધાજનક સંક્રમણની કોઈ બે પરિસ્થિતિઓ જણાવો.
33. બાંડુરાએ આપેલ અધ્યયન સિદ્ધાંતનું નામ જણાવો.
34. અધ્યયન સંક્રમણ એટલે શું?
35. મેસ્લોએ આપેલ પ્રતિમાનનું નામ જણાવો.
36. માહિતી સંસ્કરણ પ્રતિમાનના કોઈ બે શૈક્ષણિક ફલિતાર્થ જણાવો.
37. અધ્યયન પ્રતિમાનની કોઈ બે લાક્ષણિકતાઓ જણાવો.
38. સર્જનાત્મકતાના કોઈ બે સિદ્ધાંત જણાવો.

CC - 102 શિક્ષણની ઐતિહાસિક રાજકીય અને આર્થિક સંભવિતતાઓ

વિભાગ :- 01

પ્રશ્ન – 1 નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે 500 શબ્દોમાં હોવો જોઈએ

1. વૈદિક અને બૌદ્ધકાલીન શિક્ષણ અંગે સમજૂતી આપી બન્નેની તુલના કરો.
2. ભારતીય શિક્ષણ પંચ 1964-66 ની ભલામણો અંગે વિસ્તૃતમાં ચર્ચા કરી તેની સમીક્ષા કરો.
3. રાષ્ટ્રીય માધ્યમિક શિક્ષા અભિયાન અંગે વિસ્તૃતમાં ચર્ચા કરો.
4. શિક્ષણ અને રાજકીય પ્રણાલી એકબીજા સાથે જોડાયેલ છે. આ અંગે વિસ્તૃતમાં ચર્ચા કરો.
5. આર્થિક વિકાસમાં શિક્ષણની ભૂમિકા અંગે વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.
6. શિક્ષણ પર અંદાજ પત્રની અસરો અંગે વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.
7. માધ્યમિક શિક્ષણ પંચ 1952-53 વિશે સમજાવો.
8. પ્રાચીન ભારતમાં વેદકાલીન શિક્ષણ વિશે સમજાવો.
9. મધ્યકાલીન ભારતમાં સાર્જન્ટ કમિશન વિશે સમજૂતી આપો.
10. પ્રાચીન ભારતમાં જૈન શિક્ષણ વિશે સમજાવો.
11. શિક્ષણની રાષ્ટ્રીય નીતિ 1986 વિશે સમજાવો.
12. મધ્યકાલીન ભારતમાં વુડનો ખરીતો સમજાવો.
13. ભારતમાં શિક્ષણ ઈતિહાસની જરૂરીયાત અને મહત્વ સમજાવો.
14. શિક્ષક સ્વાયતતાના અને સંસ્થાકીય સ્વાયતતાના અંગેની વિસ્તૃત સમજૂતી આપો.
15. સત્તાપરિવર્તન એટલે શું? તેની શૈક્ષણિક ધારાઓ જણાવી શૈક્ષણિક બંધારણ પર થતી અસરો વિશે સમજાવો.
16. જ્ઞાન પંચ NKC-2007 વિશે સમજાવો.
17. ઈસ્લામિક શિક્ષણ વિશેની વિસ્તૃત સમજૂતી આપો.
18. જૈનકાલીન શિક્ષણ અંગેની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.

19. યુનિવર્સિટી શિક્ષણ પંચ 1948 ના ઉદ્દેશો અને ભલામણ જણાવો.
20. ભારતમાં શિક્ષણના વિકેન્દ્રીકરણની અસરો અંગે ચર્ચા કરો.
21. શિક્ષણ બોર્ડને સંલગ્ન બહુવિધ શાળાઓ અંગે જણાવો.
22. મિશ્ર અર્થતંત્ર એટલે શું? તેની ખાસિયતો જણાવો.
23. મધ્યકાલીન ભારતમાં મેકોલેનું ધોષણાપત્ર સમજાવો.
24. ભારતીય શિક્ષણના પાશ્ચત્યીકરણ સામેનો અસંતોષ સમજાવો.
25. આર્થિક વિકાસમાં શિક્ષણની ભૂમિકા સ્પષ્ટ કરો.
26. શિક્ષણમાં મૂડી સર્જન (નિર્માણ) એક મુખ્ય ઉધોગ તરીકે શિક્ષણના આર્થિક વિકાસના સંદર્ભમાં ચર્ચા કરો.

<u>વિભાગ :- 02</u>

પ્રશ્ન - 2 નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે 250 શબ્દોમાં હોવો જોઈએ.

1. વૂડના ખરીતાની ભલામણો અંગે સમજૂતી આપો.
2. યશપાલ સમિતિના ભારતીય ઉચ્ચ શિક્ષણ - 2009ના અહેવાલ અંગે ચર્ચા કરો.
3. શિક્ષણના અધિકાર - 2009 વિશે ટૂંકમાં ચર્ચા કરો.
4. જુદા - જુદા શિક્ષણ બોર્ડને સંલગ્ન બહુવિધ શાળાઓ અંગે સમજાવો.
5. ભારતમાં શિક્ષણના વિકેન્દ્રીકરણની અસરો અંગે ચર્ચા કરો.
6. સતા પરિવર્તનની શૈક્ષણિક નીતિના ધડતર પરની અસરો અંગે ચર્ચા કરો.
7. મેકોલોનું ધોષણા પત્ર ટૂંકમાં લખો.
8. NKC-2007 ની મુખ્ય ભલામણો જણાવો.
9. શિક્ષણના વિકેન્દ્રીકરણ વિશે ટૂંકમાં લખો.
10. આર્થિક વિકાસમાં શિક્ષણની ભૂમિકા જણાવો.
11. RMSA ના કાર્યક્રમો વિશે જણાવો.
12. NCF-2005 ટૂંકમાં જણાવો.
13. SSA ના વિવિધ કાર્યક્રમો વિશે જણાવો.
14. બૌધ્ધકાલીન શિક્ષણની કોઈ પણ બે વિશેષતાઓ જણાવો.
15. લોકશાહી એટલે શું?
16. જૈન દર્શનના કોઈ પણ બે શિક્ષણના ઉદેશ્યો જણાવો.
17. સામ્યવાદી શિક્ષણ એટલે શું?
18. RUSA ના કાર્યક્રમો વિશે જણાવો.
19. રાજનિતી અને શિક્ષણનું સીમાંતીકરણ વિશે ટૂંકમાં જણાવો.
20. NCFTE-2009 વિશે ટૂંકમાં જણાવો.
21. શિક્ષણ પર બજેટ સહાયની અસર વિશે ટૂંકમાં જણાવો.
22. પૂંજીવાદ અને સમાજવાદ વિશે ટૂંકમાં જણાવો.
23. સમાજવાદ અને મિશ્રઅર્થ વ્યવસ્થામાં શિક્ષણનું મહત્વ ટૂંકમાં લખો.
24. શૈક્ષણિક આયોજન વિશે ટૂંકનોંધ લખો.
25. SSA અને RUSA ની શિક્ષણના સાર્વત્રીકરણ અંગેની ભૂમિકા સમજાવો.
26. યશપાલ સમિતિના બે સૂચનો લખો.
27. શિક્ષક સ્વાયતતા અને સંસ્થાકિય સ્વાયતતા સમજાવો.
28. શિક્ષણ અને ખર્ચની ગુણવતાના સબંધમાં ચર્ચા કરો.

<u>વિભાગ :- 03</u>

પ્રશ્ન - 3 નીચે આપેલ તમામ પ્રશ્નોના જવાબ ટૂંકમાં આપો.

1. માધ્યમિક શિક્ષણ પંચના અધ્યક્ષા કોણ હતા?
2. RUSA,SSAઅને RMSA નું પુરૂં નામ આપો.
3. વૈદિક સમયમાં શિક્ષણના પ્રકારો કયા હતા.
4. NCFTE નું પુરૂં નામ જણાવો.
5. મેકોલે એ ભારતમાં કયા શિક્ષણની તરફેણ કરી હતી.
6. વિકેન્દ્રીકરણ એટલે શું?
7. મિશ્ર અર્થકરણ એટલે શું?
8. શિક્ષણની સ્વાયતા એટલે શું?
9. શિક્ષણનું રાજકરણ એટલે શું?
10. વર્ષ 2022-23 ના બજેટમાં શિક્ષણનુ કેટલાં ટકા ફાળો આપવામાં આવ્યો.
11. POA,RTE નું પુંરૂ નામ જણાવો. અને RTE શું છે.
12. RTE ને કઈ કલમ હેઠળ મૂળભૂત અધિકારમાં સ્થાન આપવામાં આવ્યું?
13. NKC રીપોર્ટ 2007 ની બે ભલામણો જણાવો.
14. પુંજીવાદ એટલે શું?
15. ઈસ્લામની કોઈ પણ બે શિક્ષણ સંસ્થાઓ જણાવો.
16. SSA (સર્વ શિક્ષા અભિયાન) ની કોઈપણ બે હેતુઓ જણાવો.

17. UGC નું વડુ મથક કયાં આવેલું છે?
18. CTE નું પૂરૂનામ જણાવો.
19. શિક્ષકમાં શિક્ષક સંઘોની ભૂમિકા જણાવો.
20. NCF નું પૂરૂનામ આપો
21. NCFTE ના મૂખ્ય બે કાર્યો લખો.
22. મેકોલેના વિવરણ પત્રની બે બાબતો લખો
23. યશપાલ સમિતિના બે સૂચનો લખો.

CC- 103 શિક્ષણ અભ્યાસ

વિભાગ :- 01

પ્રશ્ન– 1 નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે 500 શબ્દોમાં હોવો જોઈએ

1. શિક્ષણ વિદ્યાઅભ્યાસની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી શિક્ષણ વિદ્યાઅભ્યાસનો આધુનિક ઈતિહાસ વર્ણવો.
2. શિક્ષણ વિદ્યાઅભ્યાસની સંકલ્પના સમજાવી તેની (કોઈ પણ બે વિધાશાખાઓ) (પારંપારિક વિદ્યાશાખાઓ) સાથેનો સંબંધ શિક્ષણ વિદ્યાઅભ્યાસના સંદર્ભમાં દર્શાવવો..
3. શિક્ષણ વિદ્યાઅભ્યાસ એટલે શું? શિક્ષણ વિધા અભ્યાસના વર્તમાન સ્વરૂપને શિક્ષણના આતરશાસ્ત્રીય (આંતરવિદ્યાશાખાકીય) સ્વરૂપ સાથેના સંબંધો સ્પષ્ટ કરો.
4. શિક્ષણ વિદ્યાઅભ્યાસની શૈક્ષણિક વિચારધારાઓ દર્શાવવી કોઈ એક વિચારધારા પર તમારા વિચારો સ્પષ્ટ કરો.
5. ટકાઉ વિકાસ એટલે શું? ટકાઉ વિકાસ માટેના શિક્ષણનું મહત્વ સ્પષ્ટ કરી એક શિક્ષક તરીકે ટકાઉ વિકાસ શિક્ષણ માટે તમે શું કરી શકો? તમારા વિચારો સ્પષ્ટ કરો.
6. મૂલ્ય શિક્ષણની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી, મૂલ્યોના પ્રકાર જણાવી કોઈ એક મૂલ્ય પ્રકારને વિગતવાર પ્રવર્તમાન શિક્ષણ પ્રણાલીના સંદર્ભમાં સમજાવો.
7. સંકલિત શિક્ષણ એટલે શું? ભારતીય વિકાસમાન શિક્ષણજગતમાં સંકલિત શિક્ષણની આવશ્યકતા સ્પષ્ટ કરો.
8. બાલ અધ્યાપનશાસ્ત્ર (પેડેગોજી) અને પ્રૌઢ અધ્યાપનશાસ્ત્ર (એન્ડ્રેગોજી) ની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી ઉચ્ચ શિક્ષણમાં એન્ડ્રેગોજીની ઊપલક્ષ્યતા સ્પષ્ટ કરો.
9. અધ્યયન અને અધ્યાપનની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી ઈ-અધ્યયન- અધ્યાપન પ્રક્રિયાના અભિગમ વિગતે સમજાવો.
10. શાળા બહારના જીવન સાથેની ક્રિયાના સંદર્ભમાં બાળક અને પર્યાવરણ વચ્ચેનો સંબંધ સ્પષ્ટ કરો.
11. આદર્શ સુવિધા આપનાર અને સહ અભ્યાસુ તરીકે એક આદર્શ શિક્ષકની ભૂમિકા સ્પષ્ટ કરો.
12. શાળા શિક્ષણની ગુણવતા અને શ્રેષ્ઠતા સ્પષ્ટ કરી ગુણવતા અને શ્રેષ્ઠતા વચ્ચેનો સંબંધ સ્પષ્ટ કરો.
13. માનવીય વ્યકિતત્વ વિકાસના આયામો દર્શાવવી કોઈ એક આયામનો શિક્ષણ તરીકે સ્વ-વિકાસના સંદર્ભમાં ચર્ચા કરો.
14. શિક્ષણ તરીકે સ્વ વ્યાવસાયિક વિકાસને, સ્પર્ધા અને સહકાર તરફના વલણના સંદર્ભમાં મૂલવો.
15. સાંસ્કૃતિક, રાજકીય, આર્થિક અને સામાજિક પરિબળોના સંદર્ભમાં સામાજિક રૂપથી તમારી દ્રષ્ટિની એક કાલ્પનિક શિક્ષણ પ્રણાલી કેવી હોવી જોઈએ.?
16. પ્રૌદ્યોગિકી વિકાસ એટલે શું? પ્રાદ્યોગિકી વિકાસની ભારતીય શિક્ષણ ક્ષેત્રે થયેલી વિકાસાત્મક અને નિષેધક અસરોની ચર્ચા કરો.
17. માનવ વ્યકિતત્વનો બહુપરિમાણિય વિકાસ સવિસ્તાર સમજાવો.
18. રાષ્ટ્રીય એકતાના સંરક્ષણ અને સંવર્ધનમાં બિન - સાંપ્રદાયિકતાના શિક્ષણનો ફાળો.
19. સમાવેશી શિક્ષણનો અર્થ અને લાક્ષણીકતાઓ જણાવો.

વિભાગ :- 02

પ્રશ્ન - 2 નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે 250 શબ્દોમાં હોવો જોઈએ

1. શિક્ષણ વિદ્યાઅભ્યાસનું સ્વરૂપ સ્પષ્ટ કરો.
2. જ્ઞાન સંરચના એટલે શું ? શિક્ષણ વ્યવસ્થામાં જ્ઞાન સર્જન કરવા પર ભાર મુકાય છે. તે સમજાવો.
3. શિક્ષણશાસ્ત્રના જ્ઞાન અને વિષયવસ્તુના જ્ઞાનના જોડાણની પ્રક્રિયા સમજાવો.
4. સૈધ્ધાંતિક જ્ઞાન અને વ્યવહારુ જ્ઞાન વચ્ચેનો ભેદ સ્પષ્ટ કરો.

5. અનુભવ આધારીત જ્ઞાન અને પ્રયોગશીલ જ્ઞાન વચ્ચેનો સંબંધ સ્પષ્ટ કરો.
6. વ્યક્તિત્વના ઘડતરમાં શિક્ષણની અસર સમજાવો.
7. શિક્ષણ વિકાસની સાંસ્કૃતિક અને આર્થિક અસરો જણાવો.
8. લોકશાહી સમાજના સંદર્ભમાં ભારતીય શિક્ષણના હેતુઓની પ્રાથમિકતા તમારી દ્રષ્ટિએ જણાવો.
9. શિક્ષણની રાજયવ્યવસ્થા પર અને રાજયવ્યવસ્થાની શિક્ષણ પરની પરસ્પર અસરો જણાવો.
10. શાળા શિક્ષણમાં સમકાલીન પડકારો ટુંકનોધ લખો.
11. શિક્ષણના કાર્ય અંગે બંધારણ અને નવી રાષ્ટ્રીય શિક્ષણનીતિની અપેક્ષાએ તમારા વિચારો સ્પષ્ટ કરો.
12. શિક્ષણ અંગેના સાંસ્કૃતિક પુનસ્થાન પરિપ્રેક્ષ્ય સમજાવો.
13. શિક્ષણ અંગેના સંઘર્ષ / ઉદારમતવાદી પરિપ્રેક્ષ્યને સમજાવો.
14. વ્યકિતગત અને સામાજિક વલણમાં ભય અને વિશ્વાસની લાગણીના પ્રભાવની અસરો જણાવો.
15. શિક્ષણમાં સ્પર્ધાત્મકતા અને સહકારની વ્યકિતગત અને સામાજિક જીવનમાં થતી અસરો દર્શાવો.
16. શાંતિ માટેના શિક્ષણના ઉદ્દેશો જણાવો.
17. સ્માર્ટ કલાસની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરો અને તેની વિશેષતાઓ લખો.
18. વેલ - આધારીત અધ્યયનના પ્રકારો ટૂકમાં લખો.
19. આભાસી વર્ગખંડ એટલે શું? તેના પ્રકારો જણાવો.
20. વિકલાંગતાના પ્રકારો જણાવી કોઈ એક પ્રકારના સંદર્ભમાં સંકલિત શિક્ષણ માટે એક શિક્ષણ તરીકે તમારી ભૂમિકા સ્પષ્ટ કરો.
21. મૂલ્યો શીખવાતા નથી પરંતુ ગ્રહણ થાય છે. નૈતિક મૂલ્યોના સંદર્ભમાં ચર્ચા કરો.
22. શાળા એ સમાજની લધુ આવૃતિ છે. શાળા શિક્ષણના સંદર્ભમાં તમારા વિચારો જણાવો.
23. બિનસાંપ્રદાયિકતના શિક્ષણનું સ્વરૂપ અને લાક્ષણિકતાઓ જણાવો.
24. શિક્ષણના ઉદ્દેશો ઉપર અસર કરતાં પરિબળો વિગતે સમજાવો.
25. શિક્ષણની ગુણવતા સુધારવાના કાર્યક્રમોની ચર્ચા કરો.
26. સમાવેશી શિક્ષણનું મહ્ત્વ જણાવો.
27. વ્યકિતત્વ પર અસર કરતાં પરિબળો જણાવો.

<u>**વિભાગ :- 03**</u>

પ્રશ્ન 3 નીચે આપેલ તમામ પ્રશ્નોના જવાબ ટૂંકમાં આપો.

1. શિક્ષણ વિધાઅભ્યાસની કોઈ એક વ્યાખ્યા લખો.
2. ટકાઉ વિકાસ એટલે શું?
3. મૂલ્યની કોઈ એક વ્યાખ્યા લખો.
4. શાશ્વત મૂલ્યો એટલે શું?
5. NEP 1986 દ્વારા સૂચવેલ રાષ્ટ્રીય પંચશીલના પાંચ મૂલ્યો કયા છે.?
6. સંકલિત શિક્ષણ એટલે શું IEDC નું પુરૂ નામ લખો.
7. એન્ડ્રોગોજી એટલે શું?
8. સુગ્રથિત પાઠયક્રમ (Integrated Syllabus) એટલે કેવો પાઠયક્રમ?
9. ઈ - અધ્યયનને વ્યાખ્યાયિત કરો.
10. આભાસી વર્ગખંડ (Virtual Classroom) એટલે કેવા વર્ગખંડ?
11. શાંતિશિક્ષણ એટલે શું?
12. શિક્ષણમાં ગુણવતા અને શ્રેષ્ઠતા એટલે શું?
13. શિક્ષણનો કાર્યાત્મવાદી પરિપ્રેક્ષ્ય એટલે શું?
14. શિક્ષણનો સંઘર્ષ/ ઉદામવાદી પરિપ્રેક્ષ્ય એટલે શું?
15. જ્ઞાન સંરચનાના સોપાન જણાવો.
16. શાળા શિક્ષણના ઉદ્દેશો આપો.
17. નૈતિકતાનું શિક્ષણ એટલે શું?
18. શાળા શિક્ષણની પાંચ મુખ્ય સમસ્યાઓ જણાવો.
19. સૈધ્ધાંતિક જ્ઞાન અને વ્યવહારુ જ્ઞાનનો ભેદ ટુંકમાં આપો.
20. શિક્ષણનું સમાજશાસ્ત્ર એટલે શું?
21. સાર્વત્રિક અને સંદર્ભજ્ઞાન વચ્ચેનો અર્થ લખો.
22. શિક્ષણ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓમાં મૂલ્યોનું સંક્રમણ કરવામાં કયા પરિબળો ભાગ ભજવે છે?

23. વ્યવસાયિક સક્ષમ શિક્ષકની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરો.
24. સામાજિક સંઘર્ષની વ્યાખ્યા આપો.
25. શાંતિ માટેના શિક્ષણની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરો.
26. શિક્ષણ અભ્યાસનો ખ્યાલ ટૂંકમાં જણાવો.
27. શિક્ષણ અભ્યાસના મુખ્ય હેતુઓ જણાવો.
28. આધ્યાત્મિક વિકાસ એટલે શું?
29. શિક્ષણમાં શિસ્તનું સ્વરૂપ ટુંકમાં જણાવો.
30. શિક્ષણની અર્વાચીન સંકલ્પના લખો.
31. વિદ્યાર્થીઓમાં સહકાર અને સમર્પણની ભાવના વિકસાવવામાં શાળાકીય પ્રવૃતિઓ જણાવો

CC 104 શૈક્ષણિક સંશોધનનાં મૂળતત્વો

વિભાગ :- 01

પ્રશ્ન – 1 નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે 500 શબ્દોમાં હોવો જોઈએ.

1. સંશોધન દરખાસ્તમાં મુખ્ય કયા વિભાગો હોય છે.? પ્રત્યેકમાં કઈ કઈ બાબતો દર્શાવવી જોઈએ તે વિગતે સમજાવો.
2. સંશોધન પ્રકિયાનાં સોપાનોની ચર્ચા કરો.
3. સંશોધન સમસ્યાનો અર્થ જણાવી તેના સ્રોતો જણાવો. સંશોધન સમસ્યાના લક્ષણોનો ઉલ્લેખ કરો.
4. ધોરણ ૮ ના વિદ્યાર્થીઓ સંસ્કૃત ભાષા વાંચનમાં ભૂલો કરે છે. આ સમસ્યા હલ કરવા માટે ક્રિયાત્મક સંશોધન યોજના તૈયાર કરો.
5. ઉત્કલ્પનાનો અર્થ જણાવી ઉત્કલ્પનાના પ્રકારો ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.
6. પ્રશ્નાવલિ એટલે શું? પ્રશ્નાવલી આપવાની રીતો જણાવી પ્રશ્નોવલીના સ્વરૂપો જણાવો.
7. પ્રશ્નાવલિની વિશ્વસનીયતા અને પ્રમાણભૂતતા નિર્ધારણ કરવાની પધ્ધતિઓ સમજાવો. સારી પ્રશ્નાવલીના લક્ષણો જણાવો.
8. મુલાકાતનો અર્થ આપી મુલાકાતના પ્રકારો જણાવો. મુલાકાતના ફાયદાઓ અને મર્યાદાઓ જણાવો.
9. અવોલકનનો અર્થ આપી અવલોકનના પ્રકારો જણાવો. સફળ અવલોકન માટેની આવશ્યકતાઓ જણાવો.
10. મનોવિજ્ઞાનિક કસોટીનો અર્થ આપી કસોટીનું વર્ગીકરણ કરો. સારી કસોટીના લક્ષણો જણાવો.
11. વલણની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરો. વલણ માપદંડ રચનાનાં થર્સ્ટર્ન અને લિકર્ટ પધ્ધતિનાં સોપાનો સમજાવો.
12. ક્રમમાપદંડનો અર્થ જણાવી તેના પ્રકારો સમજાવો. ક્રમમાપદંડ રચવાના નિયમો જણાવો.
13. સંશોધન સ્રોત તરીકે નીચેનાનું મહત્વ સમજાવો.
    (૧) મહાશોધ નિબંધ (૪) શબ્દકોશ
    (૨) ઈન્ટરનેટ (૫) જીવનચરિત્ર
    (૩) જ્ઞાનકોશ (૬) વાર્ષિક ગ્રંથો
14. ઉત્કલ્પના એ સંશોધનની આંખો છે. આ વિધાનનાં સંદર્ભમાં ઉત્કલ્પનાના પ્રકાર ઉદાહરણ સહ સમજાવો.
15. શૈક્ષણિક સંશોધન એટલે શું? શૈક્ષણિક સંશોધનની લાક્ષણિકતાઓ જણાવી તેના અવરોધક પરિબળોની વિગતે ચર્ચા કરો.
16. સંશોધનના વિવિધ પ્રકાર જણાવી મૂળગત અને વ્યવહારું સંશોધન ઉદાહરણ સાથે સમજાવો.

વિભાગ :- 02

પ્રશ્ન - 2 નીચેના નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે 250 શબ્દોમાં હોવો જોઈએ

1. સંશોધન અને શૈક્ષણિક સંશોધનનો અર્થ જણાવી શૈક્ષણિક સંશોધનની જરૂરિયાત જણાવો.
2. શૈક્ષણિક સંશોધનની લાક્ષણિકતાઓ જણાવી તેમાં નડતરરૂપ ઘટકો જણાવો.
3. શૈક્ષણિક સંશોધનનો અર્થ સ્પષ્ટ કરી શિક્ષકો અને સંશોધન મુદાની ચર્ચા કરો.
4. સંશોધનના પ્રકારો વિગતે સમજાવો.
5. ક્રિયાત્મક સંશોધનના સોપાનોની ચર્ચા કરો.
6. હેતુના સંદર્ભમાં સંશોધનના પ્રકારો સમજાવો.
7. સંશોધનમાં નીતિ નિયમો અથવા આચારસંહિતા વિશે સમજાવો.
8. સંશોધન સમસ્યા પસંદ કરવા માટેના ધોરણે જણાવો.

9. સંશોધન સમસ્યાના સ્ત્રોતો જણાવી સંશોધન સમસ્યા પસંદગીને વ્યાખ્યાયિત કરવાની પ્રયુકિતઓ વર્ણવો.
10. સંશોધન સમસ્યા પસંદગીનું મહત્વ સમજાવી સમસ્યા પસંદગીના સોપાનો જણાવો.
11. ચલ એટલે શું ? ચલના પ્રકારો વિગતે સમજાવો.
12. ઉત્કલ્પનાની રચના કરતી વખતે કઈ કઈ બાબતોને ધ્યાનમાં લેવી જોઈએ.
13. ઉત્કલ્પના ચકાસણીના માપદંડો જણાવો.
14. સંદર્ભ સાહિત્યના સ્ત્રોતોનું વર્ગીકરણ કરો.
15. પ્રશ્નાવલિ સંરચનાના સોપાનો જણાવો / સમજાવો.
16. પ્રશ્નાવલિ ભરાઈને પરત આવે તે માટેના સૂચનો જણાવો.
17. પ્રશ્નાવલિની ઉપયોગિતા અને મર્યાદાઓ જણાવો.
18. મુલાકાત નોંધની વિશ્વસનીયતા, વસ્તુલક્ષિતા અને પ્રમાણભૂતના ઉદાહરણ સહ સમજાવો.
19. મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટી સંરચનાના સોપાનો સમજાવો.
20. પ્રમાણભૂત કસોટીના લક્ષણો જણાવો.
21. સંશોધનમાં મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીનો ઉપયોગ કેવી રીતે થઈ શકે તે સમજાવો.
22. ઓળખયાદી તૈયાર કરવા માટેની વિવિધ પ્રકારની કલમો સમજાવો.
23. કયૂ શોર્ટ પ્રયુકિતનો અર્થ સમજાવો તેના પ્રકારો અને સમીક્ષા પર ચર્ચા કરો.
24. સીમેન્ટીક ડિફ્રેન્શિયલ માપદંડ વિશે સમજાવો.
25. વિષયયવસ્તુ વિશ્લેષણ એટલે શું? તેના સોપાનોની ચર્ચા કરો.
26. સ્કોરકાર્ડ અને સમાજમિતિ વિશે સમજાવો.
27. લઘુશોધ નિબંધમાં સંબંધિત સાહિત્યની સમીક્ષા શા માટે ?
28. સંશોધનના સ્ત્રોત તરીકે ઈન્ફલીબનેટ અને સામાયિકોનું મહત્વ સમજાવો.
29. સહભાગી અને બિન સહભાગી અવલોકન વચ્ચેનો ભેદ ઉદાહરણ સહિત ચર્ચો.
30. મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીઓની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી પ્રમાણિત કસોટીના સોપાનો જણાવો.
31. પ્રશ્નાવલિના કલમના પ્રકારો સમજાવી તેના લાભાલાભ ચર્ચો.
32. ચલના પારસ્પરિક સંબંધો સ્પષ્ટ કરો.
33. શૈક્ષણિક સંશોધન હાથ ધરતી વખતે તમે કઈ નૈતિક બાબતોને ધ્યાનમાં રાખશો?
34. અવલોકન એટલે શુ? સહભાગી અવલોકન કેવી રીતે પ્રયોજી શકાય ઉદાહરણ સહ સમજાવો.

<u>વિભાગ :- 03</u>

પ્રશ્ન ૩ નીચે આપેલ તમામ પ્રશ્નોના જવાબ ટૂંકમાં આપો.

1. સંશોધન પ્રસ્તાવ શા માટે ?
2. સંશોધન સમસ્યાનાં ત્રણ લક્ષાણો જણાવો.
3. સંશોધનમાં નૈતિક આચારસંહિતા શા માટે ?
4. સંશોધન દરખાસ્તમાં કયાં કયાં મુદાઓનો સમાવેશ થાય છે.?
5. ક્રિયાત્મક સંશોધનના હેતુઓ જણાઓ.
6. સંશોધન હાથ ધરતી સંસ્થાઓનાં નામ જણાવો.
7. સંદર્ભ સાહિત્યના સ્ત્રોત જણાવો.
8. શૈક્ષણિક સંશોધનના ઉપકરણો કયાં કયાં છે.?
9. અવલોકનના પ્રકારો જણાવો.
10. ઉપકરણની પ્રાથમિક અજમાયશ શા માટે ?
11. શૂન્ય ઉત્કલ્પના કેવી રીતે તપાસશો?
12. સંશોધનમાં અનિવાર્ય કોઈપણ બે નૈતિક બાબતો જણાવો.
13. GCERT નું પુરુ નામ લખો.
14. સંશોધનમાં ઉપયોગી કોઈપણ એક વિશ્વજ્ઞાનકોશનું નામ જણાવો.
15. વલણ માપદંડ માટેની લિકર્ટ અને થ્રસ્ટન પધ્ધતિ વચ્ચેનો મૂળભૂત ભેદ જણાવો.
16. કયૂ શોર્ટ એટલે શું?
17. સામાજિકતામિતિ કોને કહેશો?
18. ગુજરાતીમાં ઉપલબ્ધ કોઈ એક બુદ્રિ કસોટીનું નામ લખો.
19. કોઈપણ એક સંશોધન જર્નલનું નામ લખો.
20. ગુણાત્મક સંશોધન એટલે શુ?
21. શૂન્ય ઉત્કલ્પના શા માટે રચવામાં આવે છે?
22. સંશોધન સમસ્યાનાં ક્ષેત્રો જણાવો.
23. કોઈપણ બે જ્ઞાનકોશના નામ જણાવો.
24. શૈક્ષણિક સંશોધન શા માટે? ચાર મુદા લખો.
25. શૈક્ષણિક સંશોધનને અવરોધક ચાર પરિબળો જણાવો.

26. ઈન્ટરનેટનું સંશોધનમાં મહત્વ જણાવો.
27. શૈક્ષણિક સંશોધન એટલે શું?
28. સંશોધનમાં સ્રોત તરીકે મોનોગ્રાફનું મહત્વ સમજાવો.
29. કાર્ડ કેટલોગ એટલે શું?
30. સહભાગી મુલાકાત એટલે શું?
31. KCG નું પુરૂ નામ આપો.
32. શૂન્ય ઉત્કલ્પના એટલે શું?
33. દિશા સૂચક ઉત્કલ્પના એટલે શુ?
34. બિન દિશા સૂચક ઉત્કલ્પના એટલે શું?
35. પરિવર્તક ચલનું એક ઉદાહરણ આપો.
36. કયા પ્રકારના સંશોધનમાં ચલોનું નિયંત્રણ જરૂરી હોય છે?
37. ક્રિયાત્મક સંશોધનને લગતી કોઈ એક સમસ્યા લખો.
38. UGC માન્ય કોઈ એક શૈક્ષણિક સંશોધન જર્નલનું નામ જણાવો.
39. ICSSR નું પુરૂ નામ જણાવો.
40. ક્રમમાપદંડની કોઈ એક વિશેષતા જણાવો.
41. ગુજરાતીમાં ઉપલબ્ધ કોઈ એક વ્યકિતત્વ માપન કસોટીનું નામ લખો.
42. કસોટીની વિશ્વનીયતા એટલે શું?
43. કસોટીની પ્રમાણભૂતતા એટલે શું?
44. સારી પ્રમાણિત કસોટીનાં લક્ષણો જણાવો.
45. પ્રમાણિત કસોટીના પ્રકાર જણાવો
46. અવલોકનની મર્યાદાઓ જણાવો .

<u>સેમેસ્ટર-2</u>

<u>CC- 201 શિક્ષણનું તત્વજ્ઞાન</u>

<u>વિભાગ :- 01</u>

પ્રશ્ન - 1 નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે 500 શબ્દોમાં હોવો જોઈએ.

1. તત્વજ્ઞાન એટલે શું? તત્વજ્ઞાનની શાખાઓ સવિસ્તર સમજાવો.
2. ‘‘વિશ્વ મારો વિચાર છે’’ વિધાન સમજાવી આ વિચારધારાના શૈક્ષણિક ફલિતાર્થો વર્ણવો.
3. શૈક્ષણિક તત્વજ્ઞાન, તત્વજ્ઞાનની ભૂમિકામાં શિક્ષણના હેતુઓ અને પ્રવૃતિઓ નકકી કરવામાં મદદ કરે છે તેમજ શૈક્ષણિક સમસ્યાઓનું સમાધાન શોધવામાં મદદ કરે છે. આ વિધાનના સંદર્ભમાં તત્વજ્ઞાનની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી તેનું કાર્યક્ષેત્ર જણાવો.
4. ભારતીય અને પાશ્ચાત્ય પરિપ્રેક્ષ્યથી શિક્ષણની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરો બંને પ્રકારની કેળવણીના સમન્વયની આવશ્યકતા શા માટે છે? તે કેવી રીતે સાધી શકાય? સમજાવો.
5. શ્રીમદ્ ભગવદગીતાના શિક્ષણ વિષયક વિચારો સમજાવી તેના આધારે શિક્ષણના હેતુઓ, પાઠયક્રમ અને શિક્ષણ પધ્ધતિઓ સવિસ્તર સમજાવો.
6. માનવતાવાદ્ અનુસાર જ્ઞાનની સંકલ્પના, વાસ્તવિકતા, મૂલ્યો અને તેના શૈક્ષણિક સૂચિતાર્થો કેવો હોવો જોઈએ? આધુનિક શિક્ષણ પર માનવતાવાદની શી અસર પડી છે?
7. વેદાંત શિક્ષણ અનુસાર શિક્ષણના ઉદ્દેશો, અભ્યાસક્રમ અને શિક્ષણ પધ્ધતિઓ સવિસ્તર સમજાવો.
8. સાંખ્ય દર્શન એટલે શુ? તેની વાસ્તવિકતા, મૂલ્યો અને શૈક્ષણિક ફલિતાર્થોના સંદર્ભમાં સમજાવો.
9. પ્રકૃતિવાદ એટલે શું? તેની વાસ્તવિકતા, મૂલ્યો વિશે જણાવી શૈક્ષણિક ફલિતાર્થો સમજાવો.
10. જૈન ધર્મ એટલે શું? તેની વાસ્તવિકતા, મૂલ્યો અને તેમનાં શૈક્ષણિક ફલિતાર્થોના સંદર્ભમાં સમજાવો.
11. વિજ્ઞાન અંગેની માનવીય દષ્ટિ અને વિજ્ઞાનનો જીવનમાં શાંતિમય, વ્યવહારૂ, વિનિયોગ શીખવવા માટે તમે શાળામાં કેવું વાતાવરણ સર્જશો?
12. વિધાર્થીને નાગરિકતાનું શિક્ષણ આપવા માટે શાળામાં કેવું વાતાવરણ સર્જવું જોઈએ.
13. જ્ઞાનમીમાંસા એટલે શું? તેની વિભાવના સમજાવો.
14. મૂલ્યોના શિક્ષણ અંગે ગાંધીજીના તથા નાગરિકતાના શિક્ષણ માટે જહોન ડયુઈના વિચારોની ચર્ચા કરો.
15. માનવતાવાદના સિધ્ધાંતો જણાવી સમજાવો.
16. તત્વજ્ઞાનનો અર્થ અને વ્યાપ સમજાવી તેના વિશ્લેષાત્મક અને મીમાંસાત્મકનું વર્ણન કરો.
17. ભારતીય પરિપ્રેક્ષ્યથી શિક્ષણના સંદર્ભમાં વેદ અને જ્ઞાનની સવિસ્તાર ચર્ચા કરો.

18. વિનોબા ભાવે આપેલ શિક્ષણના હેતુઓ, સંકલ્પના અને શૈક્ષણિક વિચારો સમજાવો.
19. હર્બટ સ્પેન્સર દ્વારા આપવામાં આવેલ હેતુઓ, સંકલ્પના અને શૈક્ષણિક વિચારો સમજાવો.
20. ડૉ એની બેસન્ટ દ્વારા આપેલ શિક્ષણના હેતુઓ, સંકલ્પના અને શિક્ષણ પદ્ધતિની સમજૂતી આપો.
21. રુસો પ્રબોધિત કેળવણીના સિદ્ધાંતો, શિક્ષણના હેતુઓ, અભ્યાસક્રમમાં સમજાવો.

<u>વિભાગ :- 02</u>

પ્રશ્ન - 2 નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે 250 શબ્દોમાં હોવો જોઈએ

1. 'વર્ગવિહિન સમાજ'ની સંકલ્પના સમજાવી આ વિચાર આપનાર તત્વવેતાના શિક્ષણ અંગેના વિચાર સમજાવો.
2. તત્વજ્ઞાનના કાર્યો સમજાવો.
3. ભગવદગીતા અનુસાર જ્ઞાનનું સ્વરૂપ સમજાવો.
4. વેદાંત દર્શન અનુસાર શિક્ષણમાં શિક્ષકની ભૂમિકા સમજાવો.
5. વિધાર્થીઓમાં વિજ્ઞાન, મૂલ્યો અને નાગરિકતાની ભાવના વિકસાવવા શિક્ષક તરીકે શું કરશો?
6. તત્વમીમાંસા અને કેળવણી વચ્ચેનો સંબંધ સ્પષ્ટ કરો.
7. વિધાર્થીઓને પરોપકારનું શિક્ષણ આપવા માટે શાળામાં કેવું વાતાવરણ સર્જવું જોઈએ?
8. તત્વજ્ઞાન અને શિક્ષણ વચ્ચેનો આંતરસંબંધ સ્પષ્ટ કરો.
9. સ્વ, સમાજ અને માનવતા માટેના શિક્ષણ અંગે જે કૃષ્ણમૂર્તિની વિચારધારાઓ સ્પષ્ટ કરો.
10. જૈનદર્શનને ધ્યાનમાં રાખીને શિક્ષણની વિભાવના, ઉદ્દેશો અને શિક્ષણની પધ્ધતિઓની ચર્ચા કરો.
11. તત્વમીમાંસાત્મક એટલે શું? તેનું મૂળ અને કાર્યક્ષેત્ર જણાવો.
12. ભગવતગીતા અર્થ આપી તેના મૂલ્યો અને શૈક્ષણિક ફલિતાર્થો સમજાવો.
13. નારીવાદ એટલે શું? તેનાં મૂલ્યો અને શૈક્ષણિક ફલિતાર્થો સમજાવો.
14. મૂલ્ય મીમાંસાનો અર્થ આપી તેનું મૂળ અને કાર્યક્ષેત્ર જણાવો.
15. રુસોની અધ્યાપન પદ્ધતિ સમજાવો

<u>વિભાગ :- 03</u>

પ્રશ્ન - 3 નીચે આપેલ તમામ પ્રશ્નોના જવાબ ટૂંકમાં આપો.

1. ટ્રીનીટીમાં કોનો કોનો સમાવેશ થાય છે?
2. અસ્તિત્વ એટલે શું?
3. પુન: રચના માટેના શિક્ષણના હિમાયતી કોણ છે?
4. બે માનવતાવાદીઓના નામ આપો.
5. જિન એટલ શું?
6. નકારાત્મક શિક્ષણ એટલે શું?
7. સત્તા શાસ્ત્ર એટલે શું?
8. માહિતી અને જ્ઞાન વચ્ચેનો તફાવત જણાવો.
9. જ્ઞાનમીમાંસા એટલે શું?
10. પુન:રચનાનું શિક્ષણ એટલે શું?
11. શબ્દો વ્યાખ્યાયિત કરો: જાતિશાસ્ત્ર, ડહાપણ
12. સ્વ નું શિક્ષણ એટલે શું?
13. સાંખ્યદર્શનના કોઈ પણ બે ધ્યેયસૂત્રો લખો.
14. પ્રકૃતિ તરફ પાછા વળો - આ સૂત્ર કોણે આપ્યું?
15. સૌંદર્યત્મક મૂલ્યો જણાવો.
16. નારીવાદ અને માર્કસવાદના પ્રણેતાઓનાં નામ લખો.
17. વ્યાખ્યા આપો જૈન.
18. ગીતામાં દર્શાવેલ કેળવણીના કોઈપણ બે ઉદ્દેશો જણાવો.
19. ટાગોરની દ્રષ્ટિએ શિક્ષણની કોઈ એક વ્યાખ્યા લખો.
20. સાંખ્યદર્શનના રચયિતા કોણ હતા?
21. જ્ઞાન, માહિતી અને ડહાપણ શબ્દોને વ્યાખ્યાયિત કરો.
22. જીવનને સમજવું એટલે પોતે પોતાની જાતને સમજવી તેજ તેનો પ્રારંભ અને અંત છે - શિક્ષણદર્શનના પ્રણેતા કોણ હતા?
23. ભગવદ ગીતામાં કુલ કેટલા અધ્યાય છે?
24. નારીવાદનો અર્થ જણાવો.
25. યોગના વિવિધ પ્રકાર જણાવો.
26. નારીવાદના બે નીતિ વાકયો લખો.

<u>CC-૨૦૨ શિક્ષણનું સમાજશાસ્ત્ર</u>

<u>વિભાગ :- 01</u>

પ્રશ્ન – 1 નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે 500 શબ્દોમાં હોવો જોઈએ.

1. શૈક્ષણિક સમાજશાસ્ત્રનો અર્થ અને તેની સંકલ્પના જણાવી તેના કાર્યક્ષેત્રો વિશે સમજાવો.
2. સામાજિકીકરણ એટલે શુ? તેની સંકલ્પના આપી. સામાજિકીકરણ પ્રક્રિયા વિશે સમજાવો
3. સામાજિકીકરણ એટલે શું? તેના કાર્યવાદી અને સંઘર્ષ સિદ્ધાંત સમજાવો.
4. સામાજિક ગતિશીલતા એટલે શું? તેની સંકલ્પના આપી તેના પ્રકારો વિશે સમજાવો.
5. સામાજિક પરિવર્તનનો અર્થ આપી. સામાજિક પરિવર્તન લાવનાર પરિબળો વિશે સમજાવો.
6. સામાજિક પરિવર્તન એટલે શું? તેના કોમ્ટે તથા સોરોકીના સિધ્ધાંતો સમજાવો.
7. સંસ્થાકરણનો અર્થ અને સંકલ્પના જણાવી. વિવિધ સંસ્થાઓના પ્રકારો વિશે સમજાવો.
8. માનવ અધિકારો એટલે શું? માનવ અધિકારની સંકલ્પના સમજાવી દસ મુખ્ય માનવ અધિકારોની સમજ આપો.
9. બહુ સાંસ્કૃતિક શિક્ષણ એટલે શું? તેના આયામો સમજાવો.
10. માનવ અધિકારોની પરિભાષા આપી માનવ અધિકાર અંગે યુનોનું ઘોષણાપત્ર (જોગવાઈ) વિશે સમજાવો.
11. લોકશાહીનો અર્થ આપી તેના સ્વરૂપો જણાવી જીવન જીવવા માટેની કેળવણીનું મહત્વ સમજાવો.
12. લોકશાહી એટલે શું? લોકશાહીના આયામો સમજાવો.
13. સાંપ્રત પરિસ્થિતિમાં રાષ્ટ્રીય એકતાની શું જરૂરીયાત છે. રાષ્ટ્રીય એકતાની સંકલ્પના સમજાવી. તેનું મહત્વ દર્શાવો.
14. ખાનગી કરણની સંકલ્પના જણાવી તેની આર્થિક અને સામાજિક અસરોની ચર્ચા કરો.
15. વૈશ્વિકીકરણ માટેના કારણભૂત પરિબળો જણાવી તેની સામાજિક અસરો વિશે સમજાવો.
16. ઉદારીકરણ એટલે શું? ઉદારીકરણ કરવાની નિતિ જણાવી તેની સામાજિક અસરો વિશે સમજાવો.
17. માનવ અધિકારોના સંદર્ભમાં નીચેના મુદ્દાઓની ચર્ચા કરો. (૧) સંકલ્પના (૨) અભ્યાસક્રમ (૩) શિક્ષણની પધ્ધતિઓ (૪) શિક્ષકની ભૂમિકા
18. જ્ઞાતિ અને સામાજિક વર્ગોના સંદર્ભમાં વર્ગ વિહિન સમાજરચનાની દિશામાં શિક્ષણ શો ફાળો આપી શકે તે સ્પષ્ટ કરો.
19. કેળવણી એ સામાજિક પરિવર્તન લાવવા માટેનું ચાલકબળ કેવી રીતે બની શકે? ઉદાહરણ સહિત ચર્ચા કરો.

<u>વિભાગ :- 02</u>

પ્રશ્ન - 2 નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે 250 શબ્દોમાં હોવો જોઈએ

1. શિક્ષણના સમાજશાસ્ત્રનું મહત્વ અને ઉપયોગિતા જણાવો.
2. શૈક્ષણિક સમાજશાસ્ત્રનો ઐતિહાસિક દ્રષ્ટિકોણ સમજાવો.
3. સામાજિક પરિર્તનની પ્રક્રિયા સ્વરૂપ જણાવી કેળવણીનો સામાજિક પરિવર્તનમાં શો ફાળો છે તે સમજાવો.
4. સામાજિક ગતિશીલતા અને શિક્ષણ વચ્ચેનો સંબંધ દર્શાવો.
5. સામાજિક ગતિશીલતા પર અસર કરતાં પરીબળો સમજાવો.
6. અનુઆધુનિકતાવાદના લક્ષણો વર્ણવો.
7. સમતા અને સમાનતાનો તફાવત ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.
8. રાષ્ટ્રવાદ એટલે શું? રાષ્ટ્રવાદની શિક્ષણ પરની અસર સમજાવો.
9. શિક્ષણ સંબંધી બંધારણની કલમો

   સંસ્કૃતિની શિક્ષણ પરની અસરો સમજાવો.
10. માનવ અધિકારોના શિક્ષણ માટેના અભિગમો અને પધ્ધતિઓ વિશે સમજાવો.
11. લોકશાહી શિક્ષણમાં અભ્યાસક્રમ કેવી રીતે ઉપકારક બની શકે તે જણાવો.
12. લોકશાહી શિક્ષણમાં સહઅભ્યાસ પ્રવૃતિઓ કેવી રીતે ઉપકારક બની શકે તે જણાવો.
13. લોકશાહી શિક્ષણ માટે આચાર્ય અને શિક્ષકની ભૂમિકા વિશે સમજાવો.

14. રાષ્ટ્રીય એકતા માટે શિક્ષણના વિવિધ વિષયોના અભ્યાસક્રમો શો ફાળો આપી શકે?
15. ખાનગીકરણ એટલે શું? તેની નકારાત્મક અસરો વિશે સમજાવો.
16. વૈશ્વીકરણની શિક્ષણ ઉપર થતી અસરો જણાવો.
17. માસ મીડિયા અને શિક્ષણસમજાવો.
18. ઉદારીકરણના પડકારો જણાવો.
19. સામાજિક સંસ્થા તરીકે કેળવણીના કર્યો જણાવો.
20. ગતિશીલતા પર અસર કરતા પરિબળો જણાવો.

<u>વિભાગ :- 3</u>

પ્રશ્ન - 3 નીચે આપેલ તમામ પ્રશ્નોના જવાબ ટૂંકમાં આપો.

1. સમાજશાસ્ત્રની દષ્ટિએ કેળવણીના હેતુઓ જણાવો.
2. સમાજશાસ્ત્રની દષ્ટિએ શિક્ષણની પધ્ધતિઓ જણાવો.
3. શૈક્ષણિક સમાજશાસ્ત્રના પિતા કોને માનવામા આવે છે?
4. પ્રદત ગતિશીલતાનું એક ઉદાહરણ આપો.
5. HDI એટલે શું?
6. સાંસ્કૃતિક ગરીબ કોને ગણવામાં આવે છે?
7. લોકશાહીના ચાર આધાર સ્તંભો જણાવો.
8. સાંસ્કૃતિક પછાતપણું એટલે શુ?
9. આધુનિકતાવાદ અને અનુઆધુનિકતાવાદ વચ્ચેનો મુખ્ય તફાવત જણાવો.
10. બહુ સાંસ્કૃતિક શિક્ષણના બે અભિગમોના નામ આપો.
11. સામાજિકીકરણના પ્રકારો જણાવો.
12. સામાજિકીકરણની પ્રક્રિયાના કોઈપણ બે લક્ષણો જણાવો.
13. સામાજિક પરિવર્તનની કોઈપણ બે સંકલ્પના જણાવો.
14. સામાજિક ગતિશીલતાના કોઈપણ બે અવરોધક પરિબળો જણાવો.
15. સામાજિક સ્તરીકરણ એટલે શું?
16. માનવ અધિકાર અંગેના કોઈપણ બે શિક્ષણના ઉદેશો જણાવો.
17. શૈક્ષણિક લોકશાહી એટલે શું?
18. રાષ્ટ્રીય ઐકય એટલે શું?
19. સંસ્કૃતિ એટલે શું?
20. આધુનિકરણ એટલે શું?
21. વૈશ્વિકીકરણ એટલે શું?
22. સામાજિક પરિવર્તનના સાધન તરીકે કેળવણીની બે મર્યાદાઓ જણાવો.
23. શિક્ષણમાં સ્ત્રીઓના વિશેષ હકકો જણાવો.
24. લોકશાહીની કોઈ પણ ચાર ખામીઓ જણાવો.
25. કોઈ પણ ચાર માનવ અધિકારો જણાવો.
26. આધુનિકકીકરણ એટલે શું?
27. રાષ્ટ્રવાદ એટલે શું?
28. બહુસાંસ્કૃતિક શિક્ષણનાં બે અભિગમોનાં નામ આપો.
29. શિક્ષણમાં સમતા અને સમાનતા એટલે શું?
30. શૈક્ષણિક તકોની સમાનતાના અવરોધક પરિબળો જણાવો.
31. સંઘર્ષવાદની બે મર્યાદાઓ લખો
32. કાર્યાત્મવાદની બે મર્યાદાઓ લખો
33. વંચિતતાનો અર્થ આપો.
34. વંચિતતાના પ્રકારો જણાવો.
35. આડી ગતિશીલતાનું ઉદા. આપો.
36. ઉભી ગતિશીલતા એટલે શું?
37. ઔપચારિક સામાજિક સંસ્થાઓ જણાવો.
38. સંસ્કૃતિની લાક્ષણિકતાઓ જણાવો.
39. ઉદારીકરણ એટલે શું?

<u>CC - 203 અભ્યાસક્રમનો વિદ્યાભ્યાસ</u>

<u>વિભાગ :- 01</u>

પ્રશ્ન – 1 નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે 500 શબ્દોમાં હોવો જોઈએ.

1. અભ્યાસક્રમનો અર્થ સમજાવી અભ્યાસક્રમની વિવિધ વ્યાખ્યાઓ દર્શાવી અભ્યાસક્રમની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરો.
2. અભ્યાસક્રમ, પાઠ્યક્રમ અને પાઠ્યપુસ્તક વચ્ચેનો તફાવત સ્પષ્ટ કરી શાળાકીય શિક્ષણમાં તેમનું મહત્વ સ્પષ્ટ કરો.
3. અભ્યાસક્રમ વિકાસ એટલે શું? અભ્યાસક્રમ વિકાસની પ્રક્રિયામાં હેતુઓ અને અધ્યયન ધોરણોની સંરચના સમજાવો.
4. વિવિધ ક્ક્ષાએ અભ્યાસક્રમ વિકાસના સ્તર દર્શાવી રાજ્ય ક્ક્ષાએ અભ્યાસક્રમ વિકાસની ચર્ચા કરો.
5. અભ્યાસક્રમના આયોજનની પાયાની બાબતો જણાવી વિષયવસ્તુ સ્વરૂપ અને વિકાસાત્મક બાબતોનું અભ્યાસક્રમ આયોજન સમજાવો.

6. શાળામાં અભ્યાસક્રમ નિયોજનમાં અભ્યાસક્રમ સન્નિવેશ સમજાવી અધ્યયન સંસાધનોની ભૂમિકા સમજાવો.
7. અભ્યાસક્રમના વિકાસ, વ્યવહ્ન અને મૂલ્યાંકનમાં શિક્ષકની ભૂમિકા સ્પષ્ટ કરો.
8. હાર્દરૂપ-મુખ્ય(કોર) અભ્યાસક્રમનું મહત્વ સ્પષ્ટ કરી સ્થાનિક વિશિષ્ટ સંદર્ભિત અભ્યાસક્રમ વિશે જણાવો.
9. NCF - 2005 દ્વારા સૂચિત શાળાકીય અભ્યાસક્રમ સમાજાવો.
10. અભ્યાસક્રમની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી અભ્યાસક્રમના આધારો વિશે ચર્ચા કરો.
11. અભ્યાસક્રમ વિકાસ એટલે શું? અભ્યાસક્રમ વિકાસની પ્રક્રિયા સમજાવો વિવિધ ક્ક્ષાએ અભ્યાસક્રમ વિકાસ પર ચર્ચા કરો.

<u>વિભાગ :- 02</u>

પ્રશ્ન – 2 **નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે 250 શબ્દોમાં હોવો જોઈએ.**

1. રાષ્ટ્રીય અભ્યાસક્રમ રૂપરેખા(NCF), અભ્યાસક્રમ, પાઠ્યક્રમ અને પાઠ્યપુસ્તક વચ્ચેનો સબંધ સ્પષ્ટ કરો.
2. અભ્યાસક્રમના આધારો જણાવો.
3. હાર્દરૂપ અભ્યાસક્રમ અને સ્થાનિક સંદર્ભ વિશિષ્ટ અભ્યાસક્રમનું મહત્વ જણાવો.
4. અધ્યયન અનુભવો અને વિષયવસ્તુની અભ્યાસક્રમ વિકાસ માટેની પસંદગીના ધોરણો જણાવો.
5. અભ્યાસક્રમ મૂલ્યાંકનની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી તેની મુખ્ય લાક્ષણિકતાઓ જણાવો.
6. અધ્યયન અનુભવો અને વિષયવસ્તુનું સંગઠન અને સુગ્રંથન સમજાવો.
7. શાળા કક્ષાએ અભ્યાસક્રમ વિકાસ સમજાવી વર્ગખંડ ક્ક્ષાએ તમે અભ્યાસક્રમ વિકાસ કેવી રીતે કરશો તે સમજાવો.
8. આંતરરાષ્ટ્રીય કક્ષાએ અભ્યાસક્રમ વિકાસ સમજાવો.
9. અભ્યાસક્રમ આયોજનની સામાજિક, આર્થિક અને પર્યાવરણીય બાબતો સમજાવી અભ્યાસક્રમ આયોજનની ચર્ચા કરો.
10. શાળામાં અભ્યાસક્રમના નિયોજનમાં શાળાના વાતાવરણની ભૂમિકા સ્પષ્ટ કરો.
11. અપેક્ષિત, અમલીકૃત અને સિધ્ધ અભ્યાસક્રમ વચ્ચેની ખાઈ પૂરવામાં શાળાની ભૂમિકા જણાવો.
12. અભ્યાસક્રમ વિકાસ, વ્યવહ્ન અને મૂલ્યાંકનમાં શિક્ષક્ની ભૂમિકા સ્પષ્ટ કરો.
13. અભ્યાસક્રમ વિકાસ માટે અધ્યયન અનુભવોની પસંદગીના ધોરણો જણાવો.

<u>વિભાગ :- 03</u>

પ્રશ્ન - 3 **નીચે આપેલ તમામ પ્રશ્નોના જવાબ ટૂંકમાં આપો.**

1. અભ્યાસક્રમ એટલે શું?
2. પાઠ્યક્રમ એટલે શું?
3. હાર્દરૂપ અભ્યાસક્રમ એટલે શું?
4. અભ્યાસક્રમ સુગ્રથન એટલે શું?
5. સિધ્ધ અભ્યાસક્રમ એટલે શું?
6. અભ્યાસક્રમ પર પ્રભાવ સામાજિક બળો જણાવો.
7. વૃધ્ધિ અને વિકાસ બાબતમાં અધ્યેતા વિકાસના ક્ષેત્રો જણાવો.
8. અભ્યાસક્રમ વિકાસ માટેની અપેક્ષિત બાબતો કઈ છે?
9. રાષ્ટ્રીય ક્ક્ષાએ અભ્યાસક્રમ નિર્માણ કરતી સંસ્થાઓ કઈ છે?
10. પૂર્ણ નામ લખો- NCERT, NUEPA, CABE
11. મુલ્યાંકનની લાક્ષણિકતાઓ કઈ કઈ છે?
12. સુગ્રથન અને સાતત્ય એટલે શું?
13. હાર્દરૂપ અભ્યાસક્રમનો મુખ્ય ઉદેશ્ય જણાવો.
14. અભ્યાસક્રમના આધારો ક્યાં છે**?**
15. છુપો અભ્યાસક્રમ એટલે શું?
16. અભ્યાસક્રમ અને પાઠ્યક્રમમાં શું તફાવત છે?
17. અભ્યાસક્રમ મૂલ્યાંકન એટલે શું?
18. અભ્યાસક્રમ શબ્દનો વ્યુત્પતિજનક અર્થ જણાવો.
19. NCF 2005 ના હેતુઓ જણાવો.
20. અભ્યાસક્રમની કોઈ એક વ્યાખ્યા આપો.
21. અભ્યાસક્રમ નિયોજન એટલે શું?
22. વિલ્સ અને બોન્ડીના જણાવ્યા મુજબ અભ્યાસક્રમનાં બે મુખ્ય પરિબળો ક્યા છે?
23. અભ્યાસક્રમ વિકાસ એટલે શું?
24. અનુબંધ એટલે શું?

0CC-204 અધ્યાપક શિક્ષણ-I

વિભાગ :- 01

પ્રશ્ન – 1 નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે 500 શબ્દોમાં હોવો જોઈએ.

1. પૂર્વ સેવાકાલિન શિક્ષક શિક્ષણની જરૂરિયાત અને મહત્વની ચર્ચા કરો.
2. શિક્ષક શિક્ષણ કાર્યક્રમના અભિગમોની ચર્ચા કરો.
3. ઈન્ટર્નશીપ દરમિયાન તમારા અનુભવોની ચર્ચા કરો.
4. સેવાકાલિન શિક્ષક શિક્ષણના કાર્યક્રમની જરૂરિયાત સમજાવી તેના હેતુઓની ચર્ચા કરો.
5. અસરકારક શિક્ષક શિક્ષણના (Teacher Education) લક્ષણોની સમજૂતી આપો.
6. સેવાકાલિન શિક્ષક શિક્ષણના પ્રતિમાનો (Models) સમજાવો.
7. શિક્ષક શિક્ષણની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી પૂર્વ સેવા અને સેવાકાલિન શિક્ષક શિક્ષણ વચ્ચેનો સંબંધ સ્પષ્ટ કરો.
8. રાષ્ટ્રીય અધ્યાપક શિક્ષણ પરિષદ (NCTE) દ્વારા સૂચિત શિક્ષક શિક્ષણના અભ્યાસક્રમના માળખાની વિગતવાર સમજૂતી આપો.
9. સેવાકાલિન શિક્ષક શિક્ષણ માટે રાષ્ટ્રકક્ષાએથી જિલ્લા કક્ષા સુધી કાર્ય કરતી સંસ્થાઓ જણાવી રાજય કક્ષાએ શિક્ષક શિક્ષણનું કાર્ય કરતી કોઈ એક સંસ્થાની વિગતવાર માહિતી આપો.
10. પૂર્વ સેવા શિક્ષક શિક્ષણની જરૂરિયાત પર ભાર મૂકીને પ્રાથમિક અને માધ્યમિક કક્ષાએ શિક્ષક શિક્ષણના હેતુઓ જણાવો.
11. રાષ્ટ્રીય શિક્ષક શિક્ષણ અભ્યાસક્રમ માળખું NCFTE-2009 સૂચિત શિક્ષક શિક્ષણના માધ્યમિક કક્ષાના (B.Ed) અભ્યાસક્રમનું માળખુ જણાવો.
12. સેવાકાલિન શિક્ષક શિક્ષણ માટેના કાર્યક્રમો જણાવીને ઓરીએન્ટેશન અને રીફ્રેશર કોર્સની વિગતવાર સમજૂતી આપો.
13. પૂર્વ સેવા શિક્ષક શિક્ષણની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી તેનું સ્વરૂપ અને વ્યાપ જણાવો.
14. પૂર્વ સેવા શિક્ષક શિક્ષણની જરૂરિયાત પર ભાર મૂકીને શિક્ષક શિક્ષણની વિવિધ કક્ષા પ્રાથમિક, માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક સ્તરે તેના હેતુઓ જણાવો.
15. પૂર્વ સેવા શિક્ષક શિક્ષણના પ્રકારો જણાવી કોઈ એકની વિગતવાર સમજૂતી આપો.
16. શાળા આધારિત ઈન્ટર્નશીપની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી તેનું સ્વરૂપ, હેતુઓ અને પ્રવૃતિઓ વિશે વિગતવાર સમજાવો.
17. NCTE ના NCFTE-2009 માં સૂચિત શિક્ષક શિક્ષણના અભ્યાસક્રમ માટેના સૂચનો જણાવો.
18. અનુસ્નાતક શિક્ષક - પ્રશિક્ષણ આપતી સંસ્થાઓના નામ આપી તેના કાર્યો જણાવો.
19. કૌશલ્ય અને ક્ષમતા વિકાસ અભ્યાસક્રમમાં પ્રાયોગિક કાર્ય અને પત્રકોની ચકાસણીમાં શું શું ધ્યાનમાં લેશો?
20. ભારતમાં સેવાકાલિન શિક્ષક પ્રશિક્ષણનો અર્થ આપી તેનો ઈતિહાસ અને કાર્યક્રમોની ચર્ચા કરો.
21. ઈન્ટર્નશીપની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી, પૂર્વ ઈન્ટર્નશીપ, ઈન્ટર્નશીપ દરમ્યાન અને ઈન્ટર્નશીપ પછીની પ્રવૃતિઓ જણાવો.
22. અસરકારક સેવાકાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષણ કાર્યક્રમની ચર્ચા કરો.

વિભાગ :- 02

પ્રશ્ન - 2 નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે 250 શબ્દોમાં હોવો જોઈએ

1. એન્ડ્રોગોજી(Andragogy) વિશે ટૂંકનોંધ લખો.
2. યોગ્ય ઉદાહરણની મદદથી પાયાના અભ્યાસક્રમ અને વિશિષ્ટ ક્ષેત્રની સમજૂતી આપો.
3. પૂર્વ સેવા શિક્ષક શિક્ષણના અભ્યાસક્રમોની સમજૂતી આપો.
4. સેવાકાલીન શિક્ષક શિક્ષણનું માળખું સમજાવો.
5. સેવાકાલીન શિક્ષક શિક્ષણના કાર્યક્રમના આયોજન દરમ્યાન ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો જણાવો.
6. શિક્ષણના શિક્ષકોની સમસ્યાઓ સમજાવો.
7. પૂર્વ સેવા શિક્ષક શિક્ષણની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી તેનું સ્વરૂપ અને વ્યાપ જણાવો.
8. સેવાકાલીન શિક્ષક શિક્ષણના વિવિધ પ્રતિમાનો દર્શાવવી કોઈ એક પ્રતિમાન વિશે સમજાવો.

9. એન્ડ્રોગોજી અને પેડેગોજીની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી શિક્ષકની એક વયસ્ક અધ્યેતા તરીકેની લાક્ષણિકતાઓ દર્શાવો.
10. દૂરવર્તી શિક્ષણ એટલે શું ? પ્રવર્તમાન ભારતમાં સેવાકાલીન શિક્ષક શિક્ષણની દૂરવર્તી શિક્ષણ વ્યવસ્થા અંગે સમજૂતી આપો.
11. પૂર્વ સેવાકાલીન શિક્ષક શિક્ષણના અભ્યાસક્રમના વિવિધ ઘટકો સમજાવો.
12. આયોજન એટલે શું? તેના લક્ષણો જણાવી શિક્ષક શિક્ષણમાં આયોજનનું મહત્વ સ્પષ્ટ કરો.
13. પૂર્વ સેવા શિક્ષક શિક્ષણના પૂર્વ પ્રાથમિક કક્ષાએ હેતુઓ જણાવો.
14. પૂર્વ સેવા શિક્ષક શિક્ષણના પ્રાથમિક કક્ષાએ હેતુઓ જણાવો.
15. પૂર્વ સેવા શિક્ષક શિક્ષણના ઉચ્ચતર માધ્યમિક કક્ષાએ હેતુઓ જણાવો.
16. પૂર્વ સેવા શિક્ષક શિક્ષણના માધ્યમિક કક્ષાએ હેતુઓ જણાવો.
17. પૂર્વ સેવા શિક્ષક શિક્ષણના ઉચ્ચ શિક્ષણ (અનુસ્નાતક શિક્ષણ - એમ. એડ્.) કક્ષાએ હેતુઓ જણાવો.
18. NCFTE-2009 દ્વારા સૂચિત શિક્ષક શિક્ષણના અભ્યાસક્રમનું પુનઃગઠિત માળખું દર્શાવો.
19. શિક્ષક શિક્ષણ માટે જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવનની શાખાઓ જણાવી કોઈ એક શાખાના કાર્યો જણાવો.
20. પ્રવર્તમાન બી. એડ્. ના અભ્યાસક્રમમાં મૂલ્યાંકન પ્રથા સમજાવો.
21. NCERT ના શિક્ષક શિક્ષણ માટેનાં કાર્યો જણાવો. તેનું મહત્વ સમજાવો.
22. NCTE ના શિક્ષક શિક્ષણના કાર્યો જણાવો. તેનું મહત્વ સમજાવો.
23. ઓનલાઈન શિક્ષણ એટલે શું? પ્રવર્તમાન ભારતમાં સેવાકાલીન શિક્ષક શિક્ષણની વ્યવસ્થામાં ઓનલાઈન શિક્ષણ કેટલે અંશે મદદરૂપ છે તેની સમજૂતી આપો
24. સેવાકાલીન શિક્ષક શિક્ષણમાં કેસ્કેડ મોડલ સમજાવી તેની મર્યાદાઓ જણાવો.
25. સેવાકાલીન શિક્ષક શિક્ષણ દ્વારા શિક્ષકના વ્યાવસાયી વિકાસ માટે શું કરી શકાય?
26. આયોજન એટલે શું? તેના લક્ષણો જણાવી શિક્ષક શિક્ષણમાં આયોજનનું મહત્વ સ્પષ્ટ કરો.
27. સેવા કાલીન શિક્ષક શિક્ષણમાં નવીન ઉપક્રમો કઈ રીતે ઉપયોગી બની શકે?
28. પાયાના અભ્યાસક્રમ અને વિશિષ્ટ ક્ષેત્ર સમજાવો.
29. સેવાકાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષણના કાર્યક્રમની જરૂરીયાત સમજાવી હેતુઓની ચર્ચા કરો.
30. પૂર્વ સેવાકાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષણની પધ્ધતિઓની સમજ આપી ગુણ મર્યાદાઓ જણાવો.

<u>વિભાગ :- 03</u>

પ્રશ્ન 3 નીચે આપેલ તમામ પ્રશ્નોના જવાબ ટૂંકમાં આપો.

1. NCERT નું પુરૂ નામ આપો.
2. પેડેગોજી (Pedagogy) એટલે શુ?
3. સહપાઠી અધ્યયનના બે ફાયદા જણાવો.
4. શાળાના સંદર્ભમાં બે પ્રાયોગિક કાર્ય જણાવો.
5. સહપાઠી અધ્યયનની મર્યાદા જણાવો.
6. સેવાકાલીન શિક્ષક શિક્ષણ એટલે શું?
7. અભિમુખતાની (Orientation) જરૂરિયાત જણાવો.
8. સેમિનારના બે ફાયદા જણાવો.
9. આયોજન એટલે શું?
10. દૂરવર્તી શિક્ષણની જરૂરીયાત જણાવો.
11. DIET ના કાર્યો જણાવો.
12. અભિમુખતા કોર્સ એટલે શું?
13. NCTE નું મુખ્ય કાર્ય શું છે?
14. પ્રત્યક્ષ શિક્ષણ એટલે શું?
15. વર્કશોપ પધ્ધતિના બે લાભ અને બે ગેરલાભ જણાવો.
16. ઓનલાઈન શિક્ષણ એટલે શું?
17. NCERT અને NCTEનું પુરૂ નામ લખી તેમની સ્થાપનાનું વર્ષ જણાવો.
18. ઈન્ટરર્નશીપ કાર્યક્રમના કોઈ બે મુખ્ય હેતુઓ જણાવો.
19. સેવાકાલીન શિક્ષક શિક્ષણના પ્રકાર જણાવો.
20. ગુજરાતમાં શિક્ષક શિક્ષણના પ્રકાર જણાવો.
21. GCERT નું પુરૂ નામ લખી તેની સ્થાપનાનું વર્ષ જણાવો.
22. DIET ની PSTE શાખાનાં કાર્યો જણાવો.
23. GCERT ના બે કાર્યો જણાવો.
24. CASE નું પુરૂ નામ લખી તેના કાર્યો જણાવો.

25. NCTE સાથે સંકળાયેલી સંસ્થાઓના નામ જણાવો.
26. GCERT નું વડુ મથક કયાં છે? તેનુ પુરૂ નામ જણાવો.
27. NAAC નું પુરૂ નામ જણાવો.
28. કેળવણી આજીવન પ્રક્રિયા છે. તેની સમજ આપો.
29. સહપાઠી અધ્યયનના બે ફાયદા જણાવો.
30. ઓપવર્ગો એટલે શુ?
31. શાળાના સંદર્ભમાં બે પ્રાયોગિક કાર્યો જણાવો.
32. DIET નું પૂરૂ નામ જણાવો.
33. દૂરવર્તી શિક્ષણ શું છે?
34. કાર્યશાળાની ઉપયોગિતા જણાવો.

સેમેસ્ટર ૩

CC-301 અદ્યતન સંશોધન પધ્ધતિઓ

વિભાગ :- 01

પ્રશ્ન – 1 નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે 500 શબ્દોમાં હોવો જોઈએ.

1. ઐતિહાસિક સંશોધન એટલે શું? ઐતિહાસિક સંશોધનમાં દસ્તાવેજોના પ્રકાર જણાવો આ દસ્તાવેજોનું બાહ્ય પરિશિલન અને આંતરિક પરિશિલન સમજાવો.
2. પ્રાયોગિક સંશોધન એટલે શું? પ્રાયોગિક સંશોધનના ઘટકો જણાવો. પ્રાયોગિક સંશોધનમાં બાહ્ય યથાર્થતાને જોખમમાં મૂકતાં પરિબળો જણાવો.
3. પ્રાયોગિક સંશોધનમાં વપરાતી વિવિધ યોજનાઓનાં નામ જણાવો. (કોઈ પણ ત્રણ પૂર્ણ પ્રાયોગિક યોજનાઓ વિગતે સમજાવો.)
4. ઐતિહાસિક સંશોધન પધ્ધતિની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરો. આ સંશોધન પધ્ધતિના સોપાનો ઉદાહરણ સાથે સમજાવો.
5. વ્યાપવિશ્વ અને નિદર્શની (નમૂનો) સમજ આપો. સારા નિદર્શની લાક્ષણિકતાઓ જણાવો અને નમૂના પસંદગીનું સંશોધનમાં મહત્વ સ્પષ્ટ કરો.
6. નીચેના મુદ્દાના સંદર્ભમાં પ્રયોગિક સંશોધન પધ્ધતિની સમજ આપો.
   (i) ચલો (ii) પ્રાયોગિક યોજનાઓ (iii) આંતરિક અને બાહ્ય યથાર્થતા
7. કારણતુલનાત્મક પ્રવૃતિ એટલે શું? તેના સોપાનો જણાવી. તેનું મહત્વ અને મર્યાદાઓ જણાવો.
8. વ્યાપવિશ્વ અને નિદર્શ એટલે શું? નિદર્શ પસંદગીની વિવિધ પધ્ધતિઓ જણાવી સંભાવ્ય નમૂના પસંદગીની પધ્ધતિઓની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.
9. સર્વેક્ષણ એટલે શું ? શાળાકીય સર્વેક્ષણ માટેનાં સોપાનો સવિસ્તર ચર્ચા કરો.
10. પ્રાયોગિક સંશોધનમાં આંતરિક યથાર્થતા અને બાહ્ય યથાર્થતાને જોખમમાં મૂકતાં પરિબળો જણાવો.
11. નિદર્શનો અર્થ સમજાવો. નિદર્શ પસંદગીની સંભાવ્ય પ્રયુકિતઓ પૈકી કોઈ પણ બે પ્રયુકિતઓ જણાવો.
12. પ્રાયોગિક સંશોધનમાં વપરાતી વિવિધ યોજનાઓનાં નામ જણાવો. કોઈ પણ બે પૂર્ણ પ્રાયોગિક યોજનાઓ વિગતે સમજાવો.
13. શૈક્ષણિક સંશોધનમાં નિદર્શ પસંદગીનું મહત્વ સમજાવો. તેમજ નિદર્શ પસંદગીનાં સોપાનો સમજાવો. નિદર્શ પસંદગીમાં થતી ભૂલોની ચર્ચા કરો.
14. ઐતિહાસિક સંશોધન પધ્ધતિના સોપાનો સમજાવો. ઐતિહાસિક સંશોધનમાં સંદર્ભ સ્થાનોનું મહત્વ જણાવો. સંદર્ભના પ્રકારોની ચર્ચા કરો.
15. વિષયવસ્તુ વિશ્લેષણ પધ્ધતિનો અર્થ સમજાવો. વિષયવસ્તુ વિશ્લેષણ પધ્ધતિના સોપાનોની ચર્ચા કરો.
16. પ્રાયોગિક સંશોધન પધ્ધતિનો અર્થ, સોપાનો અને પ્રયોગમાં અંકુશ મેળવવાની પધ્ધતિઓની ચર્ચા કરો.
17. સહસંબંધાત્મક અને કારણ તુલનાત્મક સંશોધન પધ્ધતિની તુલના કરો. કારણ તુલનાત્મક પધ્ધતિનાં લક્ષણો જણાવો.
18. નમૂના પસંદગી એટલે શું? નમૂના પસંદગીની રીતો જણાવી. બિન-સંભાવ્ય નમૂના પસંદગીની કોઈ પણ બે રીતો વર્ણવો.
19. પ્રાયોગિક સંશોધન પધ્ધતિની વિશેષતાઓ જણાવી પ્રાયોગિક સંશોધનમાં પૂર્ણ પ્રાયોગિક યોજનાઓ સમજાવો.
20. વિકાસાત્મક અભ્યાસ સંશોધન પધ્ધતિની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરો. સળંગસુત્રી અને

આડછેદી અભ્યાસ પધ્ધતિ ઉદાહરણ સહ સમજાવો.

21. વ્યકિતઅભ્યાસ એટલે શું? વ્યકિતઅભ્યાસનાં સોપાનો સમજાવો.
22. સંખ્યાત્મક સંશોધન પધ્ધતિનો અર્થ આપો. આ સંશોધન પધ્ધતિના સોપાનો ઉદાહરણ સહ સમજાવો.

<u>વિભાગ :- 02</u>

પ્રશ્ન – 2 નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે 250 શબ્દોમાં હોવો જોઈએ.

1. વ્યકિતઅભ્યાસ એટલે શું? તેના સોપાનોની ચર્ચા કરો.
2. સળંગસુત્રી અભ્યાસ એટલે શું? તેનું મહત્વ અને મર્યાદાઓ જણાવો.
3. વિશ્લેષણ પધ્ધતિ એટલે શું? વિશ્લેષણ પ્રકારોની ચર્ચા કરો.
4. પ્રાયોગિક સંશોધનની આંતરિક યથાર્થતા પર અસર કરતાં પરિબળોની ચર્ચા કરો.
5. નમૂનો મોટો કયારે લેવામાં આવે છે?
6. પ્રાયોગિક સંશોધનમાં અર્ધ પ્રાયોગિક યોજનાઓ પૈકી કોઈ પણ બે યોજનાઓ સમજાવો.
7. પ્રાયોગિક સંશોધનમાં બાહ્ય યથાર્થતાને અસરકરતાં પરિબળોની ચર્ચા કરો.
8. ઐતિહાસિક સંશોધનમાં આંતરિક પરિશીલન અને બાહ્ય પરિશીલન સવિસ્તર સમજાવો.
9. સ્નો-બોલ નિદર્શ પ્રયુકિત એટલે શું?
10. યાદચ્છિક નિદર્શ પધ્ધતિ એટલે શું? તેના લાભ અને મર્યાદાઓ જણાવો.
11. કારણ-તુલનાત્મક અભ્યાસની મર્યાદાઓ જણાવો.
12. સારા નમૂનાનાં લક્ષણો જણાવો.
13. સહેતુક નમૂના પસંદગી અને સ્નો બોલ નમૂના પસંદગી ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.
14. નમૂના પસંદગીમાં નિદર્શનું કદ અને નિદર્શ પ્રમાણમાં થતી ભૂલો જણાવો.
15. સળંગસુત્રી અને આડછેદી પધ્ધતિ ઉદાહરણ સહ સમજાવો.
16. સંભાવ્ય નમૂના પધ્ધતિ એટલે શું? તેના કોઈ પણ બે પ્રકારો સમજાવો.
17. કારણ-તુલનાત્મક પધ્ધતિની લાક્ષણિકતાઓ જણાવો.
18. વિષયવસ્તુ વિશ્લેષણ પધ્ધતિના સોપાનો ટૂંકમાં વર્ણવો.
19. ઐતિહાસિક સંશોધનમાં સંદર્ભસ્થાનોનું મહત્વ સમજાવો. (સંદર્ભના પ્રકારોની ચર્ચા કરો)
20. ઐતિહાસિક સંશોધન પધ્ધતિના સોપાનો જણાવો.
21. ઉપકરણોના સંદર્ભમાં સર્વેક્ષણના પ્રકારો સમજાવો.
22. સારા નમૂનાના લક્ષણો જણાવો. નમૂના પસંદગીમાં થતી ભૂલો સમજાવો.
23. શિક્ષણમાં ઐતિહાસિક સંશોધનના પ્રકારો જણાવો.
24. સળંગસુત્રી અભ્યાસ એટલે શું? તેનું મહત્વ અને મર્યાદા જણાવો.
25. પ્રાયોગિક અને નિયંત્રિત જૂથને સમાન કરવાની કોઈ પણ બે પધ્ધતિઓ સમજાવો.
26. પ્રાયોગિક સંશોધન પધ્ધતિમાં પ્રયોગમાં અંકુશ મેળવવાની પધ્ધતિઓ સમજાવો.
27. પ્રાયોગિક જૂથ અને નિયંત્રિત જૂથને સમાન કરવા એટલે શું? તે માટેની વિવિધ પધ્ધતિઓ ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.

<u>વિભાગ :- 03</u>

પ્રશ્ન 3- નીચે આપેલ તમામ પ્રશ્નોના જવાબ ટૂંકમાં આપો.

1. આંતરિક યથાર્થતા એટલે શું?
2. કારણ-તુલનાત્મક પધ્ધતિ એટલે શું?
3. પ્રાયોગિક યોજનામાં કેટલા ચલ અને જૂથ હોય છે?
4. બાહ્ય યથાર્થતા એટલે શું?
5. જહોન હેનરી અસર ઉદાહરણ આપી સમજાવો.
6. સોલોમન જૂથ યોજના સમજાવો.
7. ઐતિહાસિક સંશોધન પધ્ધતિનો અર્થ સ્પષ્ટ કરો.
8. શાળા સર્વેક્ષણ એટલે શું? ઉદાહરણ સહ સમજાવો.
9. વ્યકિતઅભ્યાસ એટલે શું?
10. સમાજ સર્વેક્ષણ એટલે શું?
11. સળંગસુત્રી અભ્યાસ પધ્ધતિનો અર્થ સ્પષ્ટ કરો.
12. પ્લેસેબો અસર એટલે શું?
13. પ્રાયોગિક યોજના એટલે શું?
14. સર્વેક્ષણના કોઈ પણ બે પ્રકારો ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.
15. વ્યાપવિશ્વ એટલે શું ?

16. કઈ પરીસ્થિતિમાં વ્યકિતઅભ્યાસ હાથ ધરી શકાય?
17. વ્યકિત અભ્યાસના સોપાનોની ચર્ચા કરો.
18. નમૂના પસંદગી કરતી વખતે થતી કોઈ પણ બે ભૂલો લખો.
19. ઐતિહાસિક સંશોધનના પ્રકારોનાં નામ લખો.
20. પૂર્વગ્રહયુકત નમૂના પસંદગી એટલે શું ?
21. નમૂના પસંદગીનો અર્થ સમજાવો.
22. ઐતિહાસિક સંશોધનના કોઈ પણ બે હેતુઓ લખો.
23. નમૂનાની પ્રમાણભૂલ એટલે શું ?
24. નમૂનો મોટો કયારે લેવામાં આવે?
25. નિદર્શ એટલે શું?
26. યાદચ્છિક નમૂના પસંદગી એટલે શું?
27. પ્રાયોગિક સંશોધનના ઘટકો જણાવો.
28. કોહર્ટ એટલે શું?
29. સ્નો-બોલ નમૂનો કયારે લેવામાં આવે છે? સમજાવો.
30. વ્યકિતઅભ્યાસ સંશોધન પધ્ધતિ એટલે શું?તેના બે ઉદાહરણ આપો.
31. પ્રાયોગિક યોજનામાં કેટલા ચલ હોય છે?
32. સ્નો બોલ નિદર્શ પધ્ધતિ એટલે શું?
33. વર્ણનાત્મક સંશોધન પધ્ધતિનો અર્થ આપો.
34. કોઈ એક પૂર્ણ પ્રાયોગિક યોજના જણાવો.
35. શૈક્ષણિક સંશોધન પધ્ધતિઓનાં નામ જણાવો.
36. ઐતિહાસિક સંદર્ભના પ્રકારો જણાવો.
37. સર્વેક્ષણ સંશોધન પધ્ધતિની વ્યાખ્યા આપો.
38. પ્રાયોગિક યોજનાની રીત જણાવો.
39. સર્વેક્ષણ સંશોધન પધ્ધતિમાં કયા કયા સંશોધન
40. વિષયવસ્તુ વિશ્લેષણ પધ્ધતિનો અર્થ સમજાવો.

CC -302 અધ્યાપક શિક્ષણ –II

વિભાગ :- 01

પ્રશ્ન – 1 નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે 500 શબ્દોમાં હોવો જોઈએ.

1. શિક્ષક વિકાસ પર અસર કરતાં ઘટકોની વિગતે ચર્ચા કરો.
2. NCTE ની ભૂમિકાની ચર્ચા કરો.
3. માધ્યમિક શિક્ષણના સાર્વત્રિકરણની અસરોની ચર્ચા કરો.
4. અસરકારક શિક્ષક શિક્ષણના કાર્યક્રમની લાક્ષણિકતાઓની સમજૂતી આપો.
5. શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક વિકાસની સમસ્યાઓ સમજાવી ઉપાયો સૂચવો.
6. શિક્ષક શિક્ષણની ગુણવતા સુધારવાના તમારા સૂચનોની ચર્ચા કરો.
7. શિક્ષક વિકાસની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી શિક્ષક વિકાસ પર અસર કરતાં પરિબળોની વિસ્તૃત છણાવટ કરો.
8. ભારતમાં શિક્ષક શિક્ષણતંત્રનું માળખું, તેની ગુણવતા અને તેની મર્યાદાઓની વિગતવાર ચર્ચા કરો.
9. શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક વિકાસ સામેના પડકારોને શાળા શિક્ષણની ગુણવતા, શિક્ષકોની લાયકાત તથા શિક્ષક શિક્ષણ કાર્યક્રમોના સંદર્ભમાં ચર્ચા કરો.
10. માધ્યમિક શાળા શિક્ષકોની પૂર્વ સેવાકાલીન અને સેવાકાલીન શિક્ષણની ગુણવતા પર અસર કરતાં પરિબળોની વિશદ છણાવટ કરો.
11. શિક્ષક શિક્ષણ પર રાષ્ટ્રીય અને રાજય નીતિઓની નવી રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિના સંદર્ભમાં ચર્ચા કરો.
12. અધ્યાપક શિક્ષણ સંશોધનના વર્તમાન પ્રવાહોની રૂપરેખા આપી અધ્યાપક શિક્ષણમાં થયેલા પાંચ સંશોધનોની યાદી આપો.
13. શિક્ષક વિકાસના વિવિધ અભિગમોની ચર્ચા કરો.
14. શિક્ષક શિક્ષણ સાથે સંકળાયેલ વિવિધ સંસ્થાઓ અને એજન્સીઓની યાદી તૈયાર કરી તેમની ભૂમિકા સવિસ્તાર વર્ણવો.
15. શિક્ષક વિકાસની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી બર્લિનરના તબક્કાઓ સમજાવો.
16. અધ્યાપક શિક્ષક શિક્ષણ કાર્યક્રમોની અસર- કારકતાના સંદર્ભમાં સંશોધનનું મહત્વ સ્પષ્ટ કરી અસરકારક શિક્ષક શિક્ષણ કાર્યક્રમની લાક્ષણિકતાઓ જણાવો.
17. શિક્ષક શિક્ષણના ક્ષેત્રમાં સંશોધનો કરતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવાની પધ્ધતિશાસ્ત્રને લગતી બાબતોની ચર્ચા કરો.

વિભાગ :- 02

પ્રશ્ન – 2 નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે 250 શબ્દોમાં હોવો જોઈએ.

1. શિક્ષક ક્ષમતાની જરૂરિયાતની ચર્ચા કરો.
2. શિક્ષક શિક્ષણના સંશોધનને લગતા પધ્ધતિશાસ્ત્રની સમીક્ષા કરો.
3. શિક્ષક શિક્ષણની ગુણવતાને અસર કરતાં પરિબળોની સમજૂતી આપો.
4. બર્લિનરના તબક્કાની સમજૂતી આપો.
5. SSA વિશે ટૂંકનોંધ લખો.
6. વર્તમાન શિક્ષક શિક્ષણની સમીક્ષા કરો.
7. સેવાકાલીન શિક્ષક શિક્ષણ અંતર્ગત DPEP,SSA અને RMSA ની ભૂમિકા સ્પષ્ટ કરો.
8. ઉચ્ચતર માધ્યમિક સ્તરે અધ્યાપન માટે વિષયવસ્તુ જ્ઞાનની પર્યાપ્તતા પર તમારા વિચાર સ્પષ્ટ કરો.
9. શાળા શિક્ષણની ઉભયછેદી ગતિશીલતા એટલે શું? શિક્ષક વિકાસમાં ઉભયછેદી ગતિશીલતાની આવશ્યકતા પર તમારા વિચાર જણાવો.
10. શિક્ષક વિદ્વતા એટલે શું ? બર્લિનર દ્વારા સૂચિત શિક્ષક વિકાસના પગથિયા સમજાવો.
11. અસરકારક અધ્યાપક શિક્ષણ કાર્યક્રમોની લાક્ષણિકતાઓ અને મહત્વ ગુજરાતમાં અધ્યાપક શિક્ષણ આપતી સંસ્થાઓનું માળખું દર્શાવી કોલેજ ઓફ ટીચર એજયુકેશન (CET) ની ખાસ ભૂમિકાનું વર્ણન કરો.
12. નોંધ તૈયાર કરો. RMSA.
13. માધ્યમિક શિક્ષક શિક્ષણ સંસ્થા અને લોક સમુદાય વચ્ચેનો સંબંધ સ્પષ્ટ કરો.
14. સરકાર વિશ્વવિદ્યાલય અને NGOS માધ્યમિક શિક્ષક શિક્ષણ સંસ્થાઓમાં પોતાનો ફાળો કેવી રીતે આપી શકે છે ?
15. શિક્ષક ક્ષમતાની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી તેના સુદઢિકરણમાં નડતા પડકારો જણાવો.

વિભાગ :- 03

પ્રશ્ન - 3 નીચે આપેલ તમામ પ્રશ્નોના જવાબ ટૂંકમાં આપો.

1. સહભાગી વિકાસ એટલે શું ?
2. RMSA નું પુરૂં નામ જણાવો.
3. લંબગત તરલતાનું યોગ્ય ઉદાહરણ આપો.
4. શિક્ષક વિકાસ પર અસરકર્તા ઘટકોની યાદી તૈયાર કરો.
5. અર્થ આપો- માધ્યમિક શિક્ષણનું સાર્વત્રિકરણ.
6. NCTEના કાર્યોની યાદી ટૂંકમાં બનાવો.
7. શિક્ષક શિક્ષણની ગુણવતા સુધારવા બે સૂચનો આપો.
8. SSAની અસર જણાવો.
9. શિક્ષક ક્ષમતા એટલે શું ?
10. શિક્ષણ સાથે સંકળાયેલા બે NGO ના નામ આપો.
11. વર્ગખંડ અવલોકનની વિશેષતા જણાવો.
12. શિક્ષક શિક્ષણના બે સામાયિકોનાં નામ આપો.
13. શિક્ષક શિક્ષણના અભ્યાસક્રમના નામ આપો.
14. IASE નું પુરૂં નામ લખી તેનું શિક્ષક વિકાસમાં મુખ્ય કાર્ય જણાવો.
15. NUEPA નું પુરૂં નામ લખી તેનું શિક્ષક શિક્ષણમાં મૂખ્ય યોગદાન જણાવો.
16. આંતર વિદ્યાશાખાકીય અને સુગ્રથિત શિક્ષક શિક્ષણ અભિગમ એટલે શું ?
17. અધ્યાપન સંશોધન એટલે શું ?
18. અધ્યાપક વ્યાવસાયિકવિકાસ એટલે શું ?
19. સ્વ નિર્દેશિત શિક્ષક વિકાસ એટલે શું ?
20. CASE નું પુરૂં નામ લખી તેનું શિક્ષક શિક્ષણમાં મુખ્ય પ્રદાન જણાવો.
21. શિક્ષણની સંશોધિત રાષ્ટ્રીય નીતિ ૧૯૯૨ સમિતિના અધ્યક્ષ કોણ હતા ?
22. શિક્ષક શિક્ષણમાં અભ્યાસક્રમ અંગે કોઠારી પંચની કોઈ બે ભલામણો લખો.
23. NCTE દ્વારા શિક્ષક શિક્ષણનું માળખું NCFTE કયારે રજૂ કરવામાં આવ્યું.
24. NCTE અને NCFTE નું પુરૂં નામ લખો.
25. પ્રયોગશાળા સંશોધન અને ક્ષેત્ર સંશોધનનો અર્થ આપો.
26. શિક્ષક પ્રતિબધ્ધતા એટલે શું ?
27. બહુવિધવિષય શિક્ષકનો અર્થ આપો.
28. શિક્ષક કામગીરીને સુદઢ કરવામાં નડતી સમસ્યાઓ જણાવો.

CC – 303 માધ્યમિક અને ઉચ્ચતરમાધ્યમિક શિક્ષણ – 1

વિભાગ :- 01

પ્રશ્ન – 1 નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે 500 શબ્દોમાં હોવો જોઈએ.

1. માધ્યમિક શિક્ષણનું માળખું વિગતે સમજાવો.
2. માધ્યમિક શિક્ષણના ઉદ્દેશો અને હેતુઓ વર્ણવો.
3. માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક કક્ષાએ કયા પ્રકારની શાળાઓ છે ? ભારતમાં પબ્લિક સ્કૂલોનાં લક્ષણો જણાવો.
4. ભારતમાં શૈક્ષણિક સાધનો અને વર્ગખંડોની ગુણવતા કેવીરીતે વધારી શકાય ? સૂચનો આપો.
5. ભારતમાં માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણની વિવિધ શૈક્ષણિક નિતિઓના અમલીકરણ વિશે સમજાવો.
6. નવોદય વિદ્યાલય એટલે શું ? તેના હેતુઓ, કાર્યો અને સુવિધાવિશે સમજાવો.
7. માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળા કક્ષાએ ભૌતિક સુવિધાઓ, શૈક્ષણિક અને વર્ગખંડો સંબંધિત સમસ્યાઓ જણાવો.
8. માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ સહાયકોની સમસ્યા તમારા શબ્દોમાં વર્ણવો.
9. ગુજરાત રાજયમાં માધ્યમિક શાળા સ્તરે આચાર્ય નિમણૂંક પ્રક્રિયાનાં સોપાનો સવિસ્તાર સમજાવો.
10. કેન્દ્રીય વિદ્યાલય એટલે શું ? તેના હેતુઓ, કાર્યો , અને સુવિધાઓ અંગે સવિસ્તાર સમજાવો.
11. આદર્શ નિવાસી શાળામાં શિક્ષકોની નિમણૂંક પ્રક્રિયાના સોપાનો સવિસ્તાર સમજાવો.
12. શાળા વ્યવસ્થાપનનો (સંચાલનનો) અર્થ આપી તેની જરૂરીયાત અને મહત્વ સમજાવો.
13. માધ્યમિક અને ઉચ્ચ્તર માધ્યમિક શાળામાં શિક્ષક ની નિમણૂંક પ્રક્રિયાના સોપાનો સવિસ્તાર સમજાવો.
14. સામાજિક સ્તરીકરણ એટલે શું ? માધ્યમિક સ્તરે સામાજિક સ્તરીકરણને લીધે નડતી સમસ્યાઓ અંગે ચર્ચા કરો.
15. UGC અને NCERT નાં કાર્યો જણાવી બંને વચ્ચેનો તફાવત સ્પષ્ટ કરો.
16. માધ્યમિક શાળા સ્તરે માહિતી અને પ્રત્યાયન પ્રૌદ્યોગિકીને લીધે ઉદભવતી સમસ્યાઓ જણાવો.
17. માધ્યમિક શાળા સ્તરે કન્યા કેળવણીમાં નડતરરૂપ સમસ્યાઓ વર્ણવી અને સરકાર દ્વારા કન્યા કેળવણીને પ્રોત્સાહિત કરવા ચાલતા કાર્યક્રમો અંગે જણાવો.
18. NCERT અને GCERT નું માળખું દોરી માધ્યમિક સ્તરનાં કાર્યો જણાવો.
19. ઉચ્ચ શિક્ષણ સુધારવા માટે NAAC ની ભૂમિકા શી છે ?
20. NCTE ની ભૂમિકા શું છે ? તે UGC થી કેવી રીતે જૂદી પડે છે ?
21. ગુજરાતમાં માધ્યમિક શિક્ષણના શૈક્ષણિક માળખાની સુધારણા માટે કોઈ પણ પાંચ મુદ્દા સૂચવો.
22. ગુજરાતમાં માધ્યમિક શાળા કક્ષાએ સીમાંતીકરણ શું છે ?
23. એકલવ્ય મોડેલ સ્કૂલના હેતુઓ, કાર્યો અને તેના દ્વારા પુરી પડાતી સગવડોની નોંધ કરો.

વિભાગ :- 02

પ્રશ્ન – 2 નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે 250 શબ્દોમાં હોવો જોઈએ.

1. માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષકોની વ્યાવસાયિક નૈતિકતાવિશે સમજાવો.
2. એકલવ્ય મોડેલ સ્કૂલના કાર્યો અને સુવિધાઓ વિશે સમજાવો.
3. માધ્યમિક શિક્ષણ અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ એટલે શું ? તેના ધ્યેયો અને હેતુઓ જણાવો.
4. ભારતમાં માધ્યમિક શાળા કક્ષાએ કન્યા કેળવણીની જરૂરનું વર્ણન કરો.
5. માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાનાં બાળકોમાં સર્જનાત્મકતા વિકસાવવા માટેની પ્રવૃતિઓ સૂચવો.
6. માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાના આચાર્યોની વ્યાવસાયિક નૈતિકતાવિશે સમજાવો.
7. ભારતમાં માધ્યમિક શાળાઓની સમસ્યાઓ જણાવો. તેનાં કારણોનું વિશ્લેષણ કરો.
8. માધ્યમિક શાળાઓમાં CABE નું મહત્વ જણાવો.

9. માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાઓમાં શૈક્ષણિક સંશોધનમાં શૈક્ષણિક સંશોધનોમાં શિક્ષણની ભૂમિકા સ્પષ્ટ કરો.
10. માધ્યમિક શાળાઓમાં કઈ નાવિન્ય પૂર્ણ શૈક્ષણિક પ્રયુકિતઓનો ઉપયોગ થાય છે.
11. કેન્દ્રીય વિદ્યાલય દ્વારા વિદ્યાર્થીઓને અપાતી સુવિધાઓ જણાવો.
12. પબ્લિક સ્કૂલના કાર્યો જણાવો.
13. માધ્યમિક શાળામાં ભૌતિક સુવિધાઓને લગતી સમસ્યાઓ સ્પષ્ટ કરો.
14. UGCનું માળખું વર્ણવીને સ્પષ્ટ કરો.
15. NCTEનાં કાર્યો જણાવો.
16. NUEPA નાં કાર્યો જણાવો.
17. માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળા સ્તરે ICT ને લીધે ઉદભવતી સમસ્યાઓ અંગે ચર્ચા કરો.
18. નવોદય વિદ્યાલય અને કેન્દ્રીય વિદ્યાલય વચ્ચેનો તફાવત સ્પષ્ટ કરો.
19. શિક્ષક પ્રશિક્ષણમાં NCTE ની ભૂમિકા વિગતવાર સમજાવો.
20. માધ્યમિક શાળા કક્ષાની સમસ્યાઓ ઉપર કોઈ પણ પાંચ સંશોધનોના શીર્ષકો લખો.
21. ગુજરાતમાં માધ્યમિક શિક્ષણના શૈક્ષણિક માળખાની સુધારણા માટે કોઈ પણ પાંચ મૂદ્દાઓ સૂચવો.
22. ગુજરાતમાં માધ્યમિક શાળા કક્ષાએ સીમાંતીકરણ નિવારવા તમે શું કરશો?
23. માધ્યમિક શાળા કક્ષાએ NCERT ની ભૂમિકા વિગતવાર સમજાવો.

<u>**વિભાગ :- 03**</u>

પ્રશ્ન - 3 નીચે આપેલ તમામ પ્રશ્નોના જવાબ ટૂંકમાં આપો.

1. શાળા વ્યવસ્થાપન એટલે શું?
2. એકલવ્ય મોડેલ સ્કૂલ કોને કહેવાય?
3. માધ્યમિક શાળાના આચાર્યની જરૂરી લાયકાત જણાવો.
4. આદર્શ નિવાસી શાળામાં કેવા પ્રકારના વિદ્યાર્થીઓને પ્રવેશ મળે છે?
5. વ્યાવસાયિક નૈતિકતા એટલે શું?
6. સામાજિક સ્તરીકરણ એટલે શું?
7. IASEનું પુરૂં નામ જણાવી. IASE હોય એવા કોઈ પણ એક શિક્ષણ વિભાગનું નામ લખો.
8. માધ્યમિક શાળાને લગતી કોઈ પણ બે સંશોધન સમસ્યાનું શીર્ષક લખો.
9. શિક્ષણ સહાયક કોને કહેવાય ?
10. GCERTનું પુરૂં નામ જણાવો અને તેનું મુખ્ય મથક કયાં આવેલું છે ?
11. પબ્લિક સ્કૂલના બે હેતુઓ લખો.
12. UGC નું પુરૂં નામ જણાવો અને તેનું મુખ્ય મથક કયાં આવેલું છે ?
13. NCTEનું પુરૂં નામ જણાવો અને તેનું મુખ્ય મથક કયાં આવેલું છે ?
14. NCERTનું પુરૂં નામ જણાવો અને તેનું મુખ્ય મથક કયાં આવેલું છે ?
15. નવોદય વિદ્યાલયમાં કયા ધોરણથી પ્રવેશ આપવામાં આવે છે ?
16. શાળાના મુખ્ય પ્રકારોનાં નામ આપો.
17. પબ્લિક સ્કૂલ એટલે શું ?
18. શિક્ષકની વ્યાવસાયિક નૈતિકતાના કોઈ પણ બે ઉદાહરણ આપો.
19. માધ્યમિક શાળાના શિક્ષક બનવા માટેની જરૂરી લાયકાત જણાવો.
20. માધ્યમિક શાળા સ્તરે કન્યાઓને નડતી કોઈ પણ બે સમસ્યાઓના ઉદાહરણ આપો.
21. NAAC નું પુરૂં નામ જણાવી તેનું મુખ્ય કાર્ય શું છે?
22. CABEનું પુરૂં નામ લખો.
23. વિદ્યાદીપ યોજના શું છે?
24. કેન્દ્રીય વિદ્યાલયની બે સગવડો જણાવો.
25. માધ્યમિક શાળા સ્તરે વિદ્યાર્થીઓના અપવ્યયને લગતી સમસ્યાના બે ઉદાહરણ આપો.
26. શાળા છોડી જતાં બાળકોની કોઈ પણ બે સમસ્યાઓ જણાવો.
27. TAT અને HTATનું પુરૂં નામ લખો.
28. માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળામાં આચાર્ય બનવા માટે ગુજરાત સરકાર દ્વારા કઈ પરીક્ષા લેવામાં આવે છે?
29. ગુજરાત રાજય પરીક્ષા બોર્ડનું મથક કયાં આવેલું છે ?
30. NUIEPA નું પુરૂં નામ લખો.
31. શાળા સંચાલન અને શાળા વ્યવસ્થાપન વચ્ચે શું ભેદ છે ?
32. માધ્યમિક કક્ષાએ આપનું શિક્ષણકાર્ય સુધારવા માટે તમે શું પગલાં લેશો ?
33. શિક્ષણમાં ICT નો ઉપયોગ વધારવા તમે શું કરશો ?
34. શિક્ષકના કોઈ પણ પાંચ વ્યાવસાયિક સિધ્ધાંતોનો ઉલ્લેખ કરો.

35. શિક્ષણ સહાયકની કોઈ પણ બે સમસ્યાઓ જણાવો.
36. વિદ્યાદીપ યોજનાના ચાર હેતુઓ જણાવો.
37. ગુજરાત રાજયમાં માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળામાં શિક્ષાકોની ભરતી માટે કઈ પરીક્ષા લેવામાં આવે છે ?

CC- 304 માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ – ૨

વિભાગ :- 01

પ્રશ્ન - 1 નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે 500 શબ્દોમાં હોવો જોઈએ.

1. અધ્યેતાને સક્રિય રાખવાના જુદા-જુદા સ્વરૂપોની ચર્ચા કરો.
2. ગાંધીજીની અધ્યયન મીમાંસાની સમીક્ષા કરો.
3. માધ્યમિક શિક્ષણના સંદર્ભમાં જુદી જુદી મુલ્યાંકન પધ્ધતિઓની ચર્ચા કરો.
4. માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણના હેતુઓની ચર્ચા કરો.
5. NPE 1986ની ચર્ચા કરો.
6. કર્મયોગી તાલીમની વિસ્તૃતમાં સમીક્ષા કરો.
7. માધ્યમિક શાળાના બાળકોમાં સંકલિત વિકાસ માટે અભ્યાસક્રમમાં કઈ પ્રવૃતિઓનો સમાવેશ કરી શકાય?
8. વિવેચનાત્મક વિચાર અને ચિંતનના સંદર્ભમાં અધ્યેતાની સહભાગીપણાનાં વિવિધ સ્વરૂપોની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.
9. ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાના બાળકોમાં સંકલિત વિકાસ માટે અભ્યાસક્રમમાં કઈ પ્રવૃતિઓનો સમાવેશ કરી શકાય ?
10. બાળ કેન્દ્રિત શિક્ષણશાસ્ત્રનો અર્થ આપી માધ્યમિક શિક્ષણ ક્ષેત્રે લોજીક તર્ક સમજાવો.
11. માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળા કક્ષાએ થતાં મૂલ્યાંકનના પ્રકારોને સમજાવો.
12. ગુજરાત માધ્યમિક શિક્ષણ ધારો ૧૯૭૨ની વિગતવાર ચર્ચા કરો.
13. ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાઓમાં વહીવટ પૂર્ણ પ્રતિબધ્ધતાએ કેટલે અંશે થઈ રહ્યો છે ?
14. બાળ કેન્દ્રિત શિક્ષણશાસ્ત્રનો અર્થ આપી માધ્યમિક શિક્ષણ ક્ષેત્રે લોજીક- તર્ક સમજાવો.
15. જે. કૃષ્ણમૂર્તિના શૈક્ષણિક વિચારો તથા શાળાના સંદર્ભમાં તેમની ઉપયોગિતા વિશે સમજાવો.
16. ગાંધીજીના શૈક્ષણિક વિચારો તથા શાળાના સંદર્ભમાં તેમની ઉપયોગિતા સમજાવો.
17. માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળા કક્ષાએ અભ્યાસક્રમ વિકાસના સિધ્ધાંતો અને તેની અમલીકરણ પ્રક્રિયા વિશે સમજાવો.
18. માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળા કક્ષાએ અભ્યાસક્રમનાં અભિગમો જણાવી તેની સહાયક સામગ્રીની ભૂમિકા વિશે સમજાવો.
19. અવલોકન અને શોધના સંદર્ભમાં અધ્યેતાના સહભાગીપણાનાં વિવિધ સ્વરૂપોની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.
20. અભ્યાસક્રમની સંકલ્પના આપી માધ્યમિક શાળાસ્તરના હેતુઓની સમજૂતી આપો.
21. રાષ્ટ્રીય માધ્યમિક શિક્ષા અભિયાન RMSA અંગે વિસતૃત સમજૂતી આપો.
22. માધ્યમિક શાળા સ્તરે SWOT પૃથક્કરણ અંગે ચર્ચા કરો.

વિભાગ :- 02

પ્રશ્ન – 2 નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે 250 શબ્દોમાં હોવો જોઈએ.

1. જ્ઞાનની રચનાની પ્રક્રિયાની ટૂંકમાં સમજૂતી આપો.
2. સામાજિક શિક્ષણના સંદર્ભમાં ટાગોરના વિચારો સમજાવો.
3. અધ્યયન સહાયક સામગ્રીનું મહતવ જણાવો.
4. NCF 2005 અંગે માધ્યમિક શિક્ષણને ધ્યાનમાં રાખી ચર્ચા કરો.
5. (NCK) રાષ્ટ્રીય જ્ઞાન આયોગની ટૂંકમાં ચર્ચા કરો.
6. માધ્યમિક શિક્ષણમાં TQM સમજાવો.
7. જહોન ડયુઈના શૈક્ષણિક વિચારો અનુસાર શિક્ષણની ચર્ચા કરો.
8. માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળા કક્ષાએ હેતુઓ અને ધ્યેયો નો ઉલ્લેખ કરો.
9. નેશનલ નોલેજ કમિશન (NKC) વિશે તમે શું જાણો છો તેના હેતુઓ જણાવો.
10. અધ્યેતાકેન્દ્રી અભ્યાસક્રમને ટૂંકમાં સમજાવો.
11. અભ્યાસક્રમને સમયાંતરે પરિવર્તનની બાબતને તમે કઈ રીતે મૂલવો છો ?

12. રવિન્દ્રનાથ ટાગોરના શૈક્ષણિક વિચારોની ચર્ચા કરો અને તેની શાળા સંદર્ભમાં અમલીકરણને સમજાવો.
13. NPE 1986ની ટૂંકમાં ચર્ચા કરો.
14. સોક્રેટીસના શૈક્ષણિક વિચારો ટૂંકમાં જણાવો.
15. શ્રીઅરવિંદના શૈક્ષણિક વિચારો ટૂંકમાં જણાવો.
16. માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળા કક્ષાએ અભ્યાસક્રમ સંબંધિત સંશોધન કાર્યો વિશે સમજાવો.
17. TAT અને HTAT એટલે શું ? તેની સંપૂર્ણ પ્રક્રિયા વિશે સમજાવો.
18. માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળા કક્ષાએ સામગ્રી અને સાધનોના પ્રકારો વિશે જણાવો.
19. માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળા કક્ષાએ આંતરિક મૂલ્યાંકનના ક્ષેત્રો જણાવી સંપૂર્ણ
20. ગુણવતાયુકત વ્યવસ્થાપન સમજાવો.
21. બાળ કેન્દ્રિત શિક્ષણશાસ્ત્ર અંગે ટૂંકમાં ચર્ચા કરો.
22. માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળા સ્તરે અધ્યાપન સામગ્રીઓ અંગે સમજૂતી આપો.
23. મૂલ્યાંકનના પ્રકારો ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.
24. માધ્યમિક શિક્ષણના સંદર્ભમાં ગાંધીજીના વિચારોની સમીક્ષા કરો.

<u>વિભાગ :- 03</u>

પ્રશ્ન - 3 નીચે આપેલ તમામ પ્રશ્નોના જવાબ ટૂંકમાં આપો.

1. અધ્યયન સહાયક સામગ્રી એટલે શું ?
2. ભારતમાં માધ્યમિક શિક્ષણને લગતા કોઈ પણ બે કાર્યક્રમોનાં નામ આપો.
3. અભ્યાસક્રમ એટલે શું ?
4. માધ્યમિક શિક્ષણમાં ઉપયોગી બે અભિગમોનાં નામ આપો.
5. સમીક્ષાત્મક વિચારનું એક ઉદાહરણ આપો.
6. શિક્ષણના સંદર્ભમાં સોક્રેટીસનું વિશિષ્ઠ પ્રદાન જણાવો.
7. મૂલ્યાંકનની વ્યાખ્યા આપો.
8. SWOT પૃથક્કરણ એટલે શું?
9. TQM એ શું છે?
10. RMSA નું પુરૂં નામ જણાવો.
11. NPEનું પુરૂં નામ જણાવો.
12. NCF ૨૦૦૫ શું છે?
13. અભ્યાસક્રમના અભિગમો માધ્યમિક શાળા કક્ષાએ કયા કયા છે?
14. રાષ્ટ્રીય માધ્યમિક શિક્ષણ અભિગમના બે હેતુઓ લખો.
15. કર્મયોગી તાલીમ શું છે?
16. માધ્યમિક કક્ષાએ કયા પ્રકારની સાધન સામગ્રીનો ઉપયોગ થાય છે?
17. વિવેચનાત્મક શિક્ષણશાસ્ત્ર એટલે શું?
18. સતત અને સર્વગ્રાહી શિક્ષણ એટલે શું?
19. NKC ની શિક્ષણ નીતિ જણાવો.
20. સમીક્ષાત્મક વિચારનું એક ઉદાહરણ આપો
21. POA અને TAT નું પુરૂ નામ જણાવો.
22. SWOTનું પુરૂં નામ આપો
23. TQM અને NCF નું પુરૂ નામ જણાવો.
24. NPE અને HTAT નું પુરૂ નામ જણાવો.
25. મૂલ્યાંકન માટે વપરાતા સાધનો જણાવો.
26. NPE ની નવી શિક્ષણનીતિ વિશે જણાવો
27. માધ્યમિક શિક્ષણ અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણનો તફાવત લખો.
28. જે. કૃષ્ણમૂર્તિની શિક્ષણની વ્યાખ્યા આપો.
29. શ્રીઅરવિંદની શિક્ષણની વ્યાખ્યા આપો.
30. ગાંધીજીએ કયા પ્રકારના શિક્ષણ પર ભાર મૂકયો હતો?
31. માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળામાં આચાર્ય બનવા માટે કેટલા વર્ષનો અનુભવ જરૂરી છે?
32. વિષયવસ્તુનું પૃથક્કરણ એટલે શું?
33. સંકલ્પનાત્મક મૂલ્યાંકન એટલે શું?
34. ગુજરાત માધ્યમિક શિક્ષણ ધારો કયા વર્ષથી અસ્તિત્વમાં આવ્યો હતો?
35. જહોન ડયુઈએ કયા પ્રકારના શિક્ષણને ભાર આપ્યો છે?

<u>સેમેસ્ટર- 4</u>

<u>ES--401 માધ્યમિક શિક્ષણમાં અભ્યાસક્રમ અને મૂલ્યાંકન</u>

<u>વિભાગ :- 01</u>

પ્રશ્ન -1 નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે 500 શબ્દોમાં હોવો જોઈએ.

1. અધ્યાપન યોજનાનો અર્થ અને સંકલ્પના જણાવી અધ્યાપન યોજના વિશે સમજાવો.
2. અધ્યાપન યોજના એટલે શું? અધ્યાપન યોજનાના પ્રતિમાનો સવિસ્તાર સમજાવો.

3. અધ્યાપન યોજનાની વ્યાખ્યા આપી. અધ્યાપન યોજના નિર્માણનાં કૌશલ્યોની વિસ્તૃત માહિતી આપો.
4. વાર્તાફલકનો અર્થ અને સંકલ્પના જણાવી વાર્તાફલકની વિગતે ચર્ચા કરો.
5. વાર્તાફલક એટલે શું? વાર્તાફલકના મનોવૈજ્ઞાનિક સિધ્ધાંતોની ચર્ચા કરો.
6. વાર્તાફલકની વ્યાખ્યા આપી વાર્તાફલકના ફાયદા અને ગેરફાયદા જણાવો.
7. સ્વ-અધ્યયનનો અર્થ અને સંકલ્પના જણાવી સ્વ-અધ્યયનની જરૂરિયાત વિશે સમજાવો.
8. અભિક્રમિત અધ્યયન સામગ્રી એટલે શું? અભિક્રમિત અધ્યયન સામગ્રીના સિધ્ધાંતો વિશે સમજાવો.
9. અભિક્રમિત અધ્યયન સામગ્રીની સંકલ્પના જણાવી તેના પ્રકારોની વિગતે ચર્ચા કરો.
10. અભિક્રમિત અધ્યયન સામગ્રીના ફાયદા અને મર્યાદાઓ અંગે વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.
11. અધ્યાપન સામગ્રીનો અર્થ આપી તેના નિર્માણનાં પગથિયા વિશે સમજાવો.
12. કમ્પ્યુટર આધારિત અધ્યાપનની સંકલ્પના જણાવી તેની વિકાસ પ્રક્રિયા અને લક્ષણો વિશે ચર્ચા કરો.
13. પ્રશ્નબેંક એટલે શું? પ્રશ્નબેંકના પ્રકારોની સમજૂતી આપો.
14. પ્રશ્નબેંકની સંકલ્પના જણાવી પ્રશ્નબેંકનું મહ્ત્વ સમજાવો.
15. પ્રશ્નબેંકનો અર્થ આપી પ્રશ્નબેંક નિર્માણના પગથિયા વિશે સમજાવો.
16. ગ્રેડિંગની સંકલ્પના જણાવી તેના ફાયદા અને મર્યાદા વિશે સમજાવો.

17. <u>વિભાગ :- 02</u>

પ્રશ્ન – 2 નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે 250 શબ્દોમાં હોવો જોઈએ.

1. અધ્યાપન યોજનાની સંકલ્પના જણાવી તેના પ્રતિમાનો જણાવો.
2. અધ્યાપન યોજના એટલે શું? અધ્યાપન યોજનાના કૌશલ્યો જણાવો.
3. વાર્તાફલકનો અર્થ જણાવી મનોવૈજ્ઞાનિક સિધ્ધાંતો જણાવો.
4. પ્રશ્નબેંકની સંકલ્પના જણાવી પ્રશ્નોના પ્રકારો વિશે જણાવો.
5. સ્વ અધ્યયન સામગ્રીની જરૂરિયાતો જણાવો.
6. વાર્તાફલકના ફાયદા અને ગેરફાયદા જણાવો.
7. અધ્યયન સામગ્રી નિર્માણના પગથિયાં જણાવો.
8. અભિક્રમિત અધ્યયન સામગ્રીના પ્રકારો જણાવો.
9. CAI આધારિત અધ્યાપનની વિકાસ પ્રક્રિયાના લક્ષણો જણાવો.
10. અધ્યયન સામગ્રીના ફાયદા અને મર્યાદા જણાવો.
11. પ્રશ્નબેંક એટલે શું ? તેની જરૂરિયાત જણાવો.
12. ગ્રેડિંગની સંકલ્પના જણાવી ગ્રેડિંગના પ્રકારો જણાવો.

<u>વિભાગ :- 03</u>

પ્રશ્ન – 3 નીચે આપેલ તમામ પ્રશ્નોના જવાબ ટૂંકમાં આપો.

1. અભ્યાસક્રમ એટલે શું?
2. મૂલ્યાંકન એટલે શું?
3. અધ્યાપન યોજના એટલે શું?
4. વાર્તાફલક એટલે શું ?
5. સ્વ-અધ્યયન એટલે શું?
6. CAIનું પુરૂ નામ જણાવો.
7. અધ્યાપન સામગ્રીનો અર્થ જણાવો.
8. અભિક્રમિત અધ્યયન એટલે શું?
9. પ્રશ્નબેંક એટલે શું?
10. ગ્રેડિંગના પ્રકારો જણાવો.
11. વાર્તાફલકના કોઈ પણ બે ફાયદા જણાવો.
12. સ્વ-અધ્યયન સામગ્રીની જરૂરિયાત જણાવો.
13. અભિક્રમિત અધ્યયન સામગ્રીના કોઈપણ બે સિદ્ધાંત જણાવો.
14. વાર્તાફલકના કોઈપણ બે મનોવૈજ્ઞાનિક સિધ્ધાંતો જણાવો.
15. અધ્યાપન યોજનાના પ્રતિમાનોનાં નામ જણાવો.
16. પ્રશ્નબેંકની કોઈપણ બે મર્યાદાઓ જણાવો.
17. અધ્યાપનની સંકલ્પના જણાવો.
18. પ્રશ્નોના પ્રકાર જણાવો.
19. ગ્રેડિંગની સંકલ્પના જણાવો.
20. અભિક્રમિત અધ્યયન સામગ્રીની કોઈપણ બે મર્યાદાઓ જણાવો.

ES – 402 માર્ગદર્શન અને સલાહ

વિભાગ :- 01

પ્રશ્ન - 1 નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે 500 શબ્દોમાં હોવો જોઈએ.

1. માર્ગદર્શનની વ્યાખ્યા આપી માર્ગદર્શનના સિધ્ધાંતોની વિગતવાર ચર્ચા કરો.
2. માર્ગદર્શનના આધારોની ચર્ચા કરો.
3. વ્યાવસાયિક વિકાસનો ગિન્ઝબર્ગનો સિદ્ધાંત વર્ણવો.
4. વ્યાવસાયિક માહિતી પ્રસારણની વિવિધ પધ્ધતિઓની ચર્ચા કરો.
5. માર્ગદર્શનના હેતુઓ જણાવી માર્ગદર્શન સેવાઓના પ્રકાર વર્ણવો.
6. શૈક્ષણિક માર્ગદર્શનની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી વિવિધ કક્ષાએ શૈક્ષણિક માર્ગદર્શનનું સ્વરૂપ સ્પષ્ટ કરો.
7. કાર્ય માનવની કઈ કઈ જરૂરિયાત અને તેના વર્ગીકરણની રીતો સ્પષ્ટ કરો.
8. વ્યવસાય પસંદગી પર અસર કરતાં પરિબળો સમજાવો.
9. વ્યાવસાયિક વિકાસની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી ગિન્ઝબર્ગનો વ્યાવસાયિક વિકાસનો સિધ્ધાંત રજૂ કરો.
10. વ્યાવસાયિક માહિતીની સંકલ્પના, તેની જરૂરિયાત અને તેના વર્ગીકરણની રીતો સ્પષ્ટ કરો.
11. વ્યાવસાયિક માહિતીના વિસ્તરણમાં કારકીર્દી પરિષદની ભૂમિકા સ્પષ્ટ કરો.
12. કોલેજ કક્ષાએ કઈ કઈ માર્ગદર્શન સેવાઓની જરૂર છે?
13. વ્યાવસાયિક વિકાસ એટલે શું? વ્યાવસાયિક વિકાસનો જહોન હોલેન્ડનો સિદ્ધાંત જણાવો.
14. વ્યાવસાયિક માહિતીના વિસ્તરણની વિવિધ તકનીકી જણાવી કોઈ પણ બે ને વિગતે સમજાવો.
15. વ્યવસાય પસંદ કરવા માટેની પ્રવર્તમાન સંકલ્પનાઓ જણાવી વ્યવસાય પસંદગી પાછળ કામ કરતા પ્રેરણો જણાવો.
16. કોલેજ કક્ષાએ માર્ગદર્શન સેવાનું આયોજન કરતી વખતે કઈ બાબતોનીનું ધ્યાન રાખશો.
17. એક શિક્ષક તરીકે તમારી શાળામાં કારકીર્દી સભાનું આયોજન કરો. શાળાના વિષયોના માધ્યમથી વ્યાવસાયિક માહિતી કેવી રીતે આપી શકાય ?
18. વ્યવસાય માહિતીનું વર્ગીકરણ અને એકત્રીકરણ કરવાની વિવિધ રીતની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.
19. સલાહ દર્શનનો અર્થ અને સ્વરૂપ જણાવી, તેના વિવિધ અભિગમો જણાવો.
20. હેવિંગ હર્સ્ટનો વિકાસાત્મક કાર્યસિદ્ધાંત સમજાવો.

વિભાગ :- 02

પ્રશ્ન -2 નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે 250 શબ્દોમાં હોવો જોઈએ.

1. હોલેન્ડનો વ્યાવસાયિક વિકાસનો સિદ્ધાંત રજૂ કરો.
2. સમજાવો. ૧. વ્યાવસાયિક સફળતા
   ૨. વ્યાવસાયિક પરિપકવતા
3. ડોનાલ્ડ સુપરનો વ્યાવસાયિક વિકાસનો સિદ્ધાંત ટૂંકમાં સમજાવો.
4. પ્રાથમિક અને માધ્યમિક કક્ષાએ માર્ગદર્શન કોણ કોણ આપી શકે?
5. કારકીર્દી વાર્તાલાપની અગત્ય સ્પષ્ટ કરો.
6. વ્યાવસાયિક માહિતીના વિસ્તરણમાં પ્રકાશનોની ભૂમિકા સ્પષ્ટ કરી આ માટે ઉપયોગી વિવિધ પ્રકાશનો જણાવો.
7. વ્યાવસાયિક પરિપકવતા એટલે શું? વ્યાવસાયિક પરિપકવતાના ચલોની સમજૂતી આપો.
8. વ્યાવસાયિક માહિતીનો અર્થ જણાવી આદર્શ વ્યાવસાયિક માહિતીના લક્ષણો જણાવો.
9. કારકીર્દી વિકાસ માટે ગિન્ઝબર્ગનો સિદ્ધાંત જણાવો.
10. માહિતીના પ્રાથમિક અને ગૌણ સ્રોતોની ચર્ચા કરો.
11. કારકીર્દી વિકાસમાં લક્ષણકારક સિદ્ધાંત જણાવો.
12. વ્યાવસાયિક માહિતીનું ફાઈલીંગ કરવાની વિવિધ રીતો જણાવો.
13. વિવિધ પ્રકારના વ્યવસાયો વ્યકિતઓની જરૂરિયાતો કેવી રીતે સંતોષે છે?
14. કોલેજ કક્ષાએ માર્ગદર્શનની કઈ કઈ સેવાઓ જરૂરી છે?
15. વ્યવસાય પસંદ કરવાના માનદંડ લખો.
16. વ્યાવસાયિક માહિતી પ્રાપ્તિના સ્રોત જણાવો. અને માધ્યમિક કક્ષાએ માર્ગદર્શન પ્રવૃતિઓ માટેના માનવ સ્રોતોના નામ જણાવો.

17. વ્યાવસાયિક માહિતીનું એકત્રીકરણ કરવાની પ્રયુકિતઓ જણાવી કોઈ એકનો વિગતે ખ્યાલ આપો.
18. અસરકારક સલાહકારના ગુણો અને કૌશલ્યો જણાવો.

<u>વિભાગ :- 03</u>

પ્રશ્ન – 3 નીચે આપેલ તમામ પ્રશ્નોના જવાબ ટૂંકમાં આપો.

1. વ્યાવસાયિક સંતોષ એટલે શું?
2. કાર્ય એટલે શું?
3. હેવિંગ હર્સ્ટ જણાવેલ વ્યાવસાયિક વિકાસ સિદ્ધાંતના તબક્કાઓના માત્ર નામ લખો.
4. વ્યાવસાયિક પ્રેરણાનો અર્થ આપો.
5. વ્યાવસાયિક વિકાસની બે લાક્ષણિકતાઓ રજૂ કરો.
6. કારકીર્દી મુલાકાત એટલે શું?
7. શાળાના વિષયો દ્વારા વ્યાવસાયિક માહિતી કેવી રીતે આપી શકાય?
8. પ્રાથમિક કક્ષાએ કઈ કઈ માર્ગદર્શન સેવાઓ આપી શકાય? યાદી બનાવો.
9. વ્યાવસાયિક માહિતી કેવી હોવી જોઈએ?
10. પ્રાથમિક શાળામાં માર્ગદર્શનના હેતુઓ જણાવો.
11. વ્યવસાય પસંદ કરવાનો માનદંડ લખો.
12. કોઈપણ બે વ્યાવસાયિક માહિતીના પ્રકારોનાં નામ જણાવો.
13. ડોનાલ્ડ સુપરના સિદ્ધાંતની અવસ્થાઓ વ્યાવસાયિક વિકાસ સંદર્ભે જણાવો.
14. માર્ગદર્શનની બે વ્યાખ્યાઓ લખો.
15. કોલેજ કક્ષાએ માર્ગદર્શન કોણ આપી શકે?
16. વ્યાવસાયિક માહિતીનું એકત્રીકરણ કરવાની પ્રયુકિતઓ જણાવો.
17. વિવિધ પ્રકારના વ્યવસાયો વ્યકિતની જરૂરિયાતો કેવી રીતે સંતોષે છે?
18. વ્યાવસાયિક સંતોષ એટલે શું?
19. કોલેજ કક્ષાએ માર્ગદર્શનની સેવાઓ કઈ કઈ છે?
20. વ્યાવસાયિક પરિપકવતા એટલે શું?
21. તરૂણાવસ્થાના વિદ્યાર્થીઓને માર્ગદર્શનની ખાસ જરૂરિયાત શા માટે છે?
22. કોઈ પણ બે વ્યાવસાયિક માહિતી પ્રકાશનોનાં નામ જણાવો.
23. ગુજરાતમાં માર્ગદર્શન આપતી વ્યાવસાયિક માહિતી પ્રાપ્તિના સ્રોત જણાવો.
24. વ્યાવસાયિક વિકાસના જીવન સોપાનો જણાવો.
25. જૂથના પ્રકાર જણાવો.
26. ભારતના રાષ્ટ્રકક્ષાના માર્ગદર્શન બ્યુરોનું નામ જણાવો.
27. રોજગાર કચેરીના બે કાર્યો જણાવો.
28. વ્યવસાય પસંદ કરવાના માનદંડ લખો.
29. માર્ગદર્શનના વિવિધ ક્ષેત્રો જણાવો.
30. સલાહદર્શનનો અર્થ એટલે શું?
31. સલાહદર્શનના અભિગમો જણાવો.
32. દિશાસૂચક એટલે શું?
33. બિનદિશાસૂચક એટલે શું?
34. સમન્વયાત્મક (મધ્યવર્તી) એટલે શું?
35. અસરકારક સલાહકારના ગુણો અને કૌશલ્યો જણાવો.
36. જૂથ માર્ગદર્શનની વ્યાખ્યા આપો.

<u>ES-૪03 પર્યાવરણ શિક્ષણ</u>

<u>વિભાગ :- 01</u>

પ્રશ્ન - 1 નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે 500 શબ્દોમાં હોવો જોઈએ.

1. પર્યાવરણની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી પર્યાવરણ ના ઘટક તત્વો વચ્ચેના જૈવ-અજૈવ સંબંધ સમજાવો.
2. પર્યાવરણના વિવિધ ચક્રો દર્શાવી જળચક્ર વિસ્તૃત રીતે સમજાવો.
3. આહાર કડી અને જીવન નેટવર્ક સમજાવી આહારકડીની વિસ્તૃત સમજ આપો.
4. પ્રદુષણ એટલે શું? પ્રદુષણના પ્રકાર જણાવી પ્રદુષણને એક પર્યાવરણીય મુદ્દા તરીકે ચર્ચા
5. પ્રદુષણને વ્યાખ્યાયિત કરી હવા, પાણી અને જમીનના પ્રદુષણની છણાવટ કરો.
6. અવક્ષેપન એટલે શું? માટી, પાણી અને ખનીજનું અવક્ષેપન કેવી રીતે થાય છે તે સમજાવો.
7. પર્યાવરણ સંરક્ષણ એટલે શું? પર્યાવરણ સંરક્ષણની જરૂરિયાત જણાવો.
8. પર્યાવરણ સંરક્ષણમાં ઉર્જા સંરક્ષણ અને ખનીજ સંરક્ષણની વિસ્તૃત સમજૂતી આપો.
9. પર્યાવરણ સંરક્ષણના આંતરરાષ્ટ્રીય અને રાષ્ટ્રીય કાયદાઓની ચર્ચા કરો.
10. પર્યાવરણ શિક્ષણનો અર્થ આપી તેની વ્યાખ્યા અને ઉદ્દેશો સમજાવો.

11. પર્યાવરણ શિક્ષણના હેતુઓ અને જરૂરિયાત જણાવો.
12. NCF ૨૦૦૫ની પર્યાવરણ શિક્ષણ બાબતની ભલામણો જણાવો.
13. પર્યાવરણ શિક્ષણના અભિગમો અને પધ્ધતિઓ વિશે વિગતવાર સમજૂતી આપો.
14. પર્યાવરણ શિક્ષણમાં માહિતી અને પ્રત્યાયન પ્રૌદ્યોગિકીની ભૂમિકા સમજાવો.
15. પર્યાવરણ શિક્ષણની અધ્યયન - અધ્યાપન સામગ્રી કેવી પસંદ કરવી તેની ચર્ચા કરો.
16. પર્યાવરણ શિક્ષણમાં સરકારી અને બિનસરકારી સંસ્થાઓની ભૂમિકા વિશે ચર્ચા કરો.
17. પર્યાવરણ શિક્ષણમાં શિક્ષકો અને સ્ત્રીઓની ભૂમિકા સ્પષ્ટ કરો.

વિભાગ :- ૦2

પ્રશ્ન – 2 નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે 250 શબ્દોમાં હોવો જોઈએ.

1. પર્યાવરણ એટલે શું? પર્યાવરણ ઘટક તત્વો સમજાવો.
2. પર્યાવરણના વિવિધ ચક્રો દર્શાવી જૈવ રાસાયણિક ચક્ર સમજાવો.
3. આહારકડી ને પર્યાવરણ સંદર્ભમાં સમજાવો.
4. પ્રદૂષણ એટલે શું? પ્રદૂષણની વ્યાખ્યા આપી સમજાવો.
5. પ્રદુષણ એટલે શું? હવા, પાણી અને જમીનનું સમજાવો.
6. ઉર્જાના સ્ત્રોત જણાવી વિસ્તૃત સમજૂતી આપો.
7. જૈવ વિવિધતા એટલે શું ? વિસ્તૃત સમજ આપો.
8. અવક્ષેપનની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી માટી, પાણીનું અવક્ષેપન સમજાવો.
9. પર્યાવરણ સંરક્ષણ એટલે શું? સમજાવો.
10. પર્યાવરણ સંરક્ષણની જરૂરિયાત સમજાવો.
11. ઉર્જા સંરક્ષણ, પાણી સંરક્ષણ અને માટી સંરક્ષણ વિશે વિસ્તૃત માહિતી આપો.
12. પર્યાવરણ સંરક્ષણ સંબંધિત રાષ્ટ્રીય કાયદાઓ જણાવો.
13. પર્યાવરણ એટલે શું? પર્યાવરણ શિક્ષણની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરો.
14. પર્યાવરણ શિક્ષણને વ્યાખ્યાયિત કરી કોઈ એક વ્યાખ્યા વિસ્તૃત સમજાવો.
15. પર્યાવરણ શિક્ષણના હેતુઓ અને ઉદ્દેશ જણાવો.
16. પર્યાવરણ શિક્ષણનું કાર્યક્ષેત્ર જણાવો.
17. પર્યાવરણ શિક્ષણની જરૂરયાત સ્પષ્ટ કરો.
18. NCF ૨૦૦૫ની પર્યાવરણ શિક્ષણની ભલામણો જણાવો.
19. પર્યાવરણ શિક્ષણના અભિગમો જણાવો કોઈ એક અભિગમ વિસ્તૃત સમજાવો.
20. પર્યાવરણ શિક્ષણમાં ICTની ઉપયોગિતા જણાવો.
21. પર્યાવરણ શિક્ષણમાં GOs, NGOs ની ભૂમિકા જણાવો.

વિભાગ :- ૦૩

પ્રશ્ન – ૩ નીચે આપેલ તમામ પ્રશ્નોના જવાબ ટૂંકમાં આપો.

1. પર્યાવરણ એટલે શું?
2. પર્યાવરણ શિક્ષણ એટલે શું?
3. પ્રદૂષણ એટલે શું?
4. પ્રદૂષણના પ્રકારો જણાવો.
5. પર્યાવરણ શિક્ષણની પધ્ધતિઓ જણાવો.
6. પર્યાવરણ શિક્ષણના અભિગમો જણાવો.
7. ચર્ચા નિદર્શન એટલે શું?
8. ક્ષેત્ર મુલાકાતનું પર્યાવરણ શિક્ષણમાં મહત્વ સમજાવો.
9. પર્યાવરણ શિક્ષણમાં પ્રકલ્પ (પ્રોજેકટ) મેથડના ફાયદા જણાવો.
10. NCF ૨૦૦૫નું પુરૂં નામ જણાવો.
11. જળચક્રની વ્યાખ્યા આપો.
12. અવક્ષેપન એટલે શું?
13. પુન: પ્રાપ્ય ઉર્જા એટલે શું?
14. જૈવ વિવિધતા એટલે શું?
15. ઉર્જા સંરક્ષણની કોઈ એક વ્યાખ્યા આપો.
16. કયોટો પ્રોટોકોલ શું છે?
17. પર્યાવરણ શિક્ષણનું મહત્વ લખો.
18. આહારકડી એટલે શું?
19. જીવન નેટવર્ક એટલે શું?
20. ઉર્જાના સ્ત્રોત વિશે જણાવો.
21. ઓકિસજન ચક્ર સમજાવો.
22. કાર્બન ચક્ર સમજાવો.
23. જૈવ રાસાયણિક ચક્ર સમજાવો.
24. ટકાઉ વિકાસ એટલે શું?

<u>સંશોધન દરખાસ્ત (RESEARCH PROPOSAL)</u>

સંશોધન દરખાસ્ત (RESEARCH PROPOSAL)

સંશોધન દરખાસ્તમાં સામાન્ય રીતે સમાવાતી વિગતો આ પ્રમાણે છે.

શીર્ષક પેજ (Title Page) - સંશોધન દરખાસ્તનાં શીર્ષક પેજમાં નીચે જણાવેલ બાબતોનો સમાવેશ કરવામાં આવે છે.

પેજની સૌથી ઉપર લીટીની બરાબર વચ્ચે સંશોધન સમસ્યા દર્શાવતું શીર્ષક લખવું .શીર્ષક લખતી વખતે નીચે જણાવેલી બાબતો ધ્યાનમાં રાખવી

Effectiveness of Principal's Leadership Style on
Teaching Competency of Secondary
Teachers of Palanpur

મુખ્ય દરખાસ્ત (Main Proposal)

પ્રસ્તાવના (Introduction) - સંશોધન દરખાસ્તની શરૂઆત પ્રસ્તાવનાથી થાય છે. તેમાં ખૂબ જે ટૂંકમાં સમસ્યા ક્ષેત્ર અંગેની સૈદ્ધાંતિક ભૂમિકા રજૂ કરવામાં આવે છે .તેમાં અંતે સંશોધન સમસ્યાની પસંદગી કરવાનો મુખ્ય હેતુ શું છે અને આ સંશોધન કરવાથી શું જાણવા મળશે તેની વાત રજૂ કરવામાં આવે છે.

સમસ્યા શીર્ષક (Title of Problem) -અહીં સંશોધન શીર્ષક રજૂ થાય છે. શીર્ષક સામાન્ય લખાણમાં અને સીંગલ સ્પેશમાં લખાય છે .શીર્ષકનુ લખાણ અન્ય લખાણની અંદરની બાજુએ રાખવામાં આવે છે અને તેમાં કોઈ અવતરણ ચિહ્નો ઉપયોગ કરવામાં આવતો નથી .

Effectiveness of Principal's Leadership Style on
Teaching Competency of Secondary And
Higher Secondary Teachers of Palanpur

સમસ્યા કથન (Statement of the Problem) – ત્યારબાદ સમસ્યા કથન કરવામાં આવે છે જેમાં સંશોધન સમસ્યાના શીર્ષકની છણાવટ કરીને સંશોધન માટેના પ્રશ્નોની સ્પષ્ટતા કરવામાં આવે છે તથા આ તબક્કે સંશોધનના ચલો વિશે સામાન્ય ખ્યાલ આપવામાં આવે છે આ રજૂઆત ખૂબ જ ટૂંકમાં કરવામાં આવે છે.

સંબંધિત સાહિત્યની સમીક્ષા (Review of the Related Literature)- સંશોધન અવકાશ શોધતી વખતે સંશોધકે પૂર્વ સંશોધનોનો જે અભ્યાસ કર્યો હોય તેની ખૂબ જ ટૂંકી વિગત અહીં રજૂ કરવામાં આવે છે. ખાસ કરીને પૂર્વે થયેલા સંશોધનના પરિણામોની એક સામાન્ય તરાહ તથા જુદા જુદા સંશોધનોના પરિણામોમાં જોવા મળેલ તફાવત અંગે ખૂબ જ ટૂંકમાં રજૂઆત કરવામાં આવે છે. આ વિગતોને આધારે સંશોધક સ્પષ્ટતા કરે છે કે પૂર્વ સંશોધનના કયા પરિણામોએ સંશોધન માટેનું સંશોધન અવકાશ સ્પષ્ટ કર્યો છે.

સંશોધનની સાર્થકતા (Significance of the research) - પ્રસ્તુત સંશોધનનું મહત્વ આ મુદ્દામાં સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે સંશોધન દ્વારા કયા પ્રશ્નોના ઉતર મળશે તેની સ્પષ્ટતા કરીને પ્રસ્તુત સંશોધન કોને અને કઈ રીતે ઉપયોગી થશે તેનું વર્ણન અહી કરવામાં આવે છે.

સંશોધન ક્ષેત્ર (Area of Research) અહી સંશોધન કયા ક્ષેત્ર સાથે સંકળાયેલું છે. તેની સ્પષ્ટતા કરવામાં આવે છે કોઈ પણ સંશોધન એક કરતાં વધુ ક્ષેત્રો સાથે જોડાયેલુ હોય શકે છે.

સંશોધનનો પ્રકાર(Type of research) સંશોધન ક્યાં પ્રકારનું છે તેની કારણ સહિતની રજુઆત અહી કરવામાં આવે છે.

સંશોધન પદ્ધતિ Research Methodology) સંશોધન કઈ પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરવામાં માંગે છે તેની સ્પષ્ટતા (કારણ સહિત) અહી કરવામાં આવે છે જો પ્રાયોગિક સંશોધન હોય તો અહી પ્રાયોગિક યોજના અંગેની સ્પષ્ટતા પણ કરવી જોઈએ.

સંશોધનના હેતુઓ (Objectives of Research)- અહીં સંશોધનના તમામ હેતુ એક પછી એક ક્રમિક રીતે લખવામાં આવે છે.

ઉત્કલ્પનાઓ અથવા અભ્યાસ પ્રશ્નો (Hypothesis or/and Research Questions) - સંશોધન માટે રચવામાં આવેલી ઉત્કલ્પનાઓ અથવા અભ્યાસ પ્રશ્નો અહી ક્રમિક રીતે રજૂ કરવામાં આવે છે સંશોધકે જો શૂન્ય ઉત્કલ્પનાની

રચના કરી હોય તો તેણે પહેલા સંશોધન ઉત્કલ્પનાઓ લખવી જોઈએ ફકત અભ્યાસ પ્રશ્નોની જો પછી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાઓ લખવી જોઈએ જો ઉત્કલ્પનાઓ અને અભ્યાસ પ્રશ્નો બનેની રચના કરવી હોય તો બંનેની રચના કરી હોય તો અહી તેની રજૂઆત કરવી વારાફરતી રજૂઆત કરવી જોઈએ.

સંશોધન ચલો (Variable of Research) - સંશોધન માટે પસંદ કરવામાં આવેલા ચલો વિશેની માહિતી અહી રજૂ કરવામાં આવે છે તેમાં દરેક ચલના પ્રકાર અને તેના જુદા જુદા સ્તરોની સ્પષ્ટતા કરવામાં આવે છે.

ચાવીરૂપ શબ્દોની વ્યાખ્યા (Definition of Keyword) - શીર્ષકમાં પ્રયોજવામાં આવ્યા હોય તેવા તમામ પારિભાષિક શબ્દોની સૈદ્ધાંતિક અને વ્યવહારિક વ્યાખ્યાઓ અહી જણાવવામાં આવે છે ચલોનો નિર્દેશ કરવા માટે જે વિશિષ્ટ શબ્દો ચલના તમામ સ્તરોને પણ અહી વાપરવામાં આવ્યા હોય તેમની વ્યવહારિક વ્યાખ્યા આ તબકકે સ્પષ્ટ કરવી જોઈએ જે શબ્દો સામાન્ય ચલણની ભાષામાં વપરાતા હોય તેવા શબ્દ વ્યાખ્યાયિત કરવા જોઈએ જેની વ્યાખ્યા આપવાનું ટાળવું જોઈએ પણ શબ્દનો સંશોધનના સંદર્ભમાં વિશિષ્ટ અર્થ થતો હોય તો તેની સ્પષ્ટતા કરવી જોઇએ.

સંશોધનની મર્યાદા (Limitation of Research) - અહીં સંશોધકે સંશોધનના વ્યાપનું સીમાંકન કરવું જોઈએ એટલે કે કાર્યક્ષેત્ર સ્પષ્ટ થતું હોય તો તેની સ્પષ્ટતા કરવાની જો શીર્ષકમાં સંશોધનના કાર્યક્ષેત્રની સ્પષ્ટતા અહીં કરવામાં આવે છે. સંશોધન ઉપકરણની રચના અને તેના ઉપયોગની જરૂર રહેતી નથી તેના સંદર્ભમાં કોઈ મર્યાદા રહેવાની શક્યતા હોય તો તેની સ્પષ્ટતા પણ કરવામાં આવે છે.તે ઉપરાંત નિદર્શ પસંદગીની મર્યાદા અહીં સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે.

વ્યાપવિશ્વ અને નિદર્શ (Population and Sample) - વ્યાપવિશ્વની સ્પષ્ટ વ્યાખ્યા કરીને તેમાંથી નિદર્શ પસંદ કરવા માટેની પદ્ધતિ અને નિદર્શના પાત્રોની અપેક્ષિત સંખ્યાનો અહીં ઉલ્લેખ કરવામાં આવે છે પ્રાયોગિક સંશોધનમાં પ્રયોગનું પુનરાવર્તન કરવા માટે કસોટી કલમોનું કલમ પૃથક્કરણ કરવા માટે કે કસોટીની વિશ્વસનીયતા શોધવા માટે અલગથી નમૂનાની પસંદગી કરવાની હોય તો તેના વિશેની વિગતો અહીં દર્શાવવામાં આવે છે.

સંશોધન ઉપકરણ (Research Tool) - સંશોધન માટે તૈયાર ઉપકરણ પસંદ કર્યું હોય તો તે ઉપકરણ અંગેની વિગતો અહીં દર્શાવવામાં આવી છે જો ઉપકરણની રચના કરવાની હોય તો તેની રચનાના સોપાનો અતિ સક્ષિપ્તમાં રજુ કરવામાં આવે છે

પ્રદત્ત એકત્રીકરણની રીત (Procedure of Data Collection)- પ્રદત્ત એકત્ર કરવા માટેની વિધિનું અહીં વર્ણન કરવામાં આવે છે રજૂ કર્યા બાદ જો કોઈ પ્રાયોગિક કાર્ય કરવાનું હોય તો તેનું આયોજન પ્રદત્ત એકત્રીકરણ માટેની વિધિનું વર્ણન કરવામાં આવે છે.

<u>પ્રદત્ત વિશ્લેષણની રીત</u>

સમયનું આયોજન (Time Planning) - સમગ્ર સંશોધન પ્રક્રિયા માટેના અંદાજિત સમયનું આયોજન તૈયાર કરવામાં આવે છે અને અપેક્ષિત સમયનું ક્રમિક રીતે ઉલ્લેખ કરવામાં આવે તેમાં સંશોધનના દરેક તબક્કે મુખ્ય કાર્યો અંગેના અંદાજિત છે

ખર્ચનો અંદાજ (Financial Budgeting) - સંશોધન પ્રક્રિયા સાથે સંકળાયેલા વિવિધ કર્યો કરવા માટે અંદાજિત તમામ ખર્ચની વિગતો અહીં લખવામાં આવે છે. (કોઈ સંસ્થા પાસેથી સંશોધન માટે અનુદાન કે નાણાકીય સહાય મેળવવાની હોય ત્યારે સંશોધન દરખાસ્ત માં આ મુદ્દો લખવામાં આવે છે)

સંદર્ભ સૂચિ (Bibliography) - સંશોધકે સંશોધન પ્રસ્તાવ તૈયાર કરવા સુધીમાં જેટલા પણ સંદર્ભ સાહિત્ય અને સંબંધિત સાહિત્યનો અભ્યાસ કર્યો હોય તે તમામની સૂચિ સંશોધન પ્રસ્તાવને અંતે રજુ કરવામાં આવે છે સૂચિ ચોક્કસ સંદર્ભ માળખામાં રજૂ કરવામાં આવે છે.

સંશોધન અહેવાલનું માળખું

(Structure of Research Report)

સંશોધન અહેવાલના વિભાગો (Divisions of Research Paper)

સામાન્ય રીતે સંશોધન અહેવાલમાં નીચે જણાવેલા મુખ્ય ચાર વિભાગો હોય છે.

પ્રાથમિક વિભાગ*(Primary Section)

મુખ્ય વિભાગ*(Body/ Main Section)

*સંદર્ભ સૂચિ (Bibliography)

*પરિશિષ્ટ (Appendicies)

પ્રાથમિક વિભાગ (Primary Section)

આ સંશોધન અહેવાલનો શરૂઆતનો વિભાગ છે.જેમાં આ બાબતોનો સમાવેશ થાય છે.

*મુખ પૃષ્ઠ Cover Page)

* શીર્ષક પૃષ્ઠ (Title Page)

* પ્રમાણપત્ર (Certificate)

* એકરાર નામું પ્રખ્યાપન((Declaration)

* ઋણ સ્વીકાર (Acknowledgement)

* અનુક્રમણિકા (Index)

* સારણીની યાદી (List of Tables)

* આલેખની યાદી (List of Graphs)

* શબ્દ સંક્ષેપ (Abbreviations)

હવે આપણે આ તમામ બાબતો અંગે વિગતે ચર્ચા કરીશું.

મુખ પૃષ્ઠ (Cover Page)

સંશોધન શીર્ષક

ઉદાહરણ: 1

શિક્ષક પ્રશિક્ષણાર્થીઓની અધ્યાપન અભિયોગ્યતા

ઉદાહરણ 2

ધોરણ 10 ના વિદ્યાર્થીઓની વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી વિષયની સિદ્ધિ પર સંકલ્પના પ્રાપ્તિ પ્રતિમાન અને કમ્પ્યુટર કૃત અભિક્રમિત અધ્યયન સામગ્રીની અસરકારકતા

ઉદાહરણ 3

Effectiveness of Concept Attainment Model and Computerised Programmed Learning
Material on the Achievement of the Students of Grade X in
Science and Technology

ઉદાહરણ 4

EFFECTIVENESS OF CONCEPT ATTAINMENT MODEL AND COMPUTERISED PROGRAMMED
LEARNING MATERIAL ON THE ACHIEVEMENT OF THE
STUDENTS OF GRADE X IN SCIENCE AND TECHNOLOGY

પદવી અને નિયમની રજૂઆત (Presentation of Degree and Rule)

ઉદાહરણ 5

માસ્ટર ઓફ એજ્યુકેશન

ની ઉપાધિ માટે ઉત્તર ગુજરાત યુનિવર્સિટીના એજ્યુકેશનલ રૂલ 6 મુજબ આંશિક
જરૂરિયાતના ભાગરૂપે રજુ કરેલ
લઘુશોધ નિબંધ

સંશોધક અને માર્ગદર્શકની સંક્ષિપ્ત વિગત (Brief detail of Researcher and Guide)

ઉદાહરણ 6

અભ્યાસ સંશોધક	**માર્ગદર્શક**
સાળવી છાયાબેન સી.	ડૉ .પિનાક્ષીબેન બી .પટેલ
M.A., B.Ed.	પ્રોફેસર એન્ડ હેડ
શ્રીમતી આર.કે.ડી ખણુસિયા	શ્રીમતી આર.કે.ડી ખણુસિયા

 એમ.એડ.કોલેજ, પાલનપુર

શીર્ષક પૃષ્ઠ(Title Page)
એકરારનામું પ્રખ્યાપન(((Declaration)
પ્રમાણપત્ર (Certificate)
ઋણ સ્વીકાર (Acknowledgement)
અનુક્રમણિકા (Index)
ઉદાહરણ 7

અનુક્રમણિકા (Table of Content)

પ્રકરણ	વિગત	પૃષ્ઠ ક્રમ
	એકરારનામું /પ્રખ્યાપન	II
	પ્રમાણપત્ર	III
	ઋણસ્વીકાર	IV
	સારણી સૂચિ	VI
	આલેખ સૂચિ	IX
	શબ્દ સંક્ષેપ	XI
1	**સમસ્યાનો પરિચય**	**1 થી 16**
	પ્રસ્તાવના	1
	સમસ્યા કથન	4
	શબ્દોની વ્યવહારિક વ્યાખ્યા	6
	સંશોધનનાં હેતુઓ	9
	....	
2		
3		
4		
5		
	સંદર્ભ સૂચિ	341 થી 349

અનુક્રમણિકા (Table of Content)

પ્રકરણ	વિગત	પૃષ્ઠ ક્રમ
	પરિશિષ્ટ	350 થી 387
	અ .સંકલ્પના પ્રાપ્તિ પ્રતિમાનની પાઠ આયોજન નોંધ	350
	બ .કમ્પ્યુટર કૃત અભિક્રમિત અધ્યયન સામગ્રીના ફરમાઓ	362

અનુક્રમણિકાના દરેક પૃષ્ઠને અંતે,રોમનમાં પૃષ્ઠ ક્રમ આપવામાં આવે છે અગાઉના પૃષ્ઠ ક્રમને ધ્યાનમાં રાખીને અહી પૃષ્ઠ ક્રમ આપવામાં આવે છે.

સારણી સૂચિ (List of Tables)

ઉદાહરણ 8

સારણી સૂચિ (List of Tables)

સારણી ક્રમ	વિગત	પૃષ્ઠ ક્રમ
1.1	સંશોધનના ચલ	11

3.1	સંશોધન માટેનો નિદર્શ	41
3.2	સંકલ્પના પ્રાપ્તિ પ્રતિમાન દ્વારા અધ્યાપન માટેનું સમય પત્રક	48

આલેખ /આકૃતિ સૂચિ (List of Graphs / Figures)

ઉદાહરણ 9

આલેખ /આકૃતિ સૂચિ (List of Graphs / Figures)

ક્રમ	સારણી ક્રમ	વિગત	પૃષ્ઠ ક્રમ
1	3.1	બંને જૂથના પૂર્વ કસોટીના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી	96
2	4.1	સ્વતંત્ર ચલોની કક્ષાએ પાત્રોએ મેળવેલા પ્રાપ્તાંકોની આવૃત્તિઓ	129
3	4.2	બંને જુથોના પાત્રોના ઉત્તર કસોટીના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી	144

શબ્દો સંક્ષેપ (Abbreviations)

અહેવાલનો મુખ્ય વિભાગ (Main Section/ Body of the Report)

સંશોધન અહેવાલના મુખ્ય વિભાગમાં સંશોધન પ્રક્રિયાના તમામ કાર્યોની સ્પષ્ટ રજૂઆત કરવામાં આવે છે . સામાન્ય રીતે પ્રકરણોમાં વહેંચાયેલો હોય છે. આ પ્રકરણો નીચે મુજબ છે .

- પ્રકરણ1 : સંશોધન સમસ્યાનો પરિચય (Chapter 1: Introduction to Research Problem)
- પ્રકરણ 2: સંદર્ભ સંબંધિત સાહિત્યની સમીક્ષા/ (Chapter 2: Review of Reference/ Related Literature)
- પ્રકરણ3-: સંશોધનની આધારશિલા અને સંશોધન યોજના (Chapter 3: Foundation of Research and Research Design)
- પ્રકરણ૪-: પ્રદતનું એકત્રીકરણ, વિશ્લેષણ અને અર્થઘટન (Chapter 4: Data Collection, Analysis and Interpretation)
- પ્રકરણ૫-: સંશોધન સારાંશ, પરિણામો અને ભલામણો (Chapter 5: Summary and Findings of Research and Recommendations)

સંશોધન અહેવાલનું પ્રથમ પ્રકરણ

(First Chapter of Research Report)

પ્રકરણ એકનું શીર્ષક (Title of Chapter One)

પ્રકરણ એકને સામાન્ય રીતે 'સંશોધન સમસ્યાનો પરિચય (Chapter 1: Introduction to Research Problem)' શીર્ષક અપાય છે .સંશોધક કયા પ્રશ્નોનો ઉકેલ મેળવવા માગે છે તેની સ્પષ્ટતા આ પ્રકરણમાં થાય છે.

પ્રસ્તાવના (Introduction to Chapter One)

સમસ્યા કથન (Statement of the Problem)

ઉદાહરણ 1

ધોરણ 10 ના વિદ્યાર્થીઓની વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી વિષયની સિદ્ધિ પર સંકલ્પના પ્રાપ્તિ પ્રતિમાન અને કમ્પ્યુટર કૃત અભિક્રમિત અધ્યયન સામગ્રીની અસરકારકતાનો તુલનાત્મક અભ્યાસ

A Comparative Study of the Effectiveness of Concept Attainment Model and Computerized Programmed Learning Material on the Achievement of the Students of Grade X in Science and Technology

સંશોધન ક્ષેત્ર (Area of the Research - (જો આ મુદ્દાનો ઉલ્લેખ પ્રકરણ-3 માં કરવાનો હોય તો અહીં આની રજૂઆત કરવાની જરૂર રહેતી નથી)

સંશોધનના પ્રકાર (Type of Research) - (જો આ મુદ્દાનો ઉલ્લેખ પ્રકરણ-3 માં કરવાનો હોય તો અહીં આની રજૂઆત કરવાની જરૂર રહેતી નથી)

સંશોધન પદ્ધતિ (Research Method) -(જો આ મુદ્દાનો ઉલ્લેખ પ્રકરણમાં કરવાનો હોય તો અહી આની રજૂઆત 3 –કરવાની જરૂર રહેતી નથી

અભ્યાસના હેતુઓ (Objectives of the Study)

ઉત્કલ્પનાઓસંશોધન પ્રશ્નો/(Hypotheses/ Research Questions)- સંશોધન અહેવાલમાં સંશોધન ઉત્કલ્પનાઓ માટે H_1, H_2, H_3 જેવા અને શૂન્ય ઉત્કલ્પના માટે Ho_1, Ho_2, Ho_3 જેવા સંકેતોનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે.

અભ્યાસના ચલો (Variables of the Study)

ઉદાહરણ: 2

સારણી: 1
અભ્યાસ હેઠળના ચલો

ક્રમ 1	ચલ 2	પ્રકાર 3	કક્ષા/સ્તર 4
1.	મૂલ્ય જાગૃતિ કાર્યક્રમ (Value Awareness Program)	સ્વતંત્ર (Independent)	1. મૂલ્ય જાગૃતિ અંગેની ફિલ્મ (Film based on value awareness) 2. સામૂહિક પરામર્શ(Group Counseling) 3.વ્યાખ્યાન (Lecture)
.2	સમાજિક આર્થિક સ્થિતિ (Socio-Economic Status)	પરિવર્તક (Moderator)	ઉચ્ચ (Higher) મધ્યમ (Middle) નિમ્ન (Lower)
3.	જાતિ (Gender)	અંકુશિત (Controlled)	1. કુમાર (Boy)
.4	મૂલ્યો પ્રત્યેની જાગૃતિ (Value Awareness)	પરતંત્ર (Dependent)	…………..
5.	જિજ્ઞાસા, રહેણાક, વિસ્તાર, ઈતર વાચન, મિત્ર વર્તુણ કુટુંબનો પ્રકાર	આંતરવર્તી (ntervening)	

ચાવીરૂપ શબ્દોની વ્યાખ્યા (Definition Of Keywords)

- સૈદ્ધાંતિક વ્યાખ્યા
- વ્યવહારિકકાર્ય /કારી વ્યાખ્યા

અભ્યાસની મર્યાદાઓ (Limitation of the Study)

- વ્યાપ વિશ્વનો ભૌગોલિક વિસ્તાર
- નિદર્શ પસંદગીનો સમયગાળો
- સંશોધન ઉપકરણ
- પ્રદત એકત્રીકરણની વિશિષ્ટ રીત(ઉપયોગ કર્યો હોય તો
- **અભ્યાસનું મહત્વ (Importance of the Study)**

પછીના પ્રકરણોની રૂપરેખા (Layout of the Next Chapters)

સંશોધન અહેવાલનું બીજું પ્રકરણ

(Second Chapter of Research report)

બીજા પ્રકરણનું શીર્ષક (Title of Second Chapter)

સામાન્ય રીતે પ્રકરણનું શીર્ષક સંબંધિત સાહિત્યની સમીક્ષા ર- (Review of Related Literature) લખવામાં આવે છે .

પ્રકરણ-2 માં સમાવાતા મુદ્દાઓ (Points to be Included in Chapter: 2)

પ્રસ્તાવના (Introduction)

સૈદ્ધાંતિક સાહિત્યની સમીક્ષા (Review of Theoretical Literature)

પૂર્વ સંશોધન આધારિત સમીક્ષા (Review Based on Previous Researches)

- પૂર્વ સંશોધનોના સારાંશ (Abstracts based on Previous Researches)

સંશોધનનું શીર્ષક	સંશોધનનો પ્રકાર અને સંશોધન પદ્ધત્તિ
સંશોધકનું નામ	વ્યાપવિશ્વ
સંશોધનની કક્ષા એમ.એડ,એમ.ફિલ.,પીએચ.ડી.,વગેરે	નિદર્શનું કદ અને નિદર્શન પદ્ધત્તિ
યુનિવર્સિટીનું નામ	ચલ અને તેના સ્તરો
વર્ષ	સંશોધન ઉપકરણ

હેતુઓ
અભ્યાસ પ્રશ્નો અથવા ઉત્કલ્પનાઓ
પ્રદત્ત એકત્રીકરણ અને વિશ્લેષણની રીત
આંકડાશાસ્ત્રીય પ્રયુક્તિઓ
મુખ્ય તારણો

જો ફકરા સ્વરૂપે સારાંશની રજૂઆત કરવાની હોય તો દરેક સારાંશની શરૂઆત સંશોધકની અટક સાથે કરવી અને અટકની સાથે સંશોધનનું વર્ષ કૌંસમાં દર્શાવવું અમદાવાદ શહેરની માધ્યમિક શાળાના વિધ્યાર્થીઓના એ (2014)શુક્લ "જેમ કે માનસિક સ્વાસ્થ્ય પર સામાજિક આર્થિક સ્થિતિ અને જાતિયતાની અસર તપાસવા માટે કરેલ અભ્યાસમાં આ રીતે "........ જો આ રીતે સારાંશની રજૂઆત કરવામાં આવી હોય તો સંશોધક અને શરૂઆત કરીને બેથી ત્રણ ફકરમાં સારાંશ રજૂ કરવો ને લગતી તમામ વિગતો પાદનોંધમાં અથવા શીર્ષક અંત્યનોધમાં નિયમ મુજબ લખવી.સંદર્ભ સૂચિમાં તેનો ઉલ્લેખ કરવો .

- પૂર્વ સંશોધનોની સંયોજનાત્મક સમીક્ષા (Synthetical Review of Previous Researches)
- અધિવિશ્લેષણ આધારિત સમીક્ષા (Review based on Meta Analysis)

પ્રસ્તુત સંશોધનનું ઔચિત્ય (SIGNIFICANCE OF STUDY)

આ તબક્કે, પ્રસ્તુત સંશોધન નીચેનામાંથી કઈ બાબતોમાં પૂર્વ સંશોધનોથી જુદું પડે છે તેની મુદ્દાસર રીતે એક પછી એક રજૂઆત કરવામાં આવે છે.

હેતુઓ
અભ્યાસ પ્રશ્નો અથવા ઉત્કલ્પનાઓ
સંશોધનના પ્રકાર અને સંશોધન પદ્ધતિ
વિશ્લેષણની રીત
વ્યાપવિશ્વ
નિદર્શન કદ નિદર્શન પદ્ધતિ
ચલ અને તેની કક્ષા
સંશોધન ઉપકરણ
પ્રદત્ત એકત્રીકરણ અને
આંકડાશાસ્ત્રીય પ્રયુક્તિઓ

ઉપરોક્ત મુદ્દાની રજૂઆત કર્યા બાદ અધિવિશ્લેષણાત્મક સમીક્ષાને આધારે જણાવવામાં આવે છે કે પૂર્વ સંશોધનોના કયા પરિણામોએ અને કઈ રીતે પ્રસ્તુત સંશોધન માટે પ્રેરિત કર્યા છે.

ઉપસંહાર (Resume)

નોંધ (Note): જો સંશોધક, સંશોધનના વિષય અને ક્ષેત્ર પર આધારિત સૈદ્ધાંતિક સાહિત્ય અંગે સ્વતંત્ર રીતે વિસ્તૃત ચર્ચા કરવા માગતો હોય અને તેના માટે અલગ પ્રકરણ રાખવા માગતો હોય તો પ્રકરણ 2 ને બે પ્રકરણોમાં વિભાજિત કરી શકે છેઆમ કરવાથી બીજું પ્રકરણ અને ત્રીજું પ્રકરણ નીચે જણાવ્યા પ્રમાણે બનશે.

- પ્રકરણ-2 સૈદ્ધાંતિક સંદર્ભ સાહિત્યની સમીક્ષા (Chapter 2: Review of Theoretical Reference Literature)
- પ્રકરણસંબંધિત સંશોધ -3નોની સમીક્ષા અથવા પૂર્વ સંશોધનોની સમીક્ષા (Chapter 3: Review of Related/ Previous Researches)

સંશોધન અહેવાલનું ત્રીજું પ્રકરણ

(Third Chapter of Research Report)

ત્રીજા પ્રકરણનું શીર્ષક (Title of Third Chapter)

પ્રકરણનું શીર્ષક 3-'સંશોધનની આધારશીલા અને સંશોધન યોજના (Foundation of Research and Research Design)' રાખવામાં આવે છે .

ત્રીજા પ્રકરણમાં સમાવાતા મુદ્દાઓ (Points Included in Third Chapter)

સમસ્યાનો ઉદ્ભવ (Origin of the Problem)

સંશોધન ક્ષેત્ર (Area of the Research)

(જો આ મુદ્દાનો ઉલ્લેખ પ્રકરણ-1 માં કરવામાં આવ્યો હોય તો પ્રકરણ3- માં આની રજૂઆત કરવાની જરૂર રહેતી નથી)

સંશોધનના પ્રકાર (Type of Research)

(જો આ મુદ્દાનો ઉલ્લેખ પ્રકરણ-1 માં કરવામાં આવ્યો હોય તો પ્રકરણ 3-માં આની રજૂઆત કરવાની જરૂર રહેતી નથી)

સંશોધન પદ્ધતિ (Research Method)

(જો આ મુદ્દાનો ઉલ્લેખ પ્રકરણ-1 માં કરવામાં આવ્યો હોય તો પ્રકરણ3- માં આની રજૂઆત કરવાની જરૂર રહેતી નથી)

સંશોધનનું વ્યાપવિશ્વ (Population of the Study)

નિદર્શન પદ્ધતિ અને નિદર્શ (Sampling Method and Sample)

નિદર્શ પસંદ કરવા માટેની પદ્ધતિનો ઉલ્લેખ આ મુદ્દામાં કરવામાં આવે છે.તેમાં નીચે જણાવેલી બાબતો અંગે ખાસ સ્પષ્ટતા કરવામાં આવે છે.

ઉદાહરણ 1

સારણી 1

સ્વતંત્ર ચલોની જુદી જુદી- કક્ષાએ નિદર્શનના પાત્રોની સંખ્યા

વિદ્યાશાખા	વાણિજ્ય		વિનિયન		વિજ્ઞાન		કુલ	
જાતીયતા	છોકરા	છોકરીઓ	છોકરા	છોકરીઓ	છોકરા	છોકરીઓ	છોકરા	છોકરીઓ
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**
સંખ્યા (n)	123	123	123	123	123	123	369	369
કુલ	246		246		246		738	

સંશોધન ઉપકરણ (Research Tool)

પ્રદત્ત એકત્રીકરણની રીત (Procedure of Collecting data)

પ્રદત્ત વિશ્લેષણની રીત (Procedure Of Data Analysis)

સંશોધન દરમિયાન થયેલા અનુભવો (Experience gained during Research)

ઉપસંહાર (Resume)

સંશોધન અહેવાલનું ચોથું પ્રકરણ

(Fourth Chapter of Research Report)

ચોથા પ્રકરણનું શીર્ષક (Title of Fourth Chapter)

સામાન્ય રીતે પ્રકરણ-4 નું શીર્ષક પ્રદત્તનું એકત્રીકરણ, વિશ્લેષણ, અને અર્થઘટન (Data Collection, Analysis, and Interpretation) રાખવામાં આવે છે.

ચોથા પ્રકરણમાં સમાવાતા મુદ્દાઓ (Points to be included in Fourth Chapter)

પ્રસ્તાવના (Introduction)

પ્રદત્તનું એકત્રીકરણ (Data Collection)

પ્રદત્ત વર્ગીકરણ (Classification of Data)

ઉદાહરણ 1

સારણી 1

સ્વતંત્ર ચલોની જુદી જુદી કક્ષાએ મૂલ્ય જાગૃતિ કસોટીમાં

વિદ્યાર્થીઓએ મેળવેલા પ્રાપ્તાંકો

વિદ્યાશાખા	વાણિજ્ય			વિનિયન		વિજ્ઞાન		
જાતીયતા	છોકરા	છોકરીઓ		છોકરા	છોકરીઓ		છોકરા	**છો**કરીઓ
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**		
	1	87	81	40	73	76		91
	2	63	82	54	55	88		91
	3	73	64	74	76	82		48
	…	…	…	…	…		…	…

142	52	39	51	35	67	82
143	41	45	46	43	46	72

ઉદાહરણ 2

સારણી 2
સ્વતંત્ર ચલોની જુદી જુદી કક્ષાએ મૂલ્ય જાગૃતિ કસોટીમાં
વિદ્યાર્થીઓએ મેળવેલા પ્રાપ્તાંકોનું આવૃત્તિ વિતરણ

વિદ્યાશાખા	વાણિજ્ય		વિનિયન		વિજ્ઞાન		કુલ
જાતીયતા	છોકરા	છોકરીઓ	છોકરા	છોકરીઓ	છોકરા	છોકરીઓ	**આવૃત્તિઓ**
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**
વર્ગો							
31-35	3	8	6	7	0	0	24
36-40	26	32	21	28	2	4	113
41-45	13	18	10	11	8	27	87
…..	…..	….	…..	….	….	….	….
91-95	0	0	1	0	5	7	13
96-100	0	0	0	0	2	0	2
કુલ	143	143	143	143	143	143	758

પ્રદતનું વિશ્લેષણ અને અર્થઘટન (Data Analysis and Interpretation)

ઉદાહરણ 3

સારણી 3
સ્ત્રી અને પુરુષ શિક્ષકોના અધ્યાપન અભિયોગ્યતા કસોટી
પરના પ્રાપ્તાંકોને આધારે ક્રાંતિક ગુણોત્તર

જાતિ	N	મધ્યક	પ્રમાણ વિચલન	મધ્યકના તફાવતની પ્રમાણભૂલ	મધ્યકનો તફાવત	ક્રાંતિક ગુણોત્તર
1	2	3	4	5	6	7
પુરુષ	72	47.39	16.150			
				2.55	5.400	2.12
સ્ત્રી	72	41.99	14.399			

df=142 માટે, .05 કક્ષાએ ક્રાંતિક ગુણોત્તરનું સારણી મૂલ્ય 1.976
.01 કક્ષાએ ક્રાંતિક ગુણોત્તરનું સારણી મૂલ્ય 2.609

ઉદાહરણ 4

સારણી 4
અનુકૂલન માપદંડ પરના વિદ્યાર્થીઓના પ્રાપ્તાંકોને આધારે
વિચરણ પૃથક્કરણ

વિચરણના સ્રોત	df	વર્ગોના સરવાળા	વર્ગોની સરેરાશ	f મૂલ્ય
1	2	3	4	5
સા .આસ સ્થિતિ .SES)	2	858.16	429.08	7.17**
બુદ્ધિ કક્ષા (IL)	1	` 192.00	192.00	3.21
જાતિ (Gender)	1	.32	.32	.01

SES x IL	2	180.79	90.40	1.51
SES x Gender	2	263.16	131.58	2.20
IL x Gender	1	17.29	17.29	.29
SES x IL x Gender	2	473.75	236.88	3.96*
જૂથ અંતર્ગત	238	14238.73	59.83	
TOTAL	**249**	**16224.20**		

*.કક્ષાએ સાર્થક 05
** 01.કક્ષાએ સાર્થક
df=((1,238માટે,   05.કક્ષાએ F નું સારણી મૂલ્ય 3.89
01.કક્ષાએ F નું સારણી મૂલ્ય 6.76
df=(2માટે (238,,   05.કક્ષાએ F નું સારણી મૂલ્ય 3.04
01.કક્ષાએ F નું સારણી મૂલ્ય 4.71

ઉદાહરણ 5

સારણી 5

શિક્ષકના વ્યવસાય પ્રત્યેના શિક્ષકોના પ્રતિભાવોના આધારે મેળવેલ કાઈ વર્ગના મૂલ્યો

ક્રમ	વિધાન	સંપૂર્ણ સંમત	સંમત	તટસ્થ	અસંમત	સંપૂર્ણ સંમત	કુલ વર્ગ	કાઈ	સાર્થકતા કક્ષા
1 .	શિક્ષકોને પાંચ વર્ષ સુધી ફિક્સ વેતન આપવું યોગ્ય નથી.	35	10	8	15	7	75	35.87	.01**
2.	બિનશૈક્ષણિક સરકારી કાર્યો કરવા છતાં શિક્ષકે તેમનું અભ્યાસક્રમ નિશ્ચિત સમયમાં કરી શકે છે.	20	12	16	15	12	75	2.93	NS

*.05 કક્ષાએ સાર્થક
**.01 કક્ષાએ સાર્થક
NS =અસાર્થક
df=4 માટે,   .05 કક્ષાએ x^2 નું સારણી મૂલ્ય 9.49
.01 કક્ષાએ x^2 નું સારણી મૂલ્ય 13.28

ઉપસંહાર (Conclusion)

સંશોધન અહેવાલનું પાંચમું પ્રકરણ

(Fifth Chapter of Research Report)

પાંચમા પ્રકરણનું શીર્ષક (Title of Fifth Chapter)

સામાન્ય રીતે પ્રકરણ 5 નું શીર્ષક ‘સંશોધનનો સારાંશ, તારણો અને ભલામણો (Summary of Research, Findings and Recommendations)’ રાખવામાં આવે છે.

પાંચમા પ્રકરણમાં સમાવાતા મુદ્દાઓ

પ્રસ્તાવના (Introduction)

સંશોધન સારાંશ (Summary of Study)

કોઇપણ જાતની પૂર્વ ભૂમિકા કે સૈદ્ધાંતિક ભૂમિકા સિવાય નીચે જણાવેલી બાબતો અંગે અતિ ટૂંકમાં અહીં રજૂઆત કરવામાં આવે છે.

- સંશોધનનું શીર્ષક
- સંશોધનના હેતુઓ
- સંશોધનની ઉત્કલ્પનાઓ અથવા અભ્યાસ પ્રશ્નો

ઉદાહરણ 1

સારણી 1

સંશોધનની ઉત્કલ્પનાઓ

ક્રમ	ઉત્કલ્પના	t મૂલ્ય	સાર્થકત કક્ષા	સ્વીકાર /અસ્વીકાર
1	2	3	4	5
Ho_1	પાલનપુરની ગ્રામ્ય અને શહેરી વિસ્તારની સંસ્થાઓના શિક્ષક પ્રશિક્ષણાર્થીઓના અધ્યાપનમાં અભિયોગ્યતા કસોટીના સરેરાશ પ્રાપ્તાંકો વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય	3.50	.01	અસ્વીકાર
Ho_2	પાલનપુરની શિક્ષક પ્રશિક્ષણ સંસ્થાઓના પુરુષ અને સ્ત્રી શિક્ષક પ્રશિક્ષણાર્થીઓના અધ્યાપનમાં અભિયોગ્યતા કસોટીના સરેરાશ પ્રાપ્તાંકો વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત નહીં હોય	1.32	અસાર્થક	અસ્વીકાર થતો નથી

- ચલ
- વ્યાપવિશ્વ
- નિદર્શન પદ્ધતિ અને નિદર્શ
- સંશોધન ઉપકરણ
- સંશોધનનો પ્રકાર અને સંશોધન પદ્ધતિ
- પ્રદત્ત એકત્રીકરણની રીત
- પ્રદત્ત વિશ્લેષણની પદ્ધતિ

સંશોધનના તારણો (Findings of the Research)

તારણોની સમીક્ષા તરણોની ચર્ચા /(Review/ Discussion of Findings)

સંશોધનના ફલિતાર્થો (Implications of the Study/ Research)

સંશોધનની અન્ય નીપજો (Other Outcomes of Research)

ભાવિ સંશોધન અંગેની ભલામણો (Recommendations for Future Researches)

<u>સંદર્ભ સૂચિ - REFERENCES</u>

1. Best, J. W. (1959), Research in Education, Prentice Hall.
2. Canning, N. (2010). Playing with heutagogy: Exploring strategies to empower mature learners in higher education. *Journal of Further and Higher Education*, *34*(1), 59-71.
3. Government of India (2004). India Vision 2020. New Delhi: Planning Commission.
4. Hase, S. and Kenyon, C. (2000). From Andragogy to Heutagogy. *Ultibase Articles* Australia: Southern Cross University.
5. Merriam, S. (2001). Andragogy and Self Directed Learning: Pillars of Adult Learning Theory. *New Directions for Adult and Continuing Education*, No. 89.

1. Moursund, D.G. (October 2000). Roles of IT in Improving Our Educational System. Part 2: Compelling Applications. *Learning and Leading with Technology*. Eugene, OR: ISTE. Accessed12/14/04:http://darkwing.uoregon.edu/~moursund/dave/editorial_2_2000-2001.htm.
2. National Skill Development Corporation. Human Resource and Skill Requirements in the Capital Goods Sector (2012-17, 2017-22).
3. Shukla, Satishprakash, (2018) Education and Psychology. Ahmedabad: Rishit Publications.
4. ----------- (2018) Research Methodology and Statistics. Ahmedabad: SSS Publications.
5. ઉચાટ, ડી. એ. (૨૦૦૯). શિક્ષણઅને સામાજિક વિજ્ઞાનોમાં સંશોધનનું પદ્ધતિશાસ્ત્ર (પ્રથમ આવૃત્તિ) રાજકોટ : શિક્ષણશાસ્ત્ર ભવન, સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સીટી.

6. ઉચાટ, ડી. એ. અને અન્યો.(સં.) (૨૦૦૬), શૈક્ષણિક સંશોધનના સારાશ રાજકોટ: શિક્ષણશાસ્ત્ર ભવન ,સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સીટી
7. દેસાઈ કે. જી. (૧૯૯૭). સંશોધન પદ્ધતિઓ અને પ્રવીધિઓ. અમદાવાદ: યુનિવર્સીટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ ,ગુજરાત રાજ્ય
8. ભગવતસિંહજી (૧૯૪૪), ભગવદ ગોમંડલ (ભાગ-3) રાજકોટ: પ્રવિણ પ્રકાશન.
9. ત્રિવેદી,એમ. ડી. અને બી. યુ. પારેખ,(૧૯૮૯). શિક્ષણમાં આંકડાશાસ્ત્ર (તૃતીય આવૃત્તિ). અમદાવાદ: યુનિવર્સીટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ,ગુજરાત રાજ્ય.
10. www.curriculumredesign.org
11. www.livemint.org

<u>લઘુશોધ નિબંધ સારાંશ સમાવતા મુદ્દાઓ (Synopsis) 10 પેજમાં</u>

1.0 પ્રસ્તાવના (Introduction)

2.0 સંશોધન શીર્ષક (Title of Problem)

3.0 સમસ્યા કથન (Statement of the Problem)

4.0 સંશોધન ક્ષેત્ર (Area of Research)

5.0 સંશોધના હેતુઓ (Objectives of Research)

6.0 સંશોધનના પ્રશ્નો/ઉત્કલ્પનાઓ (Hypothesis or/and Research Questions)

7.0 સંશોધનના ચલો (Variable of Research)

8.0 વ્યાપવિશ્વ અને નમૂનો (Population and Sample)

9.0 સંશોધન પ્રકાર, પદ્ધતિ, ઉપકરણ, પ્રદત્ત એકત્રીકરણ અને પૃથક્કરણની રીત (Details of Research Type, Method, Tool, Procedure of Data Collection And Stasticical Analysis)

10.0 સંશોધનની અગત્યતા/મહત્વ/જરૂરિયાત/સાર્થકતા (Importance, Need, Significance of the research)

11.0 સંશોધનના તારણો અને ફલિતાર્થ (findings and Implications)

12.0 સંશોધનની મર્યાદા (Limitation of Research)

13.0 ભાવિ સંશોધન અંગેની ભલામણો (Recommendations for Future Researches)

14.0 ઉપસંહાર (Conclusion)

<u>સંશોધન સારાંશ (2024-2026) (એક પેજમાં)</u>

સંશોધકનું નામ

____

કોલેજનું નામ :

____

ગાઈડનું નામ :

____

વર્ષ /યુનિવર્સિટિ/ડિગ્રી:

____

સંશોધન શીર્ષક: (Eng. Guj)

____

સંશોધનનું ક્ષેત્ર:

____

સંશોધનના હેતુઓ :

____

સંશોધનનીઉત્કલ્પના

____

સંશોધનના ચલ

____

સંશોધનનો પ્રકાર:

____

સંશોધનની પદ્ધતિ:

____

વ્યાપવિશ્વ અને નમૂનો

____

ઉપકરણ:

____

પૃથકકરણની રીત:

____

સંશોધનના તારણો:

____

સંશોધનના ફલિતાર્થ:

____

ઉપસંહાર:

____

ચાવીરૂપ શબ્દો:

____

<u>લઘુશોધ નિબંધ તૈયાર કરતાં ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો</u>

1. પાકા પૂઠાંમાં લઘુશોધ નિબંધનું સેટીંગ કરવું અથવા કરાવવું.
2. પાકા પૂઠાંનો કલર સફેદ રાખવો. પાક્કા પૂઠાં ઉપરના ફોન્ટના કલર બ્લેક અથવા ડાર્ક બ્લૂ રાખવા.
3. પાકા પૂઠાં ઉપરના શીર્ષકના ફોન્ટની સાઈઝ **24** થી **20** શ્રુતિ યુનિકોડ ફોન્ટમાં રાખવી. અન્ય SUBTITLE ફોન્ટ સાઈઝ **16** થી **18** વચ્ચે રાખવી. પ્રકરણની શરૂઆત, દાખલા તરીકે પ્રકરણ-૧ એટલું જ લખવું. અલગ પેજ તરીકે ટાઈપ કરવા માટે **GOOGLE INPUT TOOLS** ના ગુજરાતી ફોન્ટ **SHRUTI FONT** નો **જ** ઉપયોગ કરવાનો રહેશે.
4. લખાણમાં પ્રકરણમાં ટાઇટલના લખાણની ફોન્ટ સાઈઝ **14** રાખવી, વિષય પ્રવેશ અને સંશોધન પ્રક્રિયા મુદ્દાઓની ફોન્ટ સાઈઝ **12** રાખવી અને લખાણ **BOLD LETTERS** રાખવું.
5. પ્રકરણ ૧ થી પાના નંબર આપવાની શરૂઆત કરવી.
6. A4 સાઈઝના સારી ગુણવત્તાના કાગળનો ઉપયોગ કરવો.
7. ટાઇપ કરતી વખતે પાનાની ઉપર નીચે અને જમણી બાજુએ એક ઇંચ અને ડાબી બાજુએ દોઢ ઇંચની જગ્યા રાખવી.
8. લઘુશોધ નિબંધના ટાઈપ કરેલ લખાણમાં બોર્ડર મૂકવી નહીં. સેપરેટર પેજ પ્રકરણના મુખ્ય પાના ઉપર બોર્ડર મૂકવી હોય તો મૂકી શકાય.
9. દરેક સંશોધન અહેવાલ ફરજિયાત પણે યુનિવર્સિટી દ્વારા સાહિત્ય ચોરી વિરુદ્ધ સોફ્ટવેર દ્વારા ચકાસણી કરવામાં આવશે, કોઈપણ અહેવાલમાં **10%** સાહિત્ય ચોરી જણાય તો સંશોધનને ગેરલાયક ઠેરવી અથવા તો નકારી કાઢવામાં આવશે.

<u>યુનિવર્સિટીના વાયવામાં પૂછવામાં આવતા પ્રશ્નો લઘુશોધ નિબંધ</u>

1. આપના સંશોધનનું શીર્ષક જણાવો, સાથે સંશોધન ક્ષેત્ર અને સંશોધનનો મુખ્ય હેતુ જણાવો.
2. તમારા સંશોધનની પદ્ધતિ જણાવો.
3. તમારા સંશોધનના હેતુઓ/ઉત્કલ્પનાઓ જણાવો.
4. સંશોધન માટે નમૂનાની પસંદગી કેવી રીતે કરી તે જણાવો.
5. માહિતીના એકત્રીકરણ માટે તમે કયા ઉપકરણનો ઉપયોગ કર્યો ?
6. ઉપકરણ જાતે બનાવ્યું હતું ? કે કોઈના પ્રમાણિત ઉપકરણનો ઉપયોગ કર્યો હતો ?
7. સંશોધનની એકત્રિત માહિતીના પૃથક્કરણ માટે કઈ પદ્ધતિનો ઉપયોગ કર્યો હતો ?
8. સંદર્ભ સાહિત્યની સમીક્ષા કરવા માટે તમે કયા સ્ત્રોતનો ઉપયોગ કર્યો હતો ?
   - •પ્રારંભિક સ્ત્રોત
   - •પ્રાથમિક સ્ત્રોત
   - •ગૌણ સ્ત્રોત
   - •ઉપયોગ કરેલ સ્ત્રોતનું કોઈ એક ઉદાહરણ આપો
9. તમે પસંદ કરેલ ઉત્કલ્પના કયા પ્રકારની હતી.
   - દિશાસૂચક - બિન દિશાસૂચક
   - પ્રશ્ન સ્વરૂપ - શુન્ય ઉત્કલ્પના
10. તમારા સંશોધનમાં આવરાએલા ચલો કયા હતા સ્વતંત્ર ૧. પરતંત્ર ૨. અંકુશિત ૩. પરિવર્તિક ૪. આંતરવર્તી
11. માર્ગદર્શક કોણ હતા ? અને કોણ અધ્યાપક હતા જેમણે તમને માર્ગદર્શન આપ્યું.
12. કસોટી/અભિપ્રાયાવલી/માપદંડની વિશ્વસનીયતા અને યથાર્થતા કેવી રીતે ચકાસી ?
13. ઉત્કલ્પના ચકાસણી દરમિયાન કેવા પ્રકારની ભૂલો જણાઈ ? શું ટાઈપ- ૧ અને ટાઈપ- ૨ ભૂલ વિશે જાણો છો ?
14. X^2 કસોટી માટે કયા સૂત્રનો ઉપયોગ કર્યો ? અસહ સંબંધિત જૂથ માટે કયું સૂત્ર વપરાય ?
15. ટી - કસોટી માટે કયા સૂત્રનો ઉપયોગ કર્યો ?
16. અભ્યાસ માટે તમે કયા કયા સંદર્ભનો ઉપયોગ કર્યો હતો ?
17. તમારા અભ્યાસનું વ્યાપવિશ્વ શું હતું ?
18. તમારા અભ્યાસની અગત્યતા શી ગણાય ?
19. આ અભ્યાસ પરથી તમને કયા પરિણામો પ્રાપ્ત થયા હતા ?

20. અભ્યાસની ઉણપો / ખામીઓ કઈ હતી ?
21. અભ્યાસ માટે તમે ઉપયોગ કરેલ કાર્યક્રમ કેવી રીતે રચ્યો હતો ?
22. નમુના પસંદગી પછી લીધેલ નમૂનો કેટલો હતો ? નમૂનો આટલો લેવો તે શી રીતે નક્કી કર્યું ?
23. તમારા સંશોધન માટે તમે કયા કયા નિષ્ણાતોના અભિપ્રાય લીધા હતા ?
24. સમીક્ષામાં લીધેલ કોઈ એક પૂર્વ સંશોધનનું શીર્ષક સંશોધક જણાવો.
25. તમારા આ અભ્યાસુઓની કોઈપણ એક ખાસ વિશેષતા જણાવો.
26. તમારા સંશોધનના તારણોમાંથી કોઈ પણ બે તારણો જણાવો.
27. સંદર્ભ સૂચિમાં કઈ શૈલીનો ઉપયોગ કર્યો છે? APA ?/ અન્ય ?

WISH YOU ALL THE BEST

“શિક્ષણ એ માણસમાં રહેલી પૂર્ણતાનું પ્રગટીકરણ છે -”સ્વામી વિવેકાનંદ

દાતાશ્રી

સ્વ. કરસનભાઈ દેવાભાઈ ખાણુંસિયા (પટેલ)

સ્વ. રેવાબેન કરસનભાઈ ખાણુંસિયા